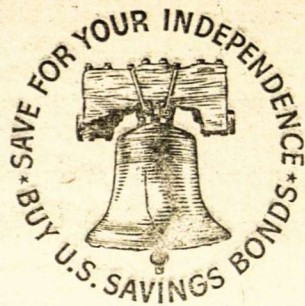

KARYS

Lietuvos
Nacionalinė
M. Mažvydo
Biblioteka

Pirkite Jungtinių Amerikos Valstybių Taupymo Bonus ir užtikrinkite Amerikai ir sau laisvę. Taipgi, pirkdami bonus, užtikrinsite savo sunkiai uždirbtiems pinigams saugumą ir gausite geresnį nuošimtį, negu kitur dabartiniu metu yra mokamas. Taipgi, pasinaudokite šia proga ir šio vajaus metu įkeiskite savo pinigus į J.A.V. Taupymo Bonus.

AMERIKA

Amerikos lietuvių katalikų visuomeninio ir kultūrinio gyvenimo savaitraštis

yra mielai skaitomas ne tik čia, Amerikoje, bet ir visame pasaulyje

"Amerika" metams kainuoja \$3.00
užsienyje \$3.50

"AMERIKA"

417 Grand Street, Brooklyn 11, N. Y.

Telef. EV. 8-7012

KUMPIKAS

pigiai ir greitai pataiso elektros motorus, skalbiamąsias mašinas, valytojus ir ventiliatorius.

Darbas sąžiningas, kainos pigios.

Kreiptis 105 GRAND ST., BROOKLYN, N. Y.

ELENA IR JONAS BLAŽONIAI

JAUKUS LIETUVIŠKAS RESTORANAS

Geriausia užėiga vietos lietuviams

Great Neck, Middle Neck Rd. 744

Lietuvių Radijo Draugijos

PROGRAMOS

J. P. GINKUS, Direktorius

SEŠTADIENIAIS 2 VAL. POPIET :-: WWRL 1600 kc.
GYVUOJA PER 15 METŲ

Oro bangomis transliuojami įvairūs visuomenės pranešimai, naujienos, muzika (vietinės žinios, parengimai: koncertai, šokiai, ir t.t. Vestuvės, puotos, liūdni pranešimai)

495 GRAND STREET BROOKLYN 11, N. Y.

Tel. EVergreen 4-7142

J. P. GINKUS
Direktorius

AD. JEZAVITAS
Muzikos Dir.

V. UBAREVICIUS
Pranešimų Dir.

LITHUANIAN ALLIANCE OF AMERICA

Susivienijimas Lietuvių Amerikoje

Didžiausia ir turtingiausia lietuvių organizacija

Susivienijimas Lietuvių Amerikoje yra didžiausia lietuvių organizacija. Tai lietuvių brolybės fraternalė organizacija. SLA trokšta dar daugiau gerų lietuvių suvienyti broliškais ryšiais vienon didelėn ir gražion šeimon.

Susivienijimo kuopos randasi visuose didesniuose miestuose Amerikoje ir Kanadoje.

Apsidrausti galima nuo \$100.00 iki \$5,000.00.

Ligoje pašalpa savaitėje mokama \$9.00 ir \$12.00.

Istojimo į apdraudą mokėti nereikia. Doktorui už egzaminavimą apmoka Susivienijimas.

Kreipkitės į vietinę kuopą arba į Centrą, adresuodami:

Lithuanian Alliance of America

307 WEST 30-th STREET

NEW YORK 1, N. Y.

Telefonas: EV 7-7411

KLEEN KOL COAL CO.

LISAUSKO ANGLIŲ KOMP.

Anglys, Coke ir Aliejus

496 GRAND STREET

BROOKLYN, N. Y.

Gyvenimo vieta

65-43 GRAND AVE.

MASPETH, N. Y.

Tel. TWining 4-8087

KLAUSYKIT RADIOJO!

KIEKVIENĄ SEŠTADIENĮ 11 VALANDĄ RYTO

E. POVILANSKŲ

Baras ir Restoranas

Puiki Salė šeimyninėms Pramogoms

158 GRAND STREET

BROOKLYN, N. Y.

Tel. EVergreen 4-9737

LIETUVIŲ SPAUDOS CENTRAS AMERIKOJE

340 UNION AVENUE, BROOKLYN 11, N. Y.

Tel. EV. 8-6163

Naujausios, visame pasaulyje išleidžiamos lietuviškos knygos, liaudies meno dirbiniai, gintarai, lietuviškos plokštelės,

Katalogai siunčiami nemokamai.

Užsakymai išpildomi paštu.

REIKIA PILNOS VASARIO 16-SIOS AKTO IGYVENDINIMO APYSKAITOS

Plačioji lietuvių visuomenė dažnai tegirdavo, o mūsų veikėjai, rašytojai ir net kartais istorikai tebeskelbdavo daugiau tikrai politinę - kabinetinę Lietuvos Nepriklausomybės atgavimo istoriją. Tuo tarpu ji visi, o ypač Nepriklausomybės kovų dalyviai, žino, kad Lietuvos laisvė buvo atėjusi karo laikais, kurie vėliau pagarsėjo kautynių datomis. Tuose laukuose tik po kelerių metų buvo pastatyta paminklu, didingų kryžių ir mažų baltųjų kryželių.

Pagaliau, nežinomojo Kareivio Kapas Vytauto Didžiojo Karo Muziejaus sodyboje, Kaune, simboliškai liudijo tautai, kokiu būdu buvo iškovota Vasario 16-ją paskelbtoji Lietuvos Nepriklausomybė. Gen. Nagius - Nagevičius per eilę metų rengė tą kapą: surinko tikrai nežinomojo, karo lauke žuvusio kario palaikus, surinko taip pat žymiųjų kautynių laukų akmenis, sucementavo juos (tuos nebylius kautynių liudytojus) ir kuklų paminklą, lietuviškuoju kryžiumi viršūnėje.

Taip buvo sukurtas lietuviškojo dėkingumo ir pagarbos kultas mūsų žuvusiems dėl laisvės. Išpuodingos vakarinės apeigos Karo Muziejaus sodyboje kiekvieną vakarą jaudindavo susirinkusiųjų minias, savuosius ir svečiųjų šaliu atstovus. Anoji šlubuojančių karo invalidų maršo eiseną prie paminklo žuvusiems — kasdien išryškindavo gyviesiems krauju įrašą paminkle "žuvusiems už Lietuvos laisvę", kurie bylojo: "Mes žuvome, kad jūs laisvi gyventumėt"...

Deja, ypač pirmąjį nepriklausomo gyvenimo dešimtmetį, mūsų rašytojai, poetai ir laikraštininkai nedaug tesigilino į tuos Nežinomojo Kareivio Kapo įrašus, nesidomėjo, kas tie vienokiai, sušaudytomis rankomis vyrai, tie naujųjų laikų vaidilos, tie gyvieji Nepriklausomybės Akto įgyvendinimo paminklai... Jeigu visa tai būtų giliai išgyvena, jeigu būtų įžvelgę tos karžygiškos realybės didybę plačiau negu kasdieninė minia, mūsų rašytojai būtų tikrai sukūrę išsilausius eilės poemų, romanų, apysakų apie lietuvių kovas 1919-1920 metais. Tuo tarpu tikrai ant pirštų suskaitomi kūriniai paliko nemarūs mūmose ligi šios dienos. Kazys Binkis 1920 m. sukūrė humoristinę "Kareivio gromatą iš apkasų" ir po visą lietuviškąjį pasaulį plačiai nuaidėjusi "Geležinio Vilko marša", kuri Stasys Šimkus pavertė visų mėgiama daina. "Pacifistų" rašytojų akyse tautiniams reikalams jautrus Binkis buvo "militaristas", kuris lenkų pavojau metu buvo savanoriu įstojes į 3-įj dragūnų Geležinio Vilko pulką. Ir pats kompozitorius St. Šimkus tą karinį maršą sukūrė po to, kai drauge su Kipru Petrausku ir Sodeika savanoriu įstojo į Lietuvos kariuomenę. Pas-

PETRAS JURGELA

kiau komp. Antanas Vaičiūnas patiekė šturpulingą giesmę "Kovoje jūs žuvot, mieli draugai", kuria jis skyrė Klaipėdos atvadavimo žygy žuvusiems šauliams.

Leisdamas skaitymų knygas kareiviams, Kariuom. Stabo Spaudos ir Svetimo Skyrius 1-ji dešimtmetį su švyturiu ieškodavo aktualiu apysakų ir poezijos apie Nepriklausomybės karą o jų neradė — turėdavo dėti silpnas pačių karių neliteratų apysakėles ir patriotinius žinomų ir nežinomų poetų eilėraščius. Paskiau ryžosi "samdyti" kompozitorius karinėms dainoms kurti.

Todėl ir suprantama, kodėl plačioji visuomenė daugiau nežinojo tik politinę istoriją ir kovą dėl laisvės, po kurios kraštas turėjo progos atsistatyti, žmonės galėjo laisvai gyventi, kurti tautinę kultūrą ir ją gaivintis. Bet ne visi buvo isisamoningi, jog ginkluoti Lietuvos vyrų pulkai turėjo net dvejus metus skersai ir išilgai savo krašto žygiuoti, tarškančių įkaitusių prieško kulkosvaizdžių, lizdus pulki, griausmingas patrankas atakuoti, ir tik tokiais veiksmais stumti rusų, bermontininkų ir lenkų divizijas iš savo krašto, ligi įstengė istorinio Nepriklausomybės Akto "rėmus" tvirtai užmegti Lietuvos valstybės sienose.

Po prievartinės "taikos" su lenkais ir po bendrojo patikrinimo, tie mūsų pulkai pasigedo net 2527 savo vyrų:

1) kautynėse žuvo 40 karininkų, 1292 kareiviai ir 67 šauliai — viso žuvo 1401;

2) dingo be žinios 16 karininkų ir 813 kareivių — viso 829;

Be to, kautynėse buvo sužeista 93 karininkai, 2438 kareiviai ir 146 šauliai — viso 2677. Iš šių keliolika daugiausiai nebematė marlonios lietuviškosios saulės. Ir, berods, apie 155 jų su ramentais, lazdomis ir medinėmis kojomis slankiojo po mūsų išlaisvintąją žemę, nesigailėdami savo aukos.

Tie karo invalidai, su pustučiuoju tūkstaniečiu kitų vyrų, savo krauju pasirašė, o kita pora tūkstaniečių vyrų, pasilikusių po baltaisiais kryžiais, savo gyvybės aukos antspaudu patvirtino Lietuvos Nepriklausomybės Akta, ligi šis tikrai įsigaliojo. Štai, pagaliau, tema uoliams ir mieliesiems mūsų istorikams. Atgijusios Lietuvos

vyrų valdomų šautuvų bei kulkosvaizdžių tratėjimas 1919-20 m., lietuviškųjų granatų sproginėjimas, lietuviškųjų patrankų dundesys, kraujo ežeras ir Lietuvos laukų numarginimas baltaisiais kryžiais — argi nėra istorinis faktas, vertas jų dėmesio? Argi neuostabu, kad dar ligi šiol neturime nors kuklios Nepriklausomybės kovų istorijos? Gal laikime, kol išmirs paskutinieji jų liudininkai?...

Šiandien svetimuose kraštuose atsidūrė nemaža Lietuvos karių bei laisvės kovotojų, o ypač Nepr-bės karų dalyvių. Vasario 16 d. sukaktį reikia kad ir kukliausiai minėti visose, net ir mažiausiose, lietuvių bendruomenėse. Tik būtina reikia pasirūpinti, kad visur, šalia kitų kalbėtojų, bent vienas Nepr-bės karų ar vėlesnių laisvės kovų dalyvis ryškiau pavaizduotų mūsų kryžiaus kelius į laisvę, primintų kautynių datas ir paskelbtų augščiau minėtą laisvės išpirkimo kainą, drauge su giltinės kirėjų aritmetika... Visuomeniniai kalbėtojai turėtų vaizdžiai nušviesti kultūrinę, politinę, tikiybę Lietuvos kovę dėl laisvės. Karių gi pareiga įrodyti, kokiais veiksmais Lietuvos kariuomenės kūrėjų-savanorių pulkai ir šaulių būriai pasiekė tos visokiariopos ir ilgos kovos siekinių — Nepriklausomybę. Tik tuomet visuomenė tegalės patirti pilnintinį ir teisingą vaizdą apie Nepr-bės Paskelbimo Akta ir jo įvykdymą. Tie istoriniai faktai reikia įdiegti ypač į mūsų jaunosios kartos samonę.

Nagrindėdami šį šventą tautos reikalą — laisvę, visi kalbėtojai neturėtų būti partiniai fanatikai, ieška nuopelnų vien savai partijai ar savo bendramanims, kaip kartais atsitikdavo ligšiol. Didieji įvykiai negalima vienpusiškai aiškinti, o į bendruosius tautos reikalus negalima žiūrėti siaurai ar tik viena akimi. Juk visi tie žygiai buvo įvykdyti, o tos brangios aukos buvo sudėtos — demokratinės Lietuvos Respublikos atstatymui, visų tikėjimų bei tautybių lygybei, pilietinių teisių įsteigimui ir laimingam nepriklausomam gyvenimui. Dėl šio augščiaušiuoju idealu po šiai dienai tebekovoja Lietuvos partizanai, jau pavergtama krašte. Nuo tos kovos neatsilikime ir mes laisvieji lietuviai, laisvuose, kad ir svetimuose, kraštuose. Tačiau koviniam ir vieningam nusiteikimui kelti — turime skelbti ir įsisamontinti vispusišką, pilnintinę tiesą apie 1918 m. Vasario 16 d. Akta ir jo įgyvendinimą anais 1919—1920 metais.

KAS SVARBIAU?

A. MERKELIS

Vieniems — tu didvyrių palaiminta žemė,
Kitiems — tu nykštukų varginga tėvynė,
O man tu esi kaip smutkelis prie kelio,
Kur laukia keleivio malda ir nakvynė.

PUTINAS

Siekiamasis idealas yra daug gražesnis ir patrauklesnis už jau pasiektąjį. Kas pasiekta, jau tapę gyvenimo tikrove, nebe vilioja idealas, bet gyvenimo kasdienybė, kurios dažnai nebesugebame kaip reikiant vertinti, o kartais pradėdami net niekinti. Šiandien mums laisvė ir nepriklausoma Lietuva — siekiamasis idealas, o nepriklausomybės metais — tai buvo tikrovė, jau spėjusi virsti gyvenimo kasdienybę, ir mums atrodė, kad kitaip ir būti negali.

Kai sukilėliai, knygnešiai, savanoriai... siekė Lietuvai šviesesnes ateities, liejo kraują dėl jos laisvės — jie negalvojo ir tarp savęs nesiginčijo, kokia bus ta jų Siekiamoji Lietuva: svarbiausia, kad ji būtų laisva, o jau visa kita rasis savaime.

Po daugelio metų, didžiųjų aukų ir pasišventimo atgavus laisvę, atstaciaus nepriklausomą valstybę, siektajam idealui tapus tikrove, jis ne visų vienaip buvo suprantamas ir vertinamas. Vieni tuo idealu gyveno, jam visas savo pajėgas skyrė, kūrybinėmis vertybėmis tautai laisvės ir amžinybės teise grindė. Kiti gi (ir jų daugumas) gyveno tik sau, siekdami kuop patogiau įsikurti. Tai gyvenimiška ir neišvengiama. Taip buvo, esama ir bus ne tik vienų mūsų tarpe.

Zvelgdami į mūsų nepriklausomybės metą, jos padangėje gausiai aptiksimė žvaigždžių, kurios ir šandien mūsų tautai šviečia jos sunkiame kančios ir tremties kelyje. Bet gi jame būta nemažai ir dulkių, kurios kai kam ir šandien akis griaužia.

Kur kertama, ten į šalis lekia skiedros, kur dirbama, plušama, ten esti ir dulkių. Trobesį pastačius, skiedros su-renkamos ir sudėginamos, o darbą baigus nyksta ir dulkes, pažemiui nusėsdamos. Grožėdamies puikiais rūmais — juk nebegalvojame, kad statybos metu juose ir aplink juos būta šiukšlių ir kitokių atmatų. Žengdami banguojančiais jāvų laukais, nebeprisimename, kad pavasarį, jakėjant sėklą, čia būta pilkos nuobodžios dirvos, o paskui plūstantį žemės artojų kilo įkyrūs dulkių debesys.

Taip. Gyvenimas sudėtas iš švyturių, dulkių ir kitokių dalykų, kurių vieni artimesni amžinai spindinčioms žvaigždėms, o kiti prie žemės gulančioms ir greit nykstančioms dulkėms.

Sios mintys kyla, skaitant kai kurių žmonių mūsų netolimosios praeities vertinimus. Jie, rašydami apie netolimąją mūsų tautos praeitį, apie nepriklausomybės metą, kelia aikštėn kas, jų nuomone, būta neigiamo ir negero.

Tokįs savotiškų vertinimų skaitant, kyla klausimas, kurių dievų garbei tai daroma? Jei tuo norima patarnauti Lietuvos ateičiai, jos laisvės kovai ir nepriklausomos Lietuvos valstybės atstatymui, tai toks patarnavimas būtų galima pavadinti meškos patarnavimu, apie kurį rašytojas Krylovas savo pasakėčioje teigia, kad paslaugus kvailys yra pavojingesnis už priešą.

Mūsų nepriklausomybės metas nėra kokia neliečiama: jį galime ir privalome vertinti, bet tai turime objektyviai daryti, o nerašyti, kas galvon ateina ar ką vienokia ar kitokia nuotaika diktuoja. Neginčijame, kad nepriklausomoje Lietuvoje klaidų daryta (o kuri tauta jų nedaro!),

KOVA PRIEŠ KOMUNIZMĄ —

KOVA DĖL LIETUVOS!

Daugiau aiškumo!

betgi už tas klaidas ir negeroves būta daug didesnės pažangos. Kur dirbama, ten ir klystama, ir tik tas neklysta, kuris nedirba. Tad ar mums šiandien svarbiau kelti nepriklausomybės meto buvusias ir tariamas klaidas, ar vertinti jo didžiulę pažangą?

Juodindami nepriklausomos Lietuvos gyvenimą, tematydami jame vien tik klaidas, ar mes tuo neniekiname ir siekiamosios laisvės idėjos? Juk tūlas gali iš to daryti išvadą: jeigu mes laisvi būdami nemokėjome gyventi, tai kam gi toji laisvė?

Jonas Basanavičius, Vincas Kudirka, Maironis ir kiti mūsų tautos žadintojai ragino iš praeities semtis stiprybės. Ir jie tos stiprybės davė, atkurdami didingus praeities paveikslus ir žygius. Tauta jų balsui neliko kurti: ji sekė jų rodomu keliu. Jei mūsų tautinio atgijimo žadintojai, užuot idealizavę Lietuvos praeitį ir kėlę jos didingus žygius, būtų skelbę jos klaidas, vargu ar Lietuva būtų prisikėlus nepriklausomybės žygiams.

Šiandien savo laisvės išsiilgusiai tautai kai kas nori surasti kitokį praeities stiprybės šaltinį. Tauta norima stiprinti ne amžiais išliekančiomis vertybėmis, bet iš praeities keliamomis dulkėmis. Savo netolimoj praeity nieko didingo nebematoma, visur vaidenas menkystės šmėklos. Tikrai liūdna būtų, jei tos šmėklos nebūtų tik menkystų menkos vaizduotės padaras.

Mūsų spaudoje apščiama straipsnių, kaltinančių, smerkiančių ir koneveikiančių mūsų visuomenę. Už visokią esamą ir tariamą nesėkmę kaltės suverčiamos visuomenei. Tačiau visuomenė į tuos kaltinimus žiūri abuojiškai: ji nesijaučia už visa tai kalta. Ir iš tikrųjų: toks savos visuomenės koneveikimas yra ne kas kita, kaip spaudymas sau į veidą. Jokioje kultūringos šalies spaudoje mes tokių savo visuomenės įžeidinėjimų nerasime. Jei ten keliami kurie negeri reiškiniai, tai jie paremiami konkrečiais faktais, ir paskirų žmonių ydos nekergiamos visuomenei. Taip turėtume ir mes elgtis.

Aušrininkams Lietuva buvo didvyrių žemė. Maironis pranašingai skelbė:

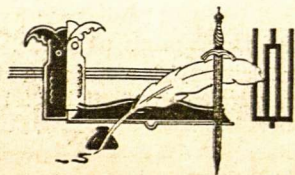
Atsibus tėvynės sūnūs
Didžią praeitį atminę,
Pagimdys vargai galiūnus,
Ugnimi uždegs krūtinę.

Didinga Lietuvos praeitis buvo kelrodis į ateitį. Ji įkvėpė ryžto ir drąsos savanoriams.

Šiandien kai kas iš rašančių Lietuvą nori padaryti "nykštukų tėvyne." Sąmoningai ar nesąmoningai savo straipsniais nori ugdyti mūsų tautoje mažavertiškumo pajautimą. Norima sužlugdyti pasitikėjimą savo jėgomis. Jiems atrodo, kad mūsų menas taps menu, o daina galinagai skambės tik tuomet, kai svetimieji tai pripažins. Štai kuo pradedama sirgti po dešimties nelaisvės metų!

Šiandien mes gyvenam ne anais Biblijos laikais, kai nykštukas Dovydas nugalėjo milžiną Galijotą. Jei šiandien savo tautos gyvenime ir žūtbutinėje kovoje mes nestengiamė įžvelgti didvyriškumo, nežeminkim už tai savos tautos. Kas šiandien nėra dar atskilęs nuo savo tautos, tam Lietuva lyg tas "Smutkėlis prie kelio, kur laukia keleivio nakvynė ir malda." Tad šiandien mes daugiausia ir kalbėkim apie Lietuvos kančią. Kančia — pats ryškiausias mūsų skaudaus likimo bruožas.

Tautinio atgijimo laikais lietuviai tiek buvo stiprūs ir tautiškai sąmoningi, kiek jautė savo praeities didingumą. Šiandien mes tiek esame su savo tauta suaugę ir pasiryžę jos laisvės žygiams, kiek jaučiame jos kančią.

Kiekvienam turėtų būti aišku, kad, bet kurią gyvenimo ar darbo sritį, bet kuri mokslo ar meno veiklą rimtai vertinant ar kritikuojant — yra būtina žinoti pagrindiniai duomenys, nuostatai, visiškai teisingi, beabalsiai faktai; visos bendrosios ir atskiros aplinkybės. Juo labiau reikėtų to laikytis, rimtai, nuoširdžiai svarstant tokią svarbią valstybinio gyvenimo sritį, kaip, pvz., Lietuvos kariuomenės reikala. Bet kuris paviršutinis švaistymasis pigaus efekto žodžiais, bet koks asmeninių ar srovinių sąskaitėlių suvedinėjimas (jau nekaltant apie spaudymąsi...) — mažių mažiųjų yra nesubrendėlių darbas, nevykęs juokas pro ašaras, o gal, kaip sakoma, yra noras sukelti audrą varlių pilnoje kudroje...

Mūsų spauda atidžiau sekantiems jau yra suprantama, kad čia norima trumpai pasisakyti dėl polemikos, kritikos ir atsakymų, neseniai tipusių DRAUGO dienraštyje.

Dr. Kazys Sruoga ir plk. P. Kaunas savo pasisakymais šiame didžiuliam dienraštyje — jau yra inėšę daug aiškumo vienam ki-

Kpt. SM. URBONAS

tam paviršutiniškai galvojančiam, vien tiktai kaltininkų tebeieškančiam tremtiniui, o ypač seniesiems Amerikos lietuviams, kurie, toli stovėdami nuo nepriklausomos Lietuvos gyvenimo, aišku, negalėjo ir negali žinoti, kaip ir kas buvo ten pas mus daroma, tvarkoma. Tiktai įsisiūbavę nusirašėliai gali skelbti, kad visa mūsų kariuomenės prasmė buvusi vien "blizgančiose sagose", besaikiam gėrime ar milijonų išekvojime "beprasmiams parako dūmams" manevruose, o ne kare... Kiti sako, kad daugybė pinigų buvo išmetama vien ginklams pirkti ar pas save jiems kalti.

Svarbiausia — kiek gi, pagaliau, tų milijonų, koks procentas mūsų valstybinio biudžeto buvo skiriamas Krašto Apsaugos Ministerijai? Dargi beveik visi daugumoje esame gyvi, todėl šį esminį ginčą klausimą reikia neatidėliojant išsiskinti.

Iš ligšiolinės polemikos spaudoje, skaitytojams susidaro išpūdzio, kad mūsų ginkluotoms jė-

goms buvę išleidžiama 50%-60% viso biudžeto. Tai netiesa, tai tendencingas melas! Toks skaidalys spaudoje klaidina savuosius ir svetimuosius, o Maskvos agentams — duoda "gyvos medžiagos" spiaudyti į kančiose dabar pakenkusios Lietuvos, į jos kariuomenės, ir visų sričių ir profesijų žmonių idėta darba, varga, į tauriasias pastangas, krašto savarankiškam tvarkymui ir gerėjimui, nežirint įvairių politinių, ne nuo mūsų priklausiusių velniavų ištaisias pokario, o vėliau naujam pasauliniam karui pasirengimo metais.

Taigi, tegul prabyla mūsų karinio - valstybinio gyvenimo buvę įvairių sričių, specialybių, pagaliau — politinių srovių vyrai ir teigiamai pasisako dėl tų nealaimingų procentų! Tiesa, šio klausimo benk kiek konkrečiau neličia ir minėti plunksnos bei ginklo kolegos autoriai iš DRAUGO skilčių.

Kiek prisimenu, Lietuvos Krašto Apsaugos Ministerijos biudžetas, neliečiant, žinoma, Nepriklausomybės Kovų meto, būdavo tarp 23-28% procentu. Kitaip tariant, iš bendrųjų apie nepilnų 400 milijonų bendrojo biudžeto tekdavo, tur būt, nedaugiau apie 90 milijonų. O jeigu taip, tai kur gi čia tie 50-60%?! Kas gali patikėti šiuos duomenis tiksliau — lai netyli ir pasako. Vieną kartą sutarkime jau bent dėl pagrindinės tų išlaidų sumos, dėl tų procentų. Vėliau pakalbėsime, argi visi tie milijonai buvo išleidžiami vėjais, ir ar mūsų kariuomenė nebuvo tokia tautos mokykla, kurios vertė neįmanoma įkainoti jokiais milijonais. Kodėl kariuomenė nebuvo panaudota krašto gynimui — jau būtų trečias ir pats rimčiausias klausimas.

M Ū S Ų K A R Y S

(PRO DOMO SUA)

Tremtyje, Vokietijoje, tiktai svajotas, o čia, Amerikoje, jau realiai apgalvotas, mūsų spaudos veterano KARIO tolimesnis leidimas buvo pradėtas organizuoti praėjusių metų antrojo pusėje. Nusprendus, kad jau pats laikas pakilti, priveržti šalma ir žygiuoti pas mūsų vyrus, išsiblaškiusius po visą žemę, — KARIO nr. 1 išėjo 1950 m. Lapkričio 23-sios proga. Tada buvo stebima ir sprendžiama, kaip dažnai — periodiškai mūsų žurnalas galės eiti toliau.

Kaip ir buvo tikėtasi, laiku ir savo vietoje atgaivintas, KARYS sukėlė daugumos tikrai nuoširdų pasitenkinimą. Buvusių senųjų skaitytojų (net senųjų amerikiečių), talkininkų ir bičiulių — KARIO buvo entuziastiškai sutiktas, o lietuviškosios visuomenės bei spaudos — tinkamai įvertintas. Daugelio mūsų tautiečių, o ypač buvusių ir esančių karių, gausūs ir jautrūs laišukai redakcijai iš viso pasaulio šalių — yra geriausias įrodymas.

Daugelis atsiliepančiųjų ragino ir įtikinėjo, kad KARYS nepasitenkintų tuo vienu Lapkričio 23-sios numeriu, kad jis turėtų išeiti bent didžiųjų tautinių švenčių progomis, kad jis bus visų vieninai remiamas, jeigu ryžtųsi eiti periodiškai, bent kartą į mėnesį.

Šalia gražių, padrasinančių žodžių, sekė realus KARIO egzistencijos pagrindo sudarymas, per vieną mėnesį išgrobstant, palyginti gan didelį 1-jo nr. tiražą ir gausiai užsisakant 2-ji nr. Tad, nevien tik entuziazmu, o jau konkrečiais duomenimis vadovaujantis, Naujiesiems Metams buvo išleistas 2-sis KARIO nr., mūsų žurnalą paskelbiant periodiniu — mėnesiniu leidiniu.

Tuo būdu, visų KARIO skaitytojų ir bičiulių dėka, diena dienon gausėjanti prenumerata ir raštai remiamas, k u k l i a u a r t u r t i n g i a u, m ū s Ų K A R Y S t v i r t a i ž y-

g i u o j a i r ž y g i u o s t o l i a u ! Visi šio darbo entuziastai ir paskatintojai mums įkvepia jėgos ir nenulstamumo, nugalėti sunkiausias pradines spaudos darbo barikadas; visi blaivieji realistai mums nuoširdžiai padeda ir pataria laikytis kuo didesnio taupumo bei praktiškumo; pagaliau — ant pirštų suskaitomai nepataisomieji pesimistai ar nesąmoningo pavydo kirminėlio kankinami žmoneliai — nieko čia nepakeis ir nenulems prieš visa mūsų buvusių karių ir aktyviųjų vyrų, visuose pasaulio kontinentuose, įvairiose demokratinių galybių armijose. Antra vertus, tai yra ir mūsų tautinės garbės reikalas — atgaivinti ir visokiaropai remti vieną seniausią Nepriklausomybės meto karinių žurnalų, kultūriškai lenkyniaujančių kad ir su mūsų broliškais kaimynais iš Pabaltijo.

Pagaliau — neturėtume baidytis ir KARIO tariamojo per didelio kariškumo. Šiandien beveik visi esame nekariai, bet drauge ir atkaklūs kovotojai dėl savo likimo, dėl kasdieninio gyvenimo, o svarbiausia — dėl laisvos, demokratinės Lietuvos iškovojoimo, jos atstatymo. Todėl KARYS nuoširdžiai kviečia visus kultūrininkus, visuomenininkus, o drauge ir karius specialistus, bendradarbiauti mūsų senajam laikraštyje — žurnale, kuris nė nemano užsidaryti ir sustingti tariamom kariškume. Šiandien visi iki vieno esame Lietuvos laisvės šaukliai-kariai!

Pati redakcija jaučia natūralius žurnalo netobulumus, visiems neišsiskinamą pradžios kryžiaus kelia spaudos darbo barę, bet ji taip pat jaučia stovinti teisingam, tiesiam kelyje, kuriuo daugumos remiama, eis pirmyn, patyn, tobulyn.

Visiems mūsų skaitytojams, bendradarbiams ir talkininkams, o ypač buvusiems visų laipsnių Lietuvos kariams, gaivališkai suorganizavusiems platų pirmųjų KARIO numerių paskleidimo tinklą ir suvedusiems mūsų žurnalą su visuomene, — mūsų nuoširdžiausia padėka!

Nė vieno kario —
Neliks be KARIO!

KARYS — mūsų
geriausias
bičiulis!

Skaityk ir kitam
patark raštai ir
prenumerata
remti iliustruotą
žurnalą KARI!

Tikėkime, kad jau nebe už kalnų laikas, kada ir mūsų KARYS, paskui bombonešius ir šarvuocius, žygiuos pas Klaipėdos, Kauno, Vilniaus vyrus... Kai žmogus ar tauta, žūt būt, pasiryžta — nieko nėra negalimo. Tik reikia laiko, kantrybės ir pasitikėjimo savimi ir mūsų bičiuliais.

KOMUNISTINĖ KINIJA — AGRESORIUS

Dr. V. A. DAMBRAVA

Šių metų vasario mėnesio pirmąją dieną Jungtinių Tautų Visuomenės Susirinkimas komunistinė Kinija formaliai paskelbė agresoriumi, pasiryždamas imtis ir baudžiamųjų priemonių, jei ji ir dabar nepanorėtų pasinaudoti Jungtinių Tautų pasiūlymu, taikiai užbaigti išsiliepsnojusį karą Korėjoje.

Susirinkimas balsavo "roll call", tai reiškia, kad kiekviena delegacija iš eilės turėjo pasisakyti savo nusistatymą.

Balsavimo rezultatai: 44 už, 7 prieš, 9 susilaikė.

Būdinga, kad Indija ir Burma, drauge su sovietiniu bloku, balsavo prieš JAV rezoluciją, tuo tarpu kai kitos Azijos ir Vidurinių valstybės susilaikė, o keturios jų, kurių tarpe buvo ir Iranas su Libanonu, balsavo už JAV rezoluciją. Švedija ir Jugoslavija taip pat susilaikė.

Anglija siūlo neskubėti

Anglija JT Visuomenės susirinkime perspėjo, kad Jungt. Tautos ilgesnį laiką jokių sankcijų netaikytų ir kad nedingtų paskutinė viltis taikiai susitarti. JAV delegacijos narys Ernest Gross pasakė, jog jis, vis dėlto, mano sankcijų komitetą pradėsiant darbą jau po kokios savaitės. Šiuo metu "paliaubų tretjetukas", sudarytas iš JT penktosios sesijos pirmininko N. Entezam, Kanados Person'o ir Indijos Rau, bandys vėl derėtis, o sankcijų komitetas darbą pradės tik tuo atveju, jei ši paliaubų grupė jokių rezultatų neduos.

Ką galvoja Indija?

Visi yra nustebinti tokia radikalia Indijos laikysena, lygiai, kaip ir aukščiau pasakytaisiais Indijos premjero J. P. Nehru žodžiais, kad "JAV rezolucija veda ne į taiką, bet į konflikto paastarinimą." Kodėl Indija balsavo prieš Indiją, kuri nuolat mėg-

sta susilaikyti ir tuo išvengti reikalingų nemalonių — tuo tarpu yra paslaptis. Toks jos užsispyrimas, lygiai, kaip ir aiškumas, kad ji nemananti, jog kom. Kinija yra agresorius, skamba, gal būt, kiek naiviai. Gal būt, geriausiai iš šį klausimą būtų galima atsakyti, prisiminus ne tiek jos politiką "Azija — azijatams", kiek tai, kad komunistinė Kinija yra pavojingas jos pačios kaimynas...

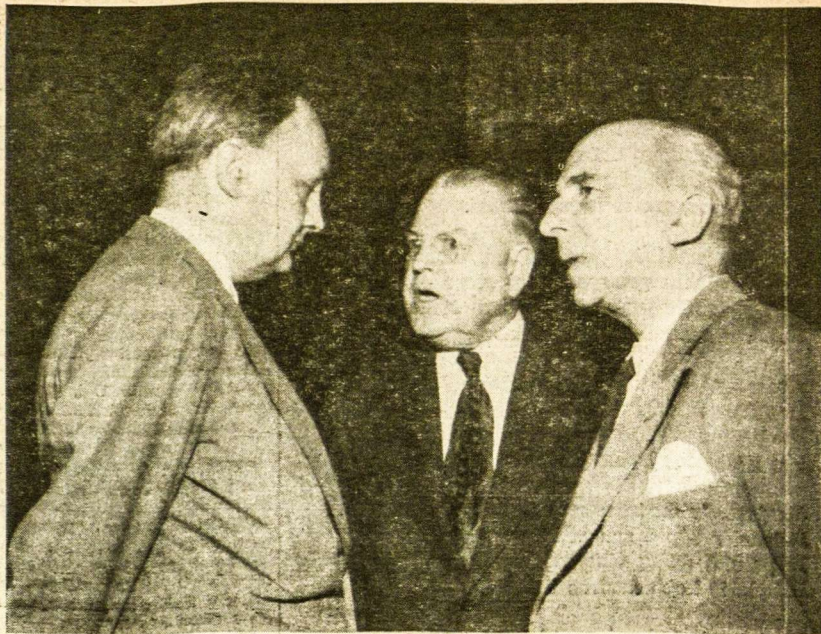
Maskvos manevrai

"Dvylikos valstybių" rezolucija balsavimo metu tesurinko tarp 14 ir 18 balsų (buvo balsuojama dalimis), nežūrint, kad už kai kuriuos šios rezolucijos punktus balsavo ir sovietinis blokas. Negalima ginčyti to fakto, kad Indija tą rezoluciją pasiūlė, nuosirdžiai trokšdama taikos, o taip pat norėdama atskirti Sovietų Sąjungą nuo kom. Kinijos, taigi, išardyti Maskvos-Pekino bičiulystę. Ta juto Sovietų Sąjunga. Ir jei ji balsavo už kai kurias rezolucijos dalis, tai tik todėl, kad ji žinojo, jog ši rezolucija nepraeis. Maskva nori taip pat, bet kokiu kaina, laikyti kom. Kiniją savo "globoje", ir jos rankomis siekti pasaulinės revoliucijos po imperialistinė Sovietų Sąjungos vėliava.

Indija ispėja...

Indija prieš balsavimą dar kartą bandė visus ispėti, kad, jei "dvylikos" rezolucija nepraeis — jos turimomis tiksliausiomis žiniomis iš Pekino, deryboms kelias bus užkirstas. Indija prašė užprotokuluoti, kad ji dėjo visas pastangas žmonijai išgelbėti nuo viską naikinančio karo žiaurumų.

Austinas po balsavimo buvo linksmas, leidosi fotografuojamas, kiek ir kur kas norėjo, o korespondentams pasakė tik tiek: "Ačiū Dievui — tai viskas, ką aš galiu pasakyti"...

JT delegatai (iš kairės į dešinę): Jebb (Anglija), Austinas (JAV) ir Chauvel (Prancūzija) aptaria tarptautinę padėtį, Kinijai įsivėlusį karą prieš Jungtines Tautas. (Unations)

JAV ambasadorius Ernest Gross, nuolatinio atstovo pavaduotojas Jungtinėms Tautoms, su Sir Gladwyn Jebb — Anglijos nuolatinio atstovu, ir Sir Benegal N. Rau — Indijos nuolatinio atstovu Jungtinėms Tautoms, aptaria JAV rezoluciją, paskelbtą Kom. Kinijai agresoriumi. (Unations)

PUSAMŽIO RIBĄ PERŽENGUS

BR. AUSROTAS

Prasidedant XX-ajam amžiui, Niccolo Machiavelli, žinomo italų politiko (gyv. 1469-1527) gyvenime taikyti principai — dar nebuvę visai užnuodiję žmonijos moralės ir tautų tarpusavio santykių. Dar buvo ryškiai skiriama balta nuo juoda, gėris nuo blogio, tiesa nuo melo, taika nuo karo. Pasirašytosios tarptautinės draugiskumo ar prekybos sutartys buvo dar gerbiamos, ligi jų oficialaus atšaukimo. Dažnai žodinis pažadas būdavo vertingesnis už parašą ar aukso veršį.

Ne tik eilinis žmogus, bet ir toliau įžvelgias inteligentas anuomet sunkiai būtų galėjęs sutikti su Fiodoru Dostojevskiu (gyv. 1821-1881), kuris, lyg pranašas, savo veikaluose, o ypač kūrinyje "BIESY—VELNIAT" beveik tiksliai ispėjo Rusijos ateitį ir naujojo "tikėjimo" — komunizmo plėtimąsi.

Nesigilindami į priežastis, privedusias prie visiško tarptautinio moralinio supuvimo, mes tematomė nuogs faktus, leidžiančius didiesiems prekiauti mažųjų laisve, kuri, pirmųjų teigimu, gražiai skambančiose propagandinėse frazėse, esanti kiekvieno žmogaus gimtoji teisė. Tačiau esmėje tai

tik tuščio indo viliojamas skambėjimas.

Baigiantis I-ajam Pasauliniam karui, laisvo gyvenimo obalsis, lyg žmonijos dvasinės pergalės švyturys, trumpai blygstelėjo tamsiuose priešpaudos horizontuose, prikėles laisvam gyvenimui eile pavergtų tautų, tarsi žaibas tamsią, audringą naktį, kad po II-jo Pasaulinio susikovimo jas paliktų dar tamsesnėje, klaidioje būklėje...

Apie dabartinį amerikiečių dvasinį stovį, kuris iš dalies gali tiktai visoms laisvosioms pasaulio tautoms, "Newsweek", nr. 2 taip rašo:

"Amerikiečiai, baigdami XX-jo amžiaus pirmąją pusę, susirūpinę žvelgė į ateities kelią. Vaizdas, kurio tik labai maža dalis buvo žiūrūma, pateisino jų rūpestį. Per nesutarimo rūkus ir netikrumą buvo regimi tamsūs šešėliai, kurie, atrodo, bus šių ateities kelių klūtinis. Atrodo, kad šioms klūtinims pašalinti bus reikalingi tankai.

Nežiūrint dviejų pasaulinių karų, po kurių amerikiečiai paliko pusę šimtmečio, jie pasiekė milžiniškos gėrybinės pažangos, dar labiau išplėtė į ja savo vieškelius.

Jų kuriamoji jėga davė Amerikai geresnius gamybos dantračius ir dar daugiau ratų, kuriais būtų galima persekioti laimę, apie kurią 1900 metais nebūtų drįsę svajoti drausiais pasaulio fantastai.

Tačiau guma apsišarvavę ratalai, kuriais amerikiečiai ritosi autostradomis į sveikatingumą, į gerbūvi, buvo sustabdyti gandy apie artėjančias milžiniškas Europos gyventojų mases. Ir dabar ši grėsmė yra vairuojama organizuoto plėšrumo, kuriam vadovauja anksčiau buvęs bankų plėšikas....

Tarptautinis banditizmas su niekino pirmojo šimtmečio puse. Su visa tuo kovoti — tapo pagrindinė ne tik Amerikos, bet ir viso laisvojo pasaulio pareiga. Dabar

rūpinamasi, kaip sukurti stiprias gynybos barikadas, kad sulaukytume priešą.

Tuo metu, kai vyksta debatai, amerikiečių kariai kovoja su raudonaisiais kiniečiais, su gausiausia Maskvos suorganizuota gauja, tolimoje ir šaltoje Korėjoje, kur Amerika ir jos JT draugai paaukoko daug gyvybių ir turto, neapkeičiamai mėgdami išgelbėti auką iš žiaurama užpuoliko rankų."

Pirmasis šių metų mėnuo amerikiečiams dar labiau išryškino, kas yra jų tikrieji draugai, ir ko jie verti. Per paskutinį penkmetį jų dėtosios pastangos, sustiprinti ir pastatyti ant kojų nualintą Europą, ūkiškuose baruose davė patenkinamą vaisių. Tačiau

jų II-jo Pasaulinio karo artimieji bičiuliai, dabar, kai atėjo laikas JT parodyti gera valią ir bendrųjų reikalų supratimą, kartais žiūri tik pro savo asmeniškumo akinus. Tik kai kurios mažesnės tautos, kurioms principai brangesni už materiją, atvirai eina ranka rankon su didžia Amerika, tikėdamos gėrio pergalę.

Nors ir neturėdami Tėvynės žemės po savo kojomis, gyvendami mus priglaudusiame svetiname krašte, mes žinome, ir tai galime kartoti kiekviena proga, kad, įsijungdami į taniškąją kovą, ant II-sios šimtmečio pusės pirmosios pakopos, esame pasirengę sudėti didžiausią auką Lietuvos ir viso demokratinio pasaulio laisvei ginti.

NEŽINOMO KAREIVIO NAKTIS

Juozas Krūminas

Sutemsta naktis. Krinta žvaigždės. Ir šalta. Blankioj tolumoj dangun brėžias miškai. Ai ne—tai ne eglų viršūnės iškeltos, Tai durtuvų gretos ir joja pulkai.

Nereikia, naktužė, prašvisti tau kloniuos, Nei spindulius gaudyt miglos ežere — Nes žvaigždės susirenka durtuvų šonus, Ir blizga mėnuliui kardų sidabre.

Aušra—ne aušra kraštais debesio švinta Ir nulipa medžių viršūnėm vikriai — Prajoja pulkai pro Giedraičius, Širvintus, Pro Klaipėdos bokštus, Zarasų ežerais.

Jie joja—ir durtuvų gretose žydi Patrankų ugnis, spalva kraujo tamsi. Ir parako dūmų vingiuodamas šydas Pakyla ir kopja audros debesin.

Jie joja—ir žvilgsniuose sielvartas auga, Kad kraštas varge, ir kančioj ir kovoj, Ir girių tankmėj tiesia ranką jiems draugas Su rusišku durklu širdy negyvoj.

Jie joja. Prajoja. Tamsu. Žvaigždės kalas. Naktis. Iš aukštai žvarbus krenta šiaurys. Ir Lietuva žino — nujoja per šalį Nežinomas mūsų tėvynės Karys.

Prajoja vietas, kur jis kovės dėl laisvės, Kur krito dėl jos, mylimos Lietuvos. Ir mato, kaip kraujas iš naujo ten laistos, Ir bėga vėl kraujas iš senos jo žaizdos.

Prajojo. Mėnulis nusiveja šuoliais, Ir žingsniais sunkiais atkeliauja diena. Atsigula vėl akmeniniame guoly Jis Karo Muziejaus sodely Kaune.

Pravirksta diena, prie jo kapo parkritus. Ar verksmą kas šitą supras ir girdės? Per šaltą ir sunkų paminklo granitą Prasisunkia kraujas iš jojo širdies.

Gal niekšiškos rankos paminklą sugriauš tą Ir žemę išniekins, kur ilsisi jis, Bet niekas nestengs šito kraujo užgniaužti, Ir žemėj juodoj jo spalvos neištrins.

Ir šauks šitas kraujas lietuvių kiekvieną: Pralaužki, praverki į laisvę duris! — Kaip jas atidarė aršių kovų dieną Nežinomas mūsų tėvynės Karys.

BOMBONEŠIAI PRIEŠ BAZES

Jeigu sovietai savo oro jėga mestu prieš amerikiečius, jie naudotųsi sibiriniais pajūrio sparnais. Jie yra baisūs, bet ne viršijantieji. Chabarovsko-Vladivostoko srityje rusai laiko apie 1,000 naikintuvų ir apie 200 sensteliųjų bombonešių. Tačiau šios jėgos gali būti greit žymiai padidintos.

Nors šioje karo stadijoje JAV aviacija sovietiškosios puolimo ir nebelaikia, tačiau visuomet yra buvusi parengties stovyje, o japonų aerodromai buvo perpildyti. Atitinkamas radaro tinklas, kurį papildo Jungtinių Tautų laivy-

no vienetai Korejos vandenyse, suteikia atitinkama sauguma.

Pirmaisiais prieš bombonešius sutiks ir pasveikins sprausminiai lėktuvai. Viena iš penkių Tol. Rytų naikintuvų grupių (apie 100 F-80), po to, kai prasidėjo karas Korejoje, buvo laikoma Japonijoje, o kita Filipinuose. Jeigu Japonija būtų puolama, tada Korejoje esantieji F-80, F-84 ir F-86 greit būtų į ten perpesti. Su visais JT propeleriniais, kaip lėktuvnešiuose ir kitur esančiais lėktuvais, gen. MacArthur'o žinioje šiuo metu yra apie 1,000 naikintuvų. ("Newsweek")

Dokumentai kalba...

Pirmųjų Nepriklausomybės Kovų išvakarės

1918 m. vasario 16 d. Lietuvos Tarybai Vilniuje paskelbus Nepriklausomybės Aktą, tamšūs debesy niaukėsi mūsų žemės padangėje. Dar nebuvo realios jėgos laisvės idealui įgyvendinti.

Tu pačių metų lapkričio 23 d., pirmuoju isakymu atkuriamai Lietuvos kariuomenei, buvo pradėta organizuoti ginkluotosios mūsų pajėgos.

1919 m. sausio 1 d. ginkluoti lenkų legionininkai užėmė Vilnių. Tuometinis Lietuvos Ministerių Kabinetas išleido šį atsisaukima:

"Išeidamas iš faktinio padėjimo, jog mūsų sostinė miestas Vilnius susisiekimo žvilgsniu liko atskirtas nuo Lietuvos ir jog šiuo karo metu yra būtinas reikalingas ankštame sąryšyje su visų kraštu organizuoti krašto pajėgas, Ministerių Kabinetas posėdyje sausio 1 dieną yra nutaręs:

1) visą valdžią mieste Vilniuje pavesti Vilniaus karo komendantūrai, palikus prie jos atskirų ministerijų igaliojinius;

2) generaliu Laikinosios Vyriausybės Igaliojiniu Vilniuje palkiti Svetimo Ministerį Mykolą Biržišką; 3) visas ministerijų įstai-gas laikinai perkelti Kaunan.

Ministeris Pirmininkas M. ŠLEZEVIČIUS.

Ministerių kabineto reikalų vedėjas TADAS PETKEVIČIUS.

Vilnius, 1919 m. sausio 2 d."

VILNIAUS KARININKŲ KOMENDANTŪROS ATSIŠAUKIMAS

"Vilniaus piliečiai!

Su visa Lietuva, su jos liaudimi jungia mūsų nesutraukomi ryšiai. Ta pati žemelė mūsų maistina, drauge per šimtus metų tempėme vergijos junga, drauge kovojome dėl laisvės.

Piliečiai! Šiandien sušvito mums Laisvės spindulys! Mūsų tėvynė Lietuva tampa nepriklausoma demokratinia valstybė, kurioje visi piliečiai be tautų skirtumo turės laisvę ir lygybę. Lietuvos nepriklausomybė neša mums visiems,

ligi šiol pavergtiems, laisvę ir laimingesnę būti. Vienybėje, kaip broliai padavę kits kitam rankas, eikime drąsiai į kovą, visi kaip vienas stokime už tėvynę.

LIETUVA PAVOJUJE! I rytine mūsų krašto sritį jau įsibrovė svetimoji Rusijos kariuomenė. Maskoliai ateina išsiurbti iš Lietuvos paskutinių syvų, o mums su gaisrų pašvaiste neša bada, kankynes ir griuvėsius.

Stokime visi Lietuvos ginti! Nelaukime toliau nė valandos. Kas myli Lietuvą, kas trokšta laisvės, kas pajėgia valdyti ginkla, stokime į Lietuvos krašto apsaugą.

Drąsiai stokime pirmieji į kovą, užstokime kelią priešiniui, kuris veržiasi varu į mūsų kraštą, smelkiasi į mūsų sostinę, Vilnių. Savo ginklų nesutepsime mūsų brolių darbininkų krauju, ginsime tik mūsų Motiną Tėvynę, mūsų Lietuvos nepriklausomybę. Visi, kaip vienas stosime krašto apsaugos eilėse ir atremsime besiskverbianči priešininką!

Vilniečiai!

Vilniaus komendantūra šaukia į apsaugos savanorių pulkus visus piliečius be tautų skirtumo. Bus sudaryti atskiri būriai, komanduojami lenkų, baltarusių, lietuvių ir kit. kalbomis. Įstojimo sąlygos yra tam tikram atsisaukime nurodytos. Užsirašyti galima kasdien nuo 9 ryto ligi 1 p.p. Vilniaus Komendantūroje, šv. Jurgio g. 36, buvus. Verwaltungo namai prieš Lukiškių aikštę. Mūsų kraštui ir mūsų laisvei gresia pavojus—prie ginklo!

VILNIAUS KARININKŲ KOMENDANTŪRA".

-- --

1918 m. gruodžio gale Lietuvos vyriausybė, šaukdama visą kraštą kovon prieš rusus - bolševikus, išleido šį atsisaukimą:

"LIETUVOS PILIEČIAI!

Vyrai! nekartą Lietuvos priešai

norėjo uždėti ant mūsų amžina nepakeliamą jungą, bet mūsų Tėvynė nenugalėta. Ji gyva.

Šiandien visai išvydomė Laisvės rytojų švintant; Lietuvos nepriklausomybė neša visiems laisvę ir laimę; tat ginkime Nepriklausomą Lietuvos Valstybę! Vienybėje, kaip broliai, pasidavę kits kitam rankas, eikime drąsiai į kovą, visi kaip vienas, stokime už tėvynę!

Lietuva pavojuje!

Vokiečių kariuomenei atsitraukiant, jau įsibrovė Lietuvos svetimoji Rusijos kariuomenė. Ji eina, atimdama iš mūs gyventojų duona, gyvulus ir mantą. Jos palydovai — badas, gaisrų pašvaistės, kraujo ir asarų upeliai.

Tat ginkim Lietuvą! Parodykim, jog esame verti amžiais kovotos laisvės; šiandieną Lietuvos likimas mūsų pačių rankose.

Nelaukdami toliau nei valandos, kas myli Lietuvą, kas trokšta laisvės, kas pajėgia valdyti ginkla, stokime į Lietuvos Krašto Apsaugą. Būriu būriais eikime iš kaimu, viensėdijų, miestų ir miesteliu, eikime iš visų Lietuvos kraštų laisvės ir Tėvynės ginti. Stokime drąsiai pirmi į kovą!

Drąsiai, be baimės, kaip mūs tėvai ir sentėviai, užstokime priešams kelią, pakelkim žygi už Mūsų Motiną Tėvynę, už Lietuvos Valstybę!

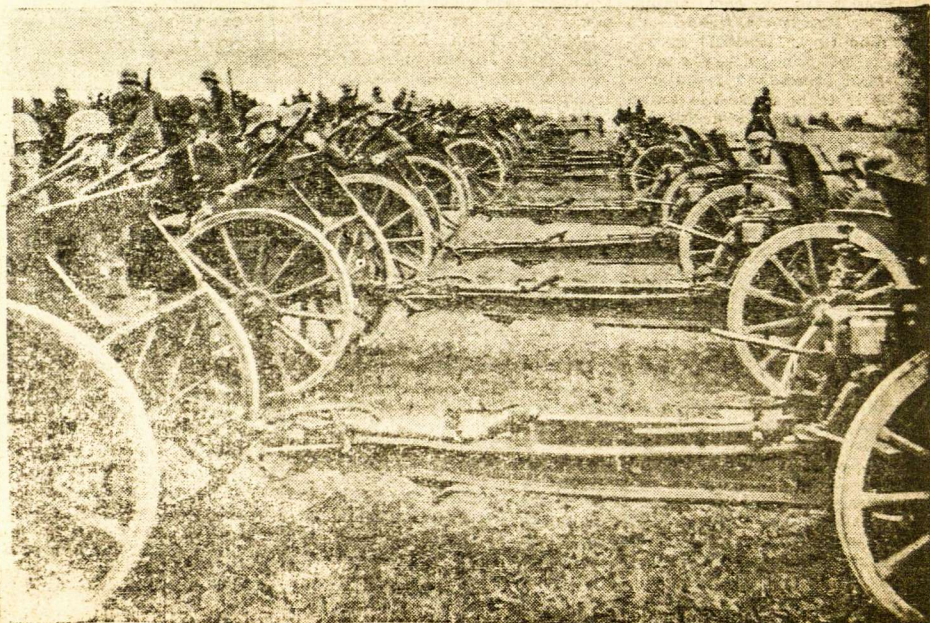
Ministeris Pirmininkas M. ŠLEZEVIČIUS.

Krašto Apsaugos Ministeris Karininkas VELYKIS."

-- --

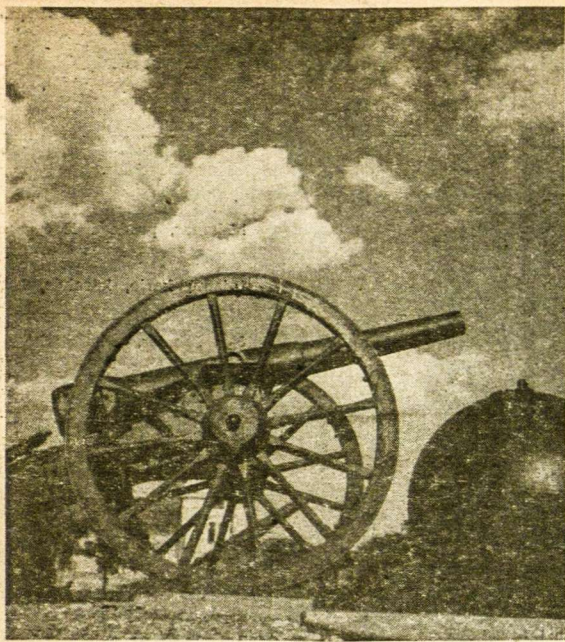
Gausūs savanorių pulkai pradėjo rinktis iš visų Lietuvos vietų. Sausio 15 d. buvo paskelbta karininkų, puskarininkų ir karo valdininkų mobilizacija ligi 45 m. amžiaus. Jie ligi vasario 1 d. turėjo atvykti į atitinkamas komendantūras.

Pagaliau 1919 m. vasario mėn. pradžioje sugriauė pirmieji Nepriklausomybės Karo šūviai, pasi-liejo pirmųjų aukų kraujas...

Mūsų artilerija parade

Pirmoji baterija

TRUMPA 1-MO ARTILERIJOS PULKO ISTORINĖ APŽVALGA

1919 m. sausio 6 d. buvo pradėta kurti mūsų artilerijos Pirmoji baterija. Pirmoji baterija išaugo į 1-mą artilerijos divizioną, kuris vėliau buvo pavadintas 1-mu artilerijos pulku. 1-mas artilerijos pulkas, tęsdamas savo istoriją nuo Pirmosios baterijos, savo metinei pasirinko pirmosios baterijos įsikūrimo dieną ir savo gyvavimo dienas skaičiuoja nuo 1919 m. sausio 6 d. Kartu 1-mam artilerijos pulkui tenka garbė minėti ir mūsų artilerijos įsikūrimo dieną.

Netenka daug kalbėti dėl artilerijos reikšmės kautynėse. Artilerija visais laikais buvo modernių kariuomenių požymiu, ir karus nulemdavo tos kariuomenės, kurios turėdavo judrią ir galingą artileriją.

Mūsų artilerija, kaip ir kitos ginklų rūšys, turi seną praeitį. Kai kurie istoriniai šaltiniai artilerijos pradžią jungia su kunigaikščio Kęstučio laikais. Šis kunigaikštis savo pirmuosius artilerijos šaunamuosius pabūklus — bombardas buvo nukreipęs prieš kryžiuočius kautynėse ties Jurbarku. Vėliau, didesniame maste lietuviai pavartojo artileriją, viešpataujant Vytautui Didžiajam — 1410 metais ties Žalgiriu. Paskui artilerija, neatsilikdama nuo kitų ginklų rūšių, vis augo, tobulėjo ir pasiekė net tą, kad Lietuvoje įrengtos artilerijos pabūklų dirbtuvės — liejyklos. Lietuvos artilerija ypač pasižymėjo ties Orša (1514), kur paslėpta didelė baterija sulaukė iš šono dešinįjį rusų sparną ir nulėmė visas kautynes. Prie Velikijs Luki lietuviai turėjo 30 pabūklų. Per 1831 m. sukilimą šiaurės Lietuva iš Lenkijos buvo gavusi 26 patrankas, iš kurių liepos 3 ir 4 d. buvo bombarduojamas Kaunas. Gelgandas atakavo Vilnių su 28 patrankomis. Varniuose iš varpu buvo nulietos 9 patrankos. Mėginta gaminti patrankas ir Svėdasų giriose. Mūsų nepriklausomybės karų istorija rodo, kad mūsų artilerija suvaidino didelį vaidmenį ir pasiekti laimėjimai žymiai parėjo nuo sumaniai pavartotos artilerijos galingos ugnies.

Lietuvos nepriklausomybę atgavus, mūsų artilerijos užuomazga prasidėjo A. Panemunėje 1919 m. sausio 1 d. Tą dieną Krašto Apsaugos Ministras savo įsakymu Nr. 12 § 13 įsakė 2 pėstininkų pulko karininkui Jodkai Eduardui pradėti formuoti lengvąją bateriją, Taigi, nors 1-jai baterijai buvo išleistas įsakymas sausio 1 diena, bet faktinai jos tikrasis formavimasis, pirmasis ginklavimasis prasidėjo tik nuo sausio 6 dienos. Sausio 6 diena iš vokiečių buvo gautos dvi rusų 3-ju colių lengvos gauto patrankos ir 24 arkliai, tiesa, labai menkos vertės. Štai kokias buvo pradžią pirmosios baterijos ir pradžią mūsų artilerijos.

Karininkui Jodkai neilgai teko formuoti Pirmąją bateriją. Sausio mėnesio 11 dieną pirmąją bateriją vadovauti perėmė karininkas Geiga Vincas. Formavimosi sąlygos buvo labai sunkios: arkliai blogi, pabūklų pavežti negali, pakinktų nėra, savanoriai klumpėse, mundiruotės irgi nebuvo, bet už tai pasiryžimo ir entuziazmo buvo su kaupu, tad ir visos kliūtys buvo lengvai nugalimos. Per pusantro mėnesio pirmoji baterija buvo jau suformuota ir visu kuo aprūpinta. Vasario 23 dieną pirmosios baterijos vienas būrys su baterijos vadu karininku Geiga priešaky išvyko į frontą Kėdainių kryptimi. Pirmosios baterijos antras būrys, vadovaujamas karininko Pečiulionio, tuo tarpu liko A. Panemunėje. Vėliau, balandžio mėn. pradžioje, antras būrys išvyko į frontą Alytaus kryptimi. Pirmosios baterijos būriams, veikusiems įvairiuose frontuose, buvo lemta nebesusijungti — antrasis būrys vėliau buvo pavadintas 4-ta baterija. Tuo būdu pirmosios baterijos 1-as būrys liko pavadintas 1-ja baterija, o II-ras būrys — 4-ta baterija.

1-ji baterija, atvykus į Kėdainius, perėjo Panevėžio bataliono vado valdžion. Šis batalionas vėliau buvo pavadintas 4-ju pėstininkų pulku. Greitu laiku baterija pasipildė iki 4 pabūklų ir neužleistamai remia 4-jo pėstininkų pulko žygius į Šėtą, į Pagirius, į Deltuvą, į Ukmergę, į Ramygalą, į Panevėžį, pagaliau Iūkštą

ir Dauguvą. Pabrėžtinai mūsų artilerijos istorinis įvykis — pirmas artilerijos šūvis, kuris įvyko 1919 m. kovo 27 dieną Deltuvos rajone. Pirmas šūvis tiesioginiu taikymu buvo nukreiptas į Deltuvos miestelio kleboniją, kurioje buvo apstojęs bolševikų štabas. Sviedinys pataikė į kleboniją. Vėliau to sviedinio indas (šrapnelis) buvo surastas ir padėtas mūsų Karo Muziejuje.

1919 m. birželio 2 dieną pirmosios baterijos antras būrys gavo 4-sios baterijos vardą, o birželio 25 dieną, 1-ji ir 4-ji baterijos buvo sujungtos į I-ji artilerijos divizioną. I-jo art. diviziono vadu buvo paskirtas 1-os baterijos vadas karininkas Geiga.

1920 m. prasidėjo kautynės su lenkais. Su kitomis kariuomenės dalimis išvyksta į frontą ir 1-ji baterija. Deja, iš šio fronto baterija grįžo smarkiai sužalota. Rugsėjo 24 dieną baterija ties Druskininkai smarkiai nukentėjo — beveik visa kovos dalis pateko į nelaisvę, tik rezervas, gurguolės, virtuvės bei ūkio dalis grįžo į A. Panemunę. Atsigaivus baterija 1921 m. persikėlė į Ukmergės apylinkę.

1-ją bateriją vadovavo šie karininkai: karininkas Jodka, kar. Geiga, kar. Kapciukas, kpt. Gri-ganavičius, kpt. Gružas, kpt. Babickas.

4-ji baterija

Kaip jau aukščiau buvo minėta, 4-ji baterija išaugo iš pirmosios baterijos ir kovo 24 dieną, karininko Pečiulionio vadovaujama, išvyko į Alytaus frontą. Šios baterijos pirmieji šūviai buvo paleisti, palydinti mūsų pirmąjį žuvusį karininką Juozapavičių į amžiną atilsį 1919 m. balandžio 2 dieną.

Balandžio 4 dieną, kartu su 1-ju pulku, kaunasi su bolševikais ties Valkininkais, Varėna ir Bobriškiais. Per savo kautynių krikšto dieną baterija išleido 160 sviedinių. Dėl tų laikų sviedinių skaitlinė yra nemaža.

1919 m. gegužės 10 dieną 4-ji baterija grįžo į A. Panemunę, kad pasipildytų ir sustiprėtų. Bet neilgai teko sėdėti A. Panemunėje — baterija siunčiama Ukmergės link. Šiuo kartu baterijai tenka sėkmingai skinti kelią mūsų pėstininkams ties Lyduokiais, Zemaikiekiu ir Kurkliais. Ypatin-gai baterija pasižymėjo gegužės 18 dieną žygyje ties Kurkliais.

1919 m. spalio mėn. 4-ji baterija buvo nukelta Šiauliu kryptimi prieš bermontininkus ir lapkričio 22 dieną daug padėjo puolant Radviliškį.

1920 m. kare su lenkais 4-ji baterija veikė su 1-ju ir 6-ju pėstininkų pulkais ties Varėna, Radūne ir Vilniui. Pasibaigus karams baterija apstojosi Lyduokių dvare, netoli Ukmergės.

4-ja baterija vadovavo: kpt. Pečiulionis ir kpt. Kibirskis.

7-ji baterija

Kaip pirmųjų dviejų, taip ir 7-sios baterijos lopšys — A. Panemunė. Ši baterija pradėjo formuotis tik 1919 m. gruodžio mėn. pabaigoje. Pirmuoju baterijos vadu buvo paskirtas karininkas Vyšniauskas ir jos formavimasis buvo nelengvas — svarbiausia trūko pabūklų. Tik 1920 m. sausio 26 dieną buvo gautos dvi angliškos patrankos, o kitos dvi — vasario mėnesi. Galutinai baterija susiformavo balandžio 17 dieną ir iš A. Panemunės buvo perkelta į Pažeerių dvarą. 1920 m. birželio 17 dieną baterijos vadu buvo paskirtas vyr. leite-

nantas Sklėrius. Baterijai teko dalyvauti kare su lenkais. Pirmos žygiu buvo Kaišiadorių-Lentvaravo kryptimi. Vėliau dalyvavo kautynėse su 5-ju pėstininkų pulku Suvalkijoje ties Augustavu, Seinais, Gybais ir kitose vietose. Vėliau 7-ji baterija buvo perkelta į Vilniaus frontą ir vėl-kė kartu su 6-ju pėstininkų pulku ties Aukštadvariu ir Trakais.

Pasibaigus karams 7-ji baterija buvo perkelta Ukmergės rajon-nan. 1921 m. rugpjūčio 1 dieną divizionas buvo pavadintas 1-ju artilerijos pulku, į kurį buvo priskirta ir 7-ji baterija.

Kautynėms apimus, prasidėjo normalus kariuomenės gyvenimas. 1-as art. pulkas apsigyveno nuolatiniuose savo stovyklose — Pajuostėje, prie Panevėžio.

1926 m. liepos 31 dieną, taupmo sumetimais, 1-as artilerijos pulkas buvo išformuotas. Jo garbingos baterijos, pasižymėjusios karuose, buvo išskirstytos liku-siems artilerijos pulkams: 1-ji baterija pateko į 3-ji art. pulką, 4-ji — į 2-ji art. pulką ir 7-ji — į 4-ji art. pulką. Ilgamečiu ir paskutinioju 1-jo artilerijos pulko vadu buvo pulkininkas Geiga.

1935 m. rugpjūčio 1 dieną 1-as art. pulkas buvo atgavintas. Pulko vadu paskirtas pirmiau buvusio pulko 7-os baterijos vadas pulkininkas Sklėrius.

Tokia yra 1-jo artilerijos pulko trumpa istorija. Kaip matome, pulkas turėjo gan dygliuotą kelią, ir nemaža rūšių dienų turėjo pakelti, bet tas bus tvirtesnis, kuris daugiau pergyvena. Ir šandien buve 1-jo art. pulko kariai didžiojai savo pirmtakūnais, tomis pirmomis baterijomis ir jų vadais, jų žygiais ir visumet sems iš jų darbų sau stiprybės.

S. K.

PIRMASIS LIETUVOS KARIUOMENĖS PARADAS

Pirmąsias Vasario 16-sios metinės sukaktuves lietuvių savo krašte šventė kovos ženkle. Tūkstančiai savanorių tada gynė tėvynę nuo priešų, kurie, keleriopai gausesnį ir stipresnį, norėjo ją pavergti. Todėl 1919 metų Vasario 16 vieni šventė laisvę būdami, kiti priešų okupuoti, o tretis kovos lauke.

Štai ką pasakoja mūsų savanoriai apie atšvestas pirmąsias Nepriklausomybės metines sukaktuves ir tuo pat metu surengtą Tauragėje pirmąjį Lietuvos kariuomenės paradą:

“1919 metų pradžioje visoje Lietuvoje ėjo didelis sąjūdis. Kas galėdamas metė kasdieninį darbą ir ėjo ginti tėvynę. Įvairiose vietose buvo sudaryti valsių ir apskričių komitetai, kurie rūpinosi tvarkos palaikymu apylinkėse. Kai kuriose vietose grupavosi vyrai apie tokius komitetus, kad į pulkus savanoriais galėtų vykt didesniais būriais, o reikalui esant, sudraustų vietas iššioke-luis.

Toks apskrities komitetas buvo sudarytas ir Tauragėje. Rinkosi savanoriai apie vasario mėnesio vidurį. Savanorių buvo per šimtą. Tai buvo kaimo vyrai, prastai apsirengę ir apsiavę kas baltas, kas klumpėmis, kas vyžomis.

Vasario 16-jai, Nepriklausomy-

bės paskelbimo metinių sukaktuves, tu savanorių vadovybė — karininkai Kuizinas, Kazlauskas ir kiti — sumanė suruošti paradą. Kodėl nesuruoši! — galvoja. Žmonių yra, nuotaika gera, ir visuomenė, išvydusi ginkluotą pajėgą, kitaip galvos.

Šis sumanymas visiems savanoriams labai patiko, ir visi ėmė laukti su didžiausiu nekantrumu Vasario 16-sios, su dideliu atsidė-jimu ruošdamiesi paradui. Prieš šventę buvo padaryta pora repeti-cijų. Tuos, kurie atėjo su klumpėmis apsiavę, išskyrė, paliko tik turinčius batus. Bet ir čia susidarė marga minia. Eilėse stovėjo kas pilka sermėga apšivil-kes, kas — kailiniai, o kai kas ir pirktiniu apsiaustu. Uniformomis dienomis dar nebuvo.

Pasiruošimas ėjo gana sklandžiai. Kad žiūrovai paradą dalyvi-us atskirtų nuo kitų piliečių, karininkai parūpino Mažosios Lietuvos tautinių spalvų kaspi-nius, kuriuos savanoriai užsirioš ant rankovių. Paprastais eiliniams buvo kaspinai delno platumo, puskarininkiams platesni, o karininkams — dar platesni. Visi ėjo į koją kaip sena kuopa. Tačiau paradui trūko dar vieno dalyko — orkestro. Be orkestro koks gi galėjo būti paradas? Beje, orkestras buvo netoli Kelmės, o Kelmė buvo bolševikų rankose.

Begalvojant ką daryti, kažkas atsiminė, kad orkestras yra netoli T. Naumiesčio. Tad šis orkestras ir buvo skubiai atvežtas į Tauragę. Atvyko keturi muzikantai. Nors ir mažoka jų, bet maršą galėjo sudrožti neblogiau-siai. Bet vėl nelaimė: iš tų keturių muzikantų viena buvo moteris, o ji karių parade buvo nei šis, nei tas.

Ką daryti? Moterį į karių eilės priimti buvo nepatogu, o be orkestro negali būti paradu. Entuziastingi paradą rengėjai truputį nusiminė, bet netrukus susigriebė ir surado išeitį: moterį aprenę vyriškai, pakirpo plaukus, ant rankovės uždėjo savanorio ženklą ir baigta.

Zygis į bažnyčią pavyko puikiais. Orkestras taip stipriai drožė maršą, kad net miestelis drebėjo. Po pamaldų savanoriai aikštėje prieš tūkstantinę minią sustoję tiesiomis eilėmis. Orkestrai grojant maršą, eilės pražygiavo darniai, tvirtai, kaip senų kareivių pulkas. Kad parade dalyvaują moteris, niekam nė į galvą neatėjo.

Tai buvo vienas pirmųjų Lietuvos kariuomenės paradų ir vie-nintelis, kuriame dalyvavo moteris. Šandien to paradą dalyviai, kai kurie jau pulkininkai, jį prisimena su dideliu malonumu.”

APIE TAUTINES DALIS LIETUVOS KARIUOMENĖJE

Greit sukaks jau lygiai dveji metai, kaip tremtinių spaudoje prasidėjo "šaltasis karas" tarp gudų ir lietuvių. Kartais gudi mėgsta prisiminti buvusius Lietuvos kariuomenės gudų dalinius ir dalis. Tad naudinga būtų suteikti bent kiek tikslesnį informaciją apie tas "gudiškas" dalis.

Jau seniai pasirodė savanorių kūrėjų sukaktuvinis leidinys, kuriame buvo straipsniai ir apie gudų dalinius. Pasirodo, kad per kapitono (vėliau mjr.) Kozlovo vedama "Gudų Kariška Biūra" perėjo ir užsiregistravo per 700 žmonių. Iš jų 68% išsiregistravo lenkais.

Registracija buvo atliekama laisvai, kiekvienas pats surašydavo žinias apie save. Maža to. Dar Vilniuje buvo pradėti kurti 1-mas ir 2-ras lietuvių, bei 1-mas ir 2-as gudų pėst. pulkai. Tai įvyko 1918 m. pabaigoje. Tačiau sovietinės kariuomenės puolimas ir lenkų įsimašymas sutrukdė dalių kurtis. Lietuviai pasitraukė į Kauną ir Alytų, o gudių į Gardiną. 2-ro gudų pulko kūrėjas buvo atšauktas įsakymu Lietuvos kariuomenės.

Jau Kaune buvo atkurtas Gudų Kariškas Biuras, kuris registruodavo savanorius. Pradžioje jie buvo siunčiami iš Kauno į Gardiną, bet nuo 1919 m. vasario 27 d. prie Biuro pradėta kurti gudų kuopa. Į šią kuopą pirmiausia buvo perduota iš 2-ro lietuvių pėst. (vėliau 2 pėst. D.L.K. Algirdo) pulko keliasdešimt savanorių iš to pulko lenkų kuopos ("kompanii niemowiacych po litewsku"), kuriai tada vadovavo kpt. Noreika, vėliau žuves ties Klaipėda 1923 m. Taigi, iš to matyti, kad buvo sumanymas mūsų kariuomenėje turėti ir lenkų dalinius. Tikrai būtų įdomu, kas senieji algirdėnai prisimintų a nuos laikus ir plačiau apie tai parašytų "Karyje".

Grįžtant prie gudų dalių ir dalinių, tenka pasakyti, kad karo metu fronte gudi gana gerai pasirodė. Daugiau 50 vyrų buvo apdovanoti Vyčio Kryžiumi.... Per 30 jų neteko gyvybės, nemaža buvo ir sužeistų.

Lietuvos lenkai sugebėjo atskirti nuo varšavinių lenkų. Kai 1920 m. Zeligovskio divizijos veržėsi Lietuvon, Gudų batalione ties Molėtai įvyko pačios bata-

lioni vadovybės surengtas "mitingas". Tada senas virėjas teisingai pasakė: "Po co oni, kongresowcy tu ida, trzeba dac im w.... Zehy nie liezli..." ir tais žodžiais išreiškė visų vyrų galvoje.

Gardine, gudų pulke, jo vadas plk. K. Jezovitovas (Žuves Vokietijoje 1945 m.) sumanė suformuoti atskira žydų kuopa. Į ją įsirašė nemaža žydų — gardiniškių ir kauniškių. Bet 1919. V. 31. lenkai Gudų pulką Gardine staigiai ir netikėtai nuginklavo. Žydams savanoriams lenkų vadovybės surengė viešą apklausinėjimą: ar nori pereiti į lenkų kariuomenę ar ne? Prieš nesutinkančius naudojo net fizine bausme. Bet bemaž visi nubaustieji vyrai vėliau atsidūrė gudų daliniuose Kaune. Kovose prieš bolševikus ir lenkus jie pasižymėjo savo drasa ir narsumu. Du iš jų, Ašas ir Silkineris (vėliau Karo Muziejaus invalidas) buvo apdovanoti Vyčio Kryžiumi.

Iš buvusios Lietuvoje prieš II Pasaulinį karą "žydu, Tarnavusių Lietuvos Kariuomenėje, Sąjungos (ši Sąjunga leido idomų savitrašį "Apžvalga") nariu teko girdėti apie sumanyta 1919. m. įkurti žydų kuopa Jonavoje. Tuo reikalu domėjosi ir pirmas bei paskutinis mūsų kariuomenės štabo sp. ir šviet. skyriaus istorinės dalies vedėjas plk. lt. Vyta. Steponaitis. Tačiau platesnių žinių tuo klausimu neturima.

Istorikas

Verti dėmesio ginklai

Naujosios laivyno raketos, kurios sudarė nepraeinama uždanga atstauriant iš Hungnam prieilčio, yra pagerintas 1945 metu pavyzdys, buves parengtas Japonijos invazijai. Kiekvienas laivas šauna 300 serijų penkiacolėmis raketomis, panaudodamas dešimtį pabūklų, kurie užtaisomi, nutaikomi ir šauda automatiškai.

"Viking" 7, naujausioji laivyno raketa - milžinas, bus išsauta ateinantį gegužės mėn. White Sands vietovėje, N. M. valstijoje. Šiuo šūviu bus siekiama peržengti 105 mylių rekordinį raketos "Viking" 5 pasiekta aukštį pasaulyje. Naujasis Viking neša dvigubai daugiau krovinių, negu jo pirmtakūnas.

Nuo 1920 m. pabaigos ligi gruodžio mėn. 1923 m. man teko tarnauti Lietuvos kariuomenės Karo Mokslo Skyriuje (pradžioje Literatūros Skyriuje). Aukštiesiems Karininkų Kursams įsikūrus, nuo pat pradžios buvau paskirtas ir tu kursų lektorium, Lietuvos Karo istorijai ir berods dar kitiems dalykams dėstyti, o bene 1921 ar 1922 m. buvau paskirtas ir Karo Mokyklos karo istorijos ir Lietuvos geografijos dėstytoju.

Vieną dieną, tiesiog iš pamokos, šaukia mane pas save Mokyklos viršininkas generolas Galvydis-Bykauškas (neprisimenu, ar jis tuo laiku jau buvo generolas ar tikta pulkininkas).

Pradžioje gaunu iš jo pipirų už tai, kad Lietuvos geografijos pamokose pasakojau klausytojams apie kažin kokią Lietuvoje buvusią ledų gadynę, apie kurią Švenčraštyje gi nieko nėra sakoma.

Paaškinau, kad Švenčraštyje ir Lietuvos vardas nebūtinimas, tai nenuostabu, kad ir nežinota apie buvusią Lietuvoje ledų gadynę. Kartu dėl viso ko paminėjau ir visose Lietuvos gimnazijose vartojamą mano brolio, Mykolo parašytą Lietuvos geografijos vadovėli, kuriame irgi yra ledų gadyne minima.

Toks mano atsakymas jo vis

VACLOVAS BIRŽISKA

dėlo pilnai nepatenkino, bet jis tuojau persoko į kita klausimą, dėl kurio jis ir buvo mane išsaukintas tuo, kad visi Karo Mokyklos klausytojai ligi šiol yra vadinami per rusus iš vokiečių pas mus atėjusiu junkeriu vardu.

— Aš įsakau Tamistai, kapitone, surasti junkeriui lietuvišką pakaitalą.

Kad tu surūgtum, pagalvojau. Mėginu jam aiškinti, kad nesu joks kalbininkas ir kad tam reikalui yra specialia karinė terminologijos komisija, kuri ir galėtų geriausia į tai atsakyti.

— Aš Tamistai įsakau. Jei savaitės bėgyje Tamista man nepristatysi raporto su tinkamu vardu, tai už aną ledų gadyne gausi daboklės.

Nieko nepadarysi. — Klausau, — ir tuojau išbėgu iš viršininko kabineto, kad jis dar ko nors nesugalvotų.

Kita dieną, dar pora valandų prieš pamoką, skubu į švietimo Ministerijos Knygų leidimo komisiją, kurios priekyje tuo laiku stovėjo prof. Krėvė-Mickevičius, ir prašau jų pagalbos. Bet nieks iš ten esančių nesugalvoja jokio tinkamo žodžio. Laimei, man ten bebūnant, ateina mano senas, dar

iš Petrapilio universiteto draugas prof. K. Būga.

— Senas prieiteiau, gelbėk mane nuo daboklės.

Papasakoju jam, koks man duotas uždavinys. Būga, nesukubėdamas, pradeda iš šaknies — kar — sudarinėti įvairias kombinacijas, skirtingas nuo jau vartojamų kario, kareivių, karininkų ir kt. Nustembu lietuvių kalboje būtinumu, kur iš tos pačios šaknies, pridėjus kita prida, ar jungus su kitu giminingu žodžiu — galima gauti įvairiausių terminus. Pagaliau, — arpe jam išsprunka — Kariūnas.

— Stok!

Tuoju čia pat mėginu paduoti komandą — Kariūnai!

—Tinka. Ačiū, kad mane išgelbėjai nuo daboklės.

Nuskubėjęs į Karo Mokyklą, tuojau paduodu Galvydiui-Bykauškui raportą, kad siūlau junkerius pavadinti kariūnais.

Viršininkui vardas irgi patiko ir net man išreiškė padėką. Po poros dienų jau visi skaitėme Krašto Apsaugos Ministerijos įsakymą — junkerio vardą pakeisti kariūnu. Tuo būdu netyčiomis pasidariau kariūnu kaip ir savotišku krikštaviū, nors tikrasis ju krikšto tėvas buvęs prof. Kazys Būga.

8 KAIP ATsirado KARIŪNO VARDAS

KARO MOKYKLOS KŪRIMASIS

(Pabaiga iš 2 Nr.)

Ltn. VYT. TAMULAITIS

1930 V. D. metais liepos 1 d. Karo Mokyklos viršininku buvo paskirtas gen. lt. Jackus. Paskyrus jį 1934 m. vyriausio štabo viršininku, tu pat metu birželio 23 d. Mokyklą perėmė b. gen. Černius, baigęs tos pačios mokyklos pirmąją laidą. 1934 m. rugsėjo 25 d. P. L. P. Karo Mokykla, išleisdama XVI-ją kariūnų ir IX-ją aspirantų laidas, šventė 15 metų sukaktį. Tuo metu, b. gen. Černių paskyrus gen. štabo vadovybos viršininku, nuo spalio mėn. 1 d. Mokyklos viršininko pareigas ėjo gen. št. plk. Cepauskas. 1934 m. spalio 31 d. šias pareigas perėmė brig. gen. K. Mussteikis, Perėmęs Krašto Aps. Ministeriją, b. gen. Musteikis 1939 m. I. 9 d. perleido P. L. P. Karo Mokyklą b. gen. Skučui. Pastarajam netrukus perėmus Vidaus Reikalų ministeriją, Mokyklos

Viršininku buvo paskirtas gen. št. plk. Juodišius, anksčiau buvęs tos mokyklos inspektorium.

Tobulėjant ir žengiant į priekį visose gyvenimo srityse, neatsiliko ir Karo Mokykla. 1933 m. III. 21 d. buvo išleistas aspirantų tarnybos įstatymas ir jam vykdyti taisyklės. Aspirantams tarnyba buvo nustatyta 12 mėn. Kandidatais buvo primami baigę nemažiau 8 kl. arba tolygiai aukšt. mokyklą. Nuo 1937 m. aspirantams tarnyba pratiesama jau iki 15 mėn. Maža to, kariūnai ir aspirantai turi išbūti tam tikrą laiką kandidatais. Taip pat ir kadro kariūnams buvo prarastas mokslo laikas. 1935 m. "Vyr. Žiniose" 487 Nr. paskelbtas Karo Mokyklos statutas, kuriuo mokslas nustatomas 3 metai. Kar. Isak. 1935 m. 45 Nr. paskelbtos statutu vykdyti taisyklės. Kandidatais priimami tik baigę 8 kl. ir stodami į Mokyklą laiko konkursinius egzaminus iš lietuvių kalbos ir istorijos.

Per dvidešimtį metų P. L. P. Karo Mokykla išleido 19 kadro ir 13 aspirantų laidų. Taip pat prie P. L. P. Karo Mokyklos buvo suruošta įvairių karininkų kursų, kuriuos baigė nemažas karininkų skaičius. Kai kurie kursai išleido net po kelias laidas. Kursų buvo įvairių: ginklavimo karininkų, minosvaidininkų, automatinų pabūklų dalinių vadų, kulkosvaidininkų, artilerinininkų, V. D. K. Kursų administracijos karininkų ir t. t.

Karo Mokykla, įsikūrusi taip sunkiose sąlygose ir tokiu sunkiu mūsų Tėvynei metu, atėjus ramiam talkos metui, pradėjo dideliais šuoliais žengti į priekį. Buvusios senosios mokyklos patalpos jai pasidarė ankštos. Karo Mokykla savo uždavinius daug sėkmingiau galėjo vykdyti persikėlus iš Kauno į A. Panemunę 1923 m. rudenį. Pradžioje apsinėjo 5 p. p. rajone, bet netrukus

atsikėlė į pastovius rūmus. Čia Panemunėje, gavo daug tinkamesnes, erdvesnes patalpas bei patogesnes apylinkes pratimams. Karo Mokykla virto jau dideliu ir svarbiu mūsų kultūros ir laisvės faktoriumi. Mokyklos šefo žodžiais tariant, Karo Mokykla — Tėvynės meilės mokykla. Tai tvirtovė, kurią "non muri, sed viri condiderunt".

Raudonoji audra iš rytu, 1940 m. užgriuvusi mūsų šalį, suardė ir Karo Mokyklos gyvenimą bei darbą, kaip ir visas kitas mūsų kariuomenės dalis bei valstybinį gyvenimo sritis.

Prancūzas — Eisenhowerio pavaduotojas

Tvirtinama, kad gen. Eisenhowerio pirmuoju pavaduotoju į Vakarų Europos žemyno armijų vadu būsiąs paskirtas Prancūzijos generolas Alphonse - Pierre Juin. Feldmaršalas Montgomery, kaip Vakarų Unijos vyriausias vadas, turėtų pirmenybę užimti šią vietą, tačiau tikima, kad jis nenorės būti antruoju. Kiti duomenys už gen. Juin: 1) Atlanto Pakto gynybos jėgų didžiausią tautinę dalį duos prancūzai, ir 2) pasiekimas didžiulioje prieklausys — ar prancūzus bus galima įtikinti, kad skubėtų ginkluotis.

Raudonųjų japonų divizijos

Iš patikimų šaltinių patiriama, kad sovietai apmoko dvi raudonai nusiteikusias japonų — karo belaisvių divizijas, kurio eventualiai kelsis į Japoniją. Pagal naujusius Britanijos, Australijos, bei Naujosios Zelandijos gynybos vokiečių planus, Ceylono sala turėtų tapti Tol. Rytų Malta. Išplečiamos ne tik aviacijos ir laivyno bazės, bet ir aerodromus atskrenda vis nauji lėktuvai.

Ziemos sportas Lietuvos Karo Mokykloje

AŠ ATRANDU AMERIKĄ...

Sis didžiosios amerikietės Pearl-I. Buck rašyns, kadaise tilpes tiek pokario vokiečių, tiek lietuvių tremtinių spaudoje, šiandien yra juo labiau įdomesnis mums tremtiniams jau ilgesni ar trumpesni laiką gyvenantiems šioje šalyje ir įdėmiai stebintiems JAV žmonių gyvenimo būdą, papročius, tradicijas.

Nors esu amerikietė, bet visą savo gyvenimą buvau toli nuo Amerikos ir grįžau į ją kaip atėivė. Grįžau tik todėl, kad ji buvo mano tėvynė. Visa man čia buvo taip nauja, lyg būčiau iš Švedijos grįžusi, arba iš Italijos ar Graikijos atvažiavusi. Man buvo malonu pamatyti savo tėvynę.

Mes atėiviai visomet turime vienokį ar kitokį vidujinį Amerikos vaizdą. Tai yra, žinoma, gražus vaizdas. O jis ir turi būti gražus, nes kitaip — mes į šią šalį ir nekeliatume. Juk taip lengvai ir neapleidžiama savojo krašto, jei kitur nesitikima atrasti ko geresnio. Vieni tikisi Amerikoje laimingesnį gyvenimą susikurti, pinigų ir turtų įsigyti. Kiti važiuoja į čia dėl erdvės trūkumo, ar laisvės netekimo, kad atsilpaaiduotų nuo pirmųjų varžtų, kad galėtų čia laisvai galvoti ir pagal savo tradicijas gyventi.

Kai kurie, jų tarpe ir aš, atvažiavome čia, aiškiau pasakius, grįždami į savo tėvynę. Mes nežinojome, kas yra tėvynė, gyvenome tarp svetimų žmonių, kalbėjome kita kalba ir ėjome svetimais keliais. Dabar atvažiavome į išsvajotą Ameriką.

Norėčiau žinoti, ką mastė ir jautė į Ameriką atvažiavę kiti žmonės. Mano ispūdis buvo keistas. Stengdamosi savo tėvynę pažinti, aš žvalgiausi surasti amerikiečių, bet jų neradau. Man atrodė, jog čia tesama tik svetimų, maža tarp savęs bendro turinčių žmonių. Aš radau mielių tautiečių, o todėl ir mano grįžimo aplinkybės buvo malonios.

Zmonės čia man buvo nepaprastai geri, bet jie atrodė lyg anglai, lyg europiečiai. Aš klausdavau savęs: kur galėčiau rasti tikrą amerikietį? Ir stebėdamosi gaudavau vis panašius atsakymą: jog jis, jis pats tikras amerikietis esąs, kurio protėviai su "Mayflower" (Piligrimų laivas), arba dėl revoliucijos, naminių karų ir kitomis aplinkybėmis čia atkeliavę; jis tipiškas amerikietis esąs, jeigu į vis tokių esama. Aš ėmiausi ieškoti knygų, skaičiau veikalus, apie kuriuos kritikai rašė, kad jie tikrai amerikietiški kūriniai esą; bet jie buvo, vienas su kitais palyginus, dar įvairesni, negu žmonės. Jie atrodė, lyg būtų įvairuose kraštuose, įvairių tautų, jų žmonių parašyti.

Taip, čia viskas įvairu... Čia gyvena Naujosios Anglijos tauta, čia didysis New Yorko miestas, kurio gyventojai, čia iš įvairių kraštų atėję, dabar įkūnytais naujorkiečiais jaučiasi. O mano gyvenamoji Pensilvanija galėtų ir kokių Europos kraštų būti; taip daug ji turi su ja bendro. Mano kaimynas, kadaise buvęs vokiečių, su pasigėrėjimu kalbėdavo apie mano draugą, kinietį Lin Cutang, kad jis esąs šaunus vyras ir taip gerai kalbąs vokiškai... Bet, važinodamas pietų link, neadau pasinaudosi tuo, ko šiaurėje išmokai. O ten, šone, stebiasis vakarai. Ten gyvena gal vėl kito kio žmonės. Gal jie kiti, ne amerikiečiai? Deja, jie visi, visi yra amerikiečiai.

Savo galvojimu grįžau atgal ir įstikinau, kad mes čia visi esame atėiviai. Jungtinių Amerikos Valstybių gyventojai, išskiriant indėnus, visi yra kitur kilę ir da li savo prigimties čia atsinešę. Yra juokinga, mano supratimu, kai vienas į kitą iš aukšto žiūri tik dėl to, kad šis vėliau čia atkeliavęs. Juk ką gi reiškia tautos gyvenime šimtas ar du šimtai metų? Žiūrėdama į šią savo tautą, aš pastebėjau joje daug skirtingų ir daugelio pasaulio tautų bruožų — rasės, religijos ir kultūros atžvilgiais. Bet, nežiūrint į visa tai, šio krašto žmonės turi ir vieną bendrą bruožą, dėl kurio jie yra amerikiečiai. Šis bruožas — tai jų nenulstamumas.

Mes, amerikiečiai, esame darbšti ir nenulstanti tauta. Ir nė vienas, tokiu nebūdamas, į Ameriką nekeliavo. Neringieji ir sal-

vo likimu-patenkintieji charakteriai pasilikio namie, ir jų gyvenimas eina senąja, įprasta vaga. Tokių čia nėra, ir nė vienas jų mums nepriklauso. Svetimieji, apie mus kalbėdami, dažnai stebisi mūsų judrumu ir pasiektais darbais. Tačiau mūsų tai nestebina: tai yra mūsų prigimties ypatybė. Pametę savo nenulstamą prigimtį, mes nustotume buvę amerikiečiai ir Amerikos tada nebūtų. Mūsų krašto lygumose ir kalnuose bastytųsi tik tai vieni indėnai. Taigi, nenulstamumas yra mūsų būdo esmė.

Tačiau į Ameriką mes neatvykstame vien kaip nuogos, veikiančios asmenybės. Mes čia ateiname kaip rasę, kaip tautą ir atsinešame dalį savo istorijos ir praeities. Šis kraštas — be istorijos. Jo praeitis, tai upių ir tolimų jūros krantų istorija. Ame-

GENEROLAS ŽUVO, TEGYVUOJA GENEROLAS

Gen. Walton H. Walker

Gen. Matthew B. Ridgway dabartinis 8-sios armijos vadas

Gruodžio 23 d. 11 val. Korejos laiku 8-tos Jungtinių Tautų armijos vadas 3-ju žvaigždžių generolas Walton H. Walker skubėjo purvinu keliu į šiaurę nuo Seoulo, užsegti Sidabro Žvaigždę už drašą savo sūnui kpt. Sam S. Walker, vienos kuopos vadui iš 24 div. 19-jo pulko. Staiga pietinės Korejos armijos sunkvežimis, vairuojamas mechaniko Pak Rei Hai, išlindo posūkyje prieš specialiai šarvuotą generolo Walker džypą (jeep). 8-tos armijos vado mašina paslydo ir susidūrė su sunkvežimi. Po kelių minučių JT karinių pajėgų vadas mirė...

Prieš 6-rius metus gen. Walker yra gimęs Texase. II-jo Pasaulinio karo metu jis vadovavo XX-jam šarvuotam šmėklų korpiui, gen. George S. Patton, jr., vadovybėje, kuris 1945 m. ant Dunojaus krantų gen. Walker'ui prisegė III-čiąją generolo žvaigždę už prasilaužimą prie Metz, už Siegfriedo Linijos pralaužimą ir Buchenvaldo kalinių išlaisvinimą. Jo buvęs v-kas gen. Patton taip pat žuvo automobilio katastrofoje prie Naumeim, Vokietijoje.

Korejoje gen. Walker parodė savo genijų, menkomis jėgomis išlaikydamas Pusaną prietilgti ir vėliau išgelbėdamas savo armiją nuo raudonųjų kiniečių naikinamų smūgių. Šiandien gen. Walker'io palaikai išlisi Vašingtono karžygių paskutinėje poilsio vietoje.

Naujasis 8-sios armijos vadas ir visu JT pajėgų vadas Korejos fronte yra gen. Matthew B. Ridgway, West Point auklėtinis, turis 55 metus amžiaus. Prieš naująjį paskyrimą jis ėjo Zemyno Karuomenės Stabo V-ko padėjėjo pareigas, atlikdamas "administratoriaus" darbą.

II-jo pasaulinio karo metu jis vadovavo 82-jai parašutintinukų divizijai, nuleidusiai Sicilijoje ir Italijoje, prieš kitų dalinių išsikėlimą, ir tą patį darbą atlikusiai 1944 m. birželio 6 d. Normandijoje. Po to, kai buvo paaukštintas ir vadovavo XVIII-tajam parašutintinukų korpiui, jis savo vyrais užtenkė vokiečių prasilaužimą 1944 m. gruodžio 15-25 d. prie Bulge, Belgijoje.

Po priešų kapituliacijos jis buvo pakviestas į Luzon Filipinuose, į Vidurinėje ir Karibų jūros sritis. Diplomatinėje tarnyboje jis yra buvęs JV Karinio Stabo v-kas ir elegantiškas Tarpamerikinės Gynybės Tarybos vadovas. Išvykdamas į Koreją, jis pasiėmė visus už drašą gautus karinius žyminis, išskiriant Kongreso Medalį ir Sov. S-gos Raudonosios Vėliavos Ordiną.

Šiuo metu gen. Ridgway stovi prieš savo gyvenimo lemtingiausią klausimą: ar jis bus karžygis, kaip po II-jo Pasaulinio karo, ar nueis užmirštin, kaip "atleidimų ožys".

rikos istorija yra tai, ką mes iš savo praeities čia atsinešame. Ją ormuoja tai, kas mus formavo... Jai mes, čia atvykę, savo kultūrą š karto galėtume pakeisti kita, nums būtų tai gal ir lengviau. Būtų lengviau, pavyzdžiui, kad ir kiniečių tapti. Čia tereikia tik, vienos išsižadant, kita, jau aiškia ir išbaigta gyvenimo sistema prisiimti. Bet tai panorėjus, tuo tarpu, tipiškiesniu amerikiečių tapti, — nepasiseks. Čia perdaug įvairių sistemų ir filosofijų. Besistengdami jas pasisavinti, mes pagaliau patys jose nesuivokiame, pražustame. Todėl yra neišvengiama, stačiai būtina, kad mes, čia atkeliavę, pirmiausia gerbtume visa tai, ką ankščiau esame įsigiję ir ką su savim atsinešėm.

Mes pakeičiame, gal būt, greitai mūsų materialinę gyvenimo pusę, išnaudodami tekančius vandenius, gamindami automobilius, bet vidujiniai — mes greit nekintame. Mes pasiliekame kas buvome ir, įsijungdami savo dalimi į šį beribį Amerikos daugiariopumą, mes tampame nūdieniais amerikiečiais. Praeis dar daug metų, kol mes pamiršime, kad iš Anglijos ar Airijos, Prancūzijos ar Vokietijos čia atvažiavome. Ir aš nemanau, kad mes tai kada pamiršim. Mes ir neprivalome tai pamiršti. O ir mūsų vaikams neturime tai leisti pamiršti, kol mes pagaliau savo ilgą bendrą gyvenimą, vieną tautinę bendruomenę, vieną galvosena ir tradiciją sukursime, kuri mums bus esminga, apspres bei užtikrins mūsų gyvenimą. Trumpai tariant, kol mes turėsime savo amerikietišką kultūrą.

Tačiau šios kultūros mes nesuformuosime, jei mes apie ją rašysime, atsisėdę galvosime ir tai laikraščiuose spausdinsime. Jai tikurs tikrai laikas. Laikas, kuris savaime slinkdamas, savo nepertraukiamu nuolatinumu peraug mūsų gyvenimo daugiariopumą, palikdamas tik tai, kas esminga ir pastovu. Visa tai truks, gal būt, dar penkis tūkstančius metų. Ir tikrai gal dar nemažiau kaip tūkstantis metų praeis, kol mes savo amerikietišką kultūrą, savo rasę turėsime. Aš tikiu, kad šios rasės žmogus, šis grynasis amerikietis, kuris po penkių tūkstančių metų čia stovės, kur aš dabar stoviu, bus ypatingas, kitoks žmogus. Jis turės paveldėjimą, kokio jokia žmonių giminė tokiame apstume neturėjo, būtent: paveldėjimą visų laikų, visų kultūrų ir rasių. O jo brožas bus — ką mes nepailstamumu vadiname. Simtmečių būvyje tobulėdamas, jis įgys tokių jėgų, kurios jį išskels į žmoniškumo viršūnes; į žmoniškumo, kurio mes taip labai ilgimės.

Pranašavimai, deja, nėra dėkingi! Tačiau aš manau, kad mūsų kraštas šiandien yra vieniintelis tvirtas pasaulyje. Mus negalima taip paprastai į dvi priešingas stovyklas suvartyti ir jorganizuoti. Pas mus yra kapitalistų tarp darbininkų ir socialistų; ir komunistų — milijonieriu tarpe. Mūsų prezidentas gali būti aristokratas, ar net rastinukas. Tai priklausys nuo to, ar mes jį mylime. Aš pasitikiu tu Amerika, kurią mes dabar turime, ir norėčiau, kad visa, ką mes turime, būtų gera ir reikalinga, ir kad mes liautumės vieni kitą neapkentę. Mūsų kraštas yra sukurta įvairumo ir tikėjimo laisvės pagrindais. Tai yra mūsų didžiausias laidas ir stiprybė ir viejnumas.

Iš vokiečių kalbos vertė mok. J. Pėteraitis

Daugiausia žūsta leitenantų
Korejos karas paėmė baisią duoklę iš pirmųjų ir antrųjų leitenantų tarpo. Nors kautyčių vienetai savo sudėtyje turi keturis kartus daugiau puskarininkų, negu jaunesniųjų karininkų, tačiau žuvusiųjų skaičius yra beveik lygus.

SPARNUOTASIS ŽMOGUS
Sausio 16-20 d. d. Amerikos technikos genijus įrodė pasauliui savo visišką pranašumą ore. Minėtomis dienomis naujaisieji šeši atominiai bombonešiai B-36, kuriuos drašiai būtų galima pavadinti padangiu-milžiniais, įvykdė nuostabų perskridimą, tuoni parodydami visiems laisviesiems žmonėms, kad su Amerikos aviacija niekas negali lenktyti. Pakilę iš Forth Worth, Tex., apytikriai po 30 val. skridimo jie pasiekė Royal Air Force aerodromą Lakenheath, Suffolk D. Britanijoje. Nuskridami ir grįždami per Atlanta, jie įvykdė ypatingus uždavinius.

Anglijoje šie lėktuvai buvę iš tolo rodomi žiūrovams, kada jie pakilo į ora. Rusų diplomatai, stebėję šiuos gigantus, pareiškė: "Labai gražus". Štai keli techniniai duomenys: sparnų ilgis 230 pėdų, svoris — per 160 to, greitis — per 435 mylių val. Šį gigantą priverčia skristi 6 stumiamieji propeleriniai motorai ir keturi po sparnais įmontuoti spausminiai varikliai. Prieš perskridimą į Angliją, šie milžinai, vykdydami pratimus, yra išbuvę ore per 51 val. Šio laiko pilnai pakanka pasiekti bet kurį prieššo tašką žemėje ir grįžti namo.

RAUDONOJI ŽVAIGŽDĖ PRIEŠ BALTAJĄ

Vis daugiau ir daugiau raudon-žvaigždžių rusiškosios gamybos spausminių lėktuvų įsivieja į kovas Korejos oro erdvėje. Vienas pagrindinių, gal būt, trečiojo pasaulinio karo rusiškas naikintuvas, kuris turėsias tramdyti amerikiečių bombonešių puolimus, yra vadinamas MIG-15. Jis yra masiškai gaminamas Maskvos, Gorkio ir kituose Rusijos lėktuvų fabrikuose.

"MIG" reikšmė yra ši: pirmoji raidė "M" reiškia — Artem I. Mikoyan (armeno Anastazijaus Mikoyan brolis Politbiure). Mikoyanas yra studijavęs vokiškąją "Luftwaffe" Stalino-Hitlerio mėsdaus mėnesio metu, o po karo suvarė visus nacius, kad jie dirbtų komunizmui. Raidė "I" reiškia rusiškai "ir", o raidė "G" — Michail I. Gurevici, aeronautikos genijus, savo išvaizda panašus į neūžauga-gnomą. Jis nėra komunistas, tačiau yra gimęs Maskvoje, o mokslus baigęs Prancūzijoje.

Dabar MIG-15 pasiekia 625 mylias per valandą, tačiau bėga nuo amerikinių F-80, nors šis JAV naikintuvas tėra trečiasis savo gerumo. O raudonieji pilotai ypač stengėsi, kad nebūtų pašauti virš prieššo teritorijos. Nešeniai į kautyčių lauką gen. Hoyt S. Vandenberg pasiuntė Republic F-80. Tai antrasis savo kokybe spausminis naikintuvas. Jis yra sunkiai ginkluotas ir turi 32 penkių colių raketas.

Tačiau į oro mūšius pasiuntus North American F-86 Sabre, skrendanti su pilnu kroviniu 670-981 mylių (1948 metų duomenys), rusiškajam MIG-15 atėjo liūdnos dienos: po vieny kautyčių 6 MIG'ai nusileido, kad daugiau nebekiltų...

POGRINDŽIO SPAUDA NACIŲ OKUPACIJOS METU

K. PELEKIS

Neapmėrimai lietuvių spauda pogrindyje

Pogrindis — tai lietuvių spaudos gimimo vieta. Čia gimė pirmieji lietuvių laikraščiai dar rusų carų priespaudos laikais (1883 m.). Nuo pirmojo lietuvių laikraščio "Aušros" pasirodymo, pogrindyje vyko spaudos darbas už tobulesnį žmogų, sąmoningesnį lietuvi.

Kryžiaus kelius turėjo lietuvių žurnalistas pereiti nuo pat pirmųjų lietuvių periodikos lapų iki šių dienų. Tas vargingas darbas tęsiamas šiandien išsivijoje ir Lietuvoje.

Nenuostabu tad, kad lietuvių žurnalistas apsisprato su visais spaudos varžymais. Rodosi, taip ir reikia... Šiandieną (straipsnis rašytas Vokietijoje, tremtyje, Red.) sunku lietuviui žurnalistui įsivaizduoti lietuvišką laikraštį be cenzūros, be licencijų, be vertimo rankraščių ir svetimais kalbas, be popieriaus ir daugelio kitų finansinių bei techniškių sunkumų.

Gal dėl šių priežasčių ir žurnalisto profesija pasidarė kaip vargo, skurdos požymis. Lietuvių žurnalistas ar korespondentas įsivaizduoja ne kitaip, kaip nudėvėtu švarku, praplyšusiomis kelnėmis, kiaurais batais, visiškai tuščia kišene, amžinai visiems skolinga, kartą per dvi dienas tevalganti vienus pietus... Bet kartu ir dėl to jis laikomas dideliu kultūros nešėju, tautos mokytoju. Nežiūrint jo vargo, tautiečių labai mylimas ir gerbiamas.

Ir nacių okupacijos metu žurnalistas vienas pirmųjų išėjo į kovą prieš neteisę. Profesionalas ar neprofesionalas žurnalistas parasė atsisaukimus, nukreiptus prieš rudojusius okupantus. Jis paskleidė juos mažame kiekyje. Kiti juos dauginė, platinė. Lapeliai ėjo iš rankų į rankas. Visi juos skaitė su didžiausiu susidomėjimu. Įgailinui jų nebepakako. Imta leisti didesnio masto, spaustuvėje spausdinti, periodiniai leidiniai. Ir būta dėl ko.

Čia reikia paminėti faktą, kad

naciai iš pagrindų sugriovė lietuvių spaudą. Iš apie 250 periodinių leidinių N. laikais, jie teledo išleisti nedaugiau... 15-os. Leidimai buvo duodami labai sunkiai. Cenzūros reikalavimai nežmoniška griežti. Kai kurių net laikraščių medžiaga ištaisai reikėjo versti į vokiečių kalbą. Maža to: viešojo spauda turėdavo savo skiltyse spausdinti vokiečių propagandos ministerijos atstovų paruoštus straipsnius prieš pačią lietuvių tautą. Legalioji spauda tad negalėjo atstovauti tikrosios visuomenės nuomonės. Visuomenės informavimo darbas tokiu laiku negalėjo sustoti ir jis buvo tęsiamas ranka rašytu, mašinėle, rotatoriumu dauginytų leidinių pagalba, kol išaugo į visais atžvilgiais tobulą moderniąją pogrindžio spaudą, spausdintą slapta ir gerai įrengtose spaustuvėse.

Pogrindžio spaudos užuomazga. Memorandumai ir jų dauginimas.

Pogrindžio spauda, nukreipta prieš nacius, atsirado ne pačiomis pirmomis okupacijos dienomis todėl, kad Lietuvos laisvės kovotojai, kol dar veikė Nepr. Lietuvos vyriausybė, nematė reikalo naudoti spaudą, kaip vieną kovos priemonių. Pati Laik. vyriausybė, vykdydama nepriklausoma nuo vokiečių politika, vengė griežtai nutraukti santykius su faktiškaisiais krašto okupantais.

Bet bėgo dienos, didėjo ir lietuvių nusistatymas prieš nacius. Vis labiau iš arčiau buvo imta pažinti naujieji okupantai. Suprasta, kad vienas pagrindinių nacių tikslų yra lietuvių tautos naikinimas, lietuvių žemės kolonizavimas. To neslėpė net nacių spauda, leidžiama Reiche ar Lietuvoje. Tą patį sakė paties Hitlerio ir Rytų tautų ėdiko Rosenbergo raštų mintys.

Kada gi atsirado pirmieji slapta, nukreipti prieš nacius, drisė pakelti balsą prieš jų neteisę mūsų žmonėms?

Tokiais reikia laikyti kai kurių žymių Lietuvos vyrų, politikos veikėjų, mokslininkų, profesorių, etc. Memorandumus ar "Pro memoria" okupacinei Reicho val-

džiai, kuriuos jie kartis nuo karto įteikdavo ekonomiškais, o drauge ir politiškais krašto klausimais. Jie atsirado tu pačiu 1941 m. pabaigoje, kai viena nacių įvykdyta neteisėbe sekėdavo kita. Jie protestuodavo prieš nacių vykdomą Lietuvos žemės ūkio, pramonės, prekybos naikinimą, žmonių naikinimą, pagaliau prieš politinį Nepriklausomybės naikinimą. Jų visų mintys ar išvados tokios: ponai vokiečiai, duokite mums nepriklausomybę, ir mes patys daug geriau sutvarkysime krašto gyvenimą, kaip kad jūs tvarkote jį, iš svetur atvykę.

Tokių memorandumų originalai oficialiu būdu būdavo įteikiami Reicho komisarams, gi daugelis mašinėle bei rotatoriumu dauginytų nuorašų paskleidžiami krašte. Jie, nuolat dauginami, plaukdavo iš rankų į rankas. Iš jų gyventojai sužinodavo tikrąją padėtį okupuotoje Lietuvoje. Tie memorandumai nebuvo labai slapti dalykai, bet jokiū būdu nebuvo ir vieši, legalūs. Jų turinys, nukreiptas prieš nacius, ir kaip toks atitinkas visuomenės nuomonę, buvo labai mėgiamas ir sekamas. Skaitytojai jį komentavo ir pasidarydavo sau aiškias išvadas.

Pogrindžio spaudos organizacija

Pogrindžio laikraščių buvo įvairių ir gana daug. Senosios ir naujosios lietuviškosios partijos turėjo slaptuosius spaudos organus. Jie buvo slapčiausiu būdu spausdinami gestapo akiai neprieinamose slaptose vietose, specialiai šiam reikalui įrengtose spaustuvėse. Reikėjo padėti daug pastangų, esant kraštui apipintam šnipų tinklu, tokias spausuves įruošti, parūpinti didelį popieriaus kiekį, kurio nebuvo galima gauti laisvoje rinkoje. Reikėjo dar paruošti gerai informuotų bendradarbių kadrus. Šiam reikalui reikėjo įsteigti ir lietuvišką kontr-zvalgybą gestapinėms įstajoms bei jų pareigūnams sekti, nacius kompromituojančiai medžiagai, duomenims bei dokumentams parūpinti.

Nelengvas buvo ir platinimo darbas. Slaptųjų platinimo punktų krašte buvo keletas šimtų. Esant suvaržytam susisiekimui, nelengva buvo išsintinėti pogrindžio laikraščius ir tolimiausius krašto užkampius. Nemažą dalį spaudos, ištikus pavojui, reikėjo sunaikinti ir paskui vėl iš naujo spausdinti. Reikėjo rasti lėšų. Svarbiausia betgi — turėti pakankamą kiekį šį pavojingą, bet ir labai garbingą darbą mylinčių žmonių. Vis dėlto, jų Lietuvoje netrūko. Gestapai išsifuravus vieną pogrindžio laikraštį, jo vietoje gimdavo naujas tokiu pat pavadinimu. Atsirado net slapta leidžiamų jūmorio laikraščių, pažuokiančių okupantų veiksmus. Buvo ir periodinių leidinių, specialiai skiriamų kovai su išdavikais, šnipais, skelbiančių visuomenės žinią jų pavardes.

Šia proga suminėšime svarbiausius laikraščių vardus, kurie nusipelnė sau didelę pagarbą, kaip didžiausi kovos prieš nacius dalyviai:

- 1) Nepriklausoma Lietuva,
- 2) J Laisvė,
- 3) Laisvės Kovotojas,
- 4) Lietuva,
- 5) Lietuvos Laisvės Trimitas,
- 6) Vieninga Kova,
- 7) Vardan Tiesos,
- 8) Baltija,
- 9) Atžalynas,
- 10) Jaunime, Budėk!
- 11) Pogrindžio Kuntapis,
- 12) Lietuvos Judas,
- 13) Tautos Žodis,
- 14) Frontas,
- 15) Apžvalga,
- 16) Lietuvos Šaulių Sąjungos biuletenis,
- 17) Užsienio politikos Apžvalga,
- 18) Naujas Žygis,
- 19) Mūsų Žemė,
- 20) Politinės Naujo Žygio Apžvalgos.

Sie ir keletas kitų pogrindžio laikraščių pakėlė balsą prieš nacių žiaurumus, gynė nepriklausomos Lietuvos idėją, davė nurodymų, kaip reikia laikytis vienu ar kitu kritišku momentu, informuodavo skaitytoją apie viską, kas dedasi pasaulyje ir tėvynėje.

Slaptosios spaudos tiražas, nežiūrint sunkumų, buvo gana didelis. Kai kurių paskirų numerių buvo spausdinama po 5.000 - 10.000 egz. Visų gi nelegalių laikraščių tiražas, sudėjęs drauge, atrodė, bus galėjęs būti nelabai kuo mažesnis už legalijų, vokiečių prižiūrimų ir jų cenzuruojamų, laikraščių tiražą. Turint galvoje, kad kiekvienas laikraščio numeris pereidavo per daugelį rankų ir tuo būdu įgydavo daugelį skaitytojų, galime drąsiai sakyti, kad pogrindžio spauda buvo visų Lietuvos gyventojų skaitoma. Geros valios lietuviai suradavo ir lėšų šiam spaudos darbiui finansuoti.

Gal nieko taip naciai nekentė ir nepersekiojo, kaip nelegaliosios spaudos. Šiam reikalui buvo sutelkta šimtai labiausiai patyrusių gestapo agentų. Nieko nepagailėta pogr. spaudai sekti. Agentai, naudodamiesi net nemorališkiomis kovos priemonėmis, stengėsi naikinti pogr. spaudą, jos leidėjus, bendradarbius, platintojus ir skaitytojus. Užtekdavo mažiausio įtarimo ar niekuo nepamatuoto įskundimo, ir lietuvis be jokio teismo, net be tardymo buvo siunčiamas į KZ stovyklas. Pas ką buvo rastas bent vienas laikraščio ar atsisaukimo egzemplioris, virsdavo didžiausios kaltės įrodymo dalyku. Vien dėlto daugeliui lietuvių teko pamatyti garsiasias koncentracijos stovyklas ar atrasti net mirti.

Bet žmonės, dirbę pavojingą pogrindžio spaudos leidimo ir platinimo darbą, nenusimindavo. Suėmus vienus, stodavo jų vieton kiti, ir laikraštis eidavo toliau. Staik ką vieno tokio suėmimo progai sako pogrindžio laikraštis:

"1943.IV.29 d. Vilniuje ir Kaune dienos metu suimti keli spausintųjų darbininkai, žurnalistai, karininkai ir inžinieriai, viso per 20 asmenų. Matomai vokiečiai tikėjosi užimti galus į nelegalią spaudą. Tačiau neatrodė, kad būtų pataikę ten, kur norėjo, nes suimtieji buvo tučtuojau iš Lietuvos išvežti, o nelegali spauda tebeina. Lauktina ir daugiau panašių suimnėjų.

Bet dėl to spaudos informavimo ir orientavimo darbas neturi sustoti. Mes tęsiame garbingą knygnešij palikimą ir kovojame už Lietuvos nepriklausomybę. Kaip karys kautynių įkarštyje nepasitraukia iš kovos lauko, bet prie žemės prisigūžęs budriai seka priešą ir atsargiai sėlina, taip turi elgtis ir leidėjai, o ypačiai platintojai. Sustiprintas konspiratyvumas, budrumas, atsargumas ir vyriškas atkaklumas bei drąsumas iki galo!"

Negalint ir tokiomis kovos priemonėmis palaužti lietuvių tautos priešingo nusistatymo prieš nacius, griebtasi naujų kovos priemonių: pačios Gestapo istaigos pradėjo spausdinti ir platinėti "nelegalią" lietuvių spaudą.

Nežiūrint provokacinių nacių priemonių, pogrindžio spauda vis labiau plito. Apie tai geriau tekalba vienas pogrindžio laikraštis, kukliai savo skiltyse minėdamas metuje laikraščio sukaktį:

"Jau patį tiesa, kad kraštas pajėgė pasipriešinti mobilizacijai ir atmetė vokiečių organizuotą lietuvių legijoną, yra milžiniškų atamainų ženklas. Daug tam buvo priežasčių, bet svarbiausią vaidmenį suvaidino mūsų laisvoji pogrindžio spauda, į kurią rikiuojasi visas kraštas, nes tuo tarpu ji, ir tik ji yra lietuvių viešosios nuomonės reikėja, nors pati, palyginti, dar jaunutė. Mes teminim tik savo metines, kiti už mus dar jaunesni. Per metus — nuo 1942.VI.1 — teišleidom vos 21 numerį, bet su bendru 98.000 tiražu ir 2 ekstra leidinius. "Nepriklausomos Lietuvos" tiražas prilygsta maždaug prieš 10-15 metų turėtus mūsų savaitraščių tiražus, bet kadangi "N. L." nekoklecionuojama, tai jos skaitytojų skaičius yra žymiai didesnis. Tai jau slaptosios spaudos savybė. Už tai mes esame dėkingi platintojams ir skaitytojams.

Laikraščio darbas nėra lengvas. Išleisti vieną numerį mums reikia tik techniškai darbiui 9 darbo dienų. Taigi per metus teko dirbti 189 darbo dienas arba 6 mėn., 9 dienas. Reikalinga dar truputis ir nervų, nes leisti laikraštį yra tiek pat pavojus gyvybei, kaip ir kareiviui mišio lauke. Dėl tokių darbo sąlygų skaitytojai bus atlaidūs dėl tų ar kitų netobulumų, netikslumų, kuriuos mes ir patys matome ir patys dėl to sielojamės.

Antruosius metus pradėdami, stovime prieš naujus didelius sunkumus ir svarbius įvykius, kurie gali pareikalauti tiek iš mūsų, tiek iš visos mūsų visuomenės kai kurių apsisprendimų. Būdami realūs ir teisingi, būsiame pakankamai stiprūs numesti okupacinį jungą, išplėsti ir okupanto ginklą ir kardu — ugnim įsijungti į laimėtojų, į laisvų nepriklausomy valstybių tarpą." Toliau bus kalbama apie pogrindžio spaudos idėjas ir jos nuveiktus darbus, vok. okupacijos metu. (B. d.)

IS POLITINIŲ KOVŲ ISTORIJS DĖL MŪSŲ PAJŪRIO IR MAZOSIOS LIETUVIS

Vokiškių nacių demonstracijos prie Lietuvos gen. konsulato Karaliaučiuje 1935 m. Jie protestavo prieš Lietuvos vyriausybės

keliama bylą krašto išdavikams, norėjusiems atplėšti Klaipėdos žemę nuo Didžiosios Lietuvos kūno. Byla kėlė didelio susidomėjimo

visame pasaulyje. Nežiūrint įžūliu grasinimų Lietuvai, kaltininkai buvo atitinkamai nubausti.

Mano kelias į savanorius

Kun. IP. RACYS

Baigėsi 1918 metų Kalėdų atostogos. Mes survilškiečiai, Panevėžio gimnazijos vyresniųjų klasių moksleiviai, tariamės, kas darytina. Į gimnaziją grįžti buvo pavojinga, nes apie Panevėžį siaučia bolševikų gaujos. Namuose pasilikti neleidžia jaunuoliškas įkarštis, nes Tėvynė pavojuje. Komunistai veržiasi iš visų pusių ir grąšina visai mūsų šaliai. Lenkuojantis elementas kelia viduje neramumus, o vokiečių okupacija laiko uždėjus savo geležinę leteną...

Mūsų miestelyje varomas smarkus savanorių verbamasis. Jau prieš Kalėdas išvyko didelis savanorių būrys. Berods Trijų Kalalių dieną, Povilo Lukšio suorganizuotas, Kazokų kaimo nemazas jaunuolių būrys išvyksta savanoriais į kariuomenę. Susirinkę į miestelį apylinkės gyventojai, iškilmingai juos išleidžiame. Ypač jaudinantį buvo kun. kleb. J. Skarupskio atsiveikinimo žodis, pasakytas bažnyčioje. Kai kurie jo žodžiai užsiliko mano atmintyje iki šios dienos. Jis kalbėjo: "Bažnyčia ir Tėvynė pavojuje. Baisiausias priešas jau už durų. Jūs pasiryžtate aukoti visas savo jėgas ir net gyvybę už kilniausius žmonijos idealus. Jei už Tėvynę žūsite, Tėvynė jus amžiams minės... Kas žūsta už Bažnyčią, tuo pačiu puošia jos altorius. Tealaimina jus Dievas, o angelai sargai tesaugo jus nuo visų pavojų..."

Visi susirinkusieji šluostėsi ašaras. Klebono žodžiai išsipildė. Povilas Lukšis, kaip pirmą žuvusį savanorį, Tėvynė jau jamžino. Iš to paties būrio ir kitas savanoris, Florijonas Lukšys, žuvo Klaidėde vaduodamas. Ir jam Tėvynė neliko skolinga...

Taigi, išleidę minėtus savanorius, mes, gimnazistai, renkames vargonininko bute ir tariamės valysis dienos reikalais. Be manęs dalyvaus Aleksas Urbelis (vėliau leitenantas, žuvs kovose su lenkais), Vincas Zylis, Ant. Valavičius, Vincas Svitrys, Justas Lukošius ir kt. Gerai prisimenu, kai Valavičius buvo nuomonės, jog dar reikia grįžti į Panevėžį, o ten jau žiūrėsime kas toliau darytina. Visi kiti buvome priešingai nusistatę. Valavičius taip ir padarė. Kaip vėliau sužinojome, jis buvo draugu (Bistricko, Sitavičiaus ir kt.) ikustas, kaip ateitininkas, ir drauge su Vaitiekūnu išvežtas į Dvinsko kalėjimą. Tik per didelę laimę pasiekė jam pagėbti, o Vaitiekūną bolševikai sušaudė. Visi kiti nutarėme stoti savanoriais, o prieš tai, dėl informacijų, nutarėme nuvykti į Kauną. Tam reikalui buvau išrinktas aš ir Al. Urbelis. Savo misiją atlikome laimingai ir sekančiame savo mažame susirinkime nusprendėme kuo greičiausiai vykti visi į Kauną ir ten jau pasiskirstyti pagal reikalą. Nustatėme datą ir planą sausio 16 d., dar prieš auštant, visiems susirinkti į mano tėviškę ir iš čia drauge važiuosime. Justas Lukošius pažadėjo gauti savo kaimie iš vieno malūnininko gerą arklį (vėliau šis malūnininkas buvo vadinamas "Gusary Dėde") ir "pasikolinėti" ten pat gyvenančio žydelio didesles roges, kad galėtumėm visi sutilpti. Kas turi kokį ginklą, būtina jį pasiimti. Jeigu susiras daugiau norinčių, nepalikti ir ju. Pakelta nuotaika išsiskirstėm.

Sausio 16 d., dar man tebe miegant, Justas jau beldžiasi į mano namo duris. Greit rengiuos ir laukiame daugiau atvykstant.

Visi namiškiai sukilė ir jaudinasi. Mamytė ašarodama ruošia kelionei būtiniausias daiktus. Dar neuausta, bet nesimato daugiau atvykstančių. O Zylis ir Urbelis būtinai turi atvykti, nes jiems artimiausia, ir prieš aušrą sutarėme apiešti mano giminės pastogę. Kodėl jie vėluoja? Gal kas nutiko su jais? Gal jie mūs pakelyje lauks? Mes nervinamės ir norime greičiau atsiveikinti, kad nejudintume namiškių, ypač senosios motulės.

Pradeda aušti, o ju vis nėra. Ilgiau nelaukdami, jautriai atsiveikiname su visais namiškiais, ir tėvo palaiminti, motulės apraudoti, bet kupini energijos, leidžiamės į nežinomą... Mums padovanotas p. Kraniausko erelis, tikrai gražiai atrodė, o rogės — didžiulės, nes buvo planuota keletai asmenų juomis važiuoti. Dabar gi tik mudu du.

Tuojuo Justas išsitraukė karišką šautuvą, kurį buvo rogėse paslėpęs, ir liepė man budėti, nes kelyje visko galima sutikti. Menkas iš manęs dar buvo kareivis, bet šautuva laikiau rankose. Tačiau vykstam per kaimus, kažkokią liepė man jį slėpti. Tos paslapties net nedrįsiau klausiti, o tik vykdžiau visus jo įsakymus.

Sąltis griebia už ausų ir nosies, bet skrendame labai greit ir nepastebėjome, kaip pasiekiami Kėdainius. Čia apsistojame, duodame žirgui poilsio, o patys applaname kareivines. Jose organizuojamas Panevėžio bataljonas ir mus kviečia pasilikti. Sutinkame ir Povilą Lukšį, kurs jau turi kareiviškus ženklus ir berods yra puskarininkis. Čia pasilikti mes atsisakome, nes turime nuosavą arklį ir norime būti raitininkais, kurių čia nėra. Teiraujamės apie kitus mūsų draugus, bet niekas apie juos čia negirdėjo, nors ir nemaža motosi survilškiečių kuo veidų. Linksmi atsiveikine skubame toliau.

Pravažiuojant Kropių kaimą, sulauko mus sargybiniai. Laimė dar, kad turėjome iš Kėdainių pravažiavimui leidimą, nes kitaip būtų gerokai gusai. Greit pasiekiami Vendžiogala — vadinama "lenkų respublika". Justas drasus, nes turime gerą ginklą. Jis man sako: "Duok dabar man šautuvą, ir jei kas nors užkabintu, tuojau nudėčiau." Tačiau Vendžiogala laimingai pravažiuojame ir už miestelio, pas vieną ūkininką, nutariame pailsėti. Nors ir šaltoka, bet mūsų žirgas visas rasotas, ir reikalingas jam poilsis. Po valandėlės vykstame toliau. Mūsų kalbos vis sukasi apie likusius mūsų kelionės draugus. Kur jie dabar? Nejaugi jie be mūsų galėjo išvykti? Kad jie vyks — nei kiek neabejojome, nes jų pasiryžimai mums gerai buvo žinomi. (Čia reikia pasakyti, kad jie visi vėliau atvyko savanoriais, tik išsiskirstėme po kitus dalinius. Beveik visi pasižymėjo kovose ir kariuomenėje pasiekė aukštus laipsnius. Vincas Zylis buvo nepriklausomos Lietuvos artilerijos generolas. Bolševikams pirmą kartą okupavus mūsų kraštą, buvo išsiųstas į "kursus", ir tolimesnis jo likimas nežinomas. Ant. Urbelis ir Tomas Sereika, berods, jau buvo pulkininkų laipsniuose ir abu bolševikų išvežti į Rusiją. Vincas Svitrys buvo aviacijos majoras ir buvo išsitarnavęs pensija. Jo likimas man nežinomas. Aleksas Urbelis, kaip jau minėta, žuvo kovose su lenkais).

Taip besikalbant ir begalvojant

LIETUVIŲ KULTŪRINIS GYVENIMAS 1950 M.

S. NARKELIČNAITE

Gustaičio ir dail. A. Andriūšio teatro studija.

New Yorke gyvenantieji visu sričių menininkai susijungė į draugiją savo veiklai išplėsti ir parengė planus, kurie bus šiemet vykdomi. Iš jų minėtina lietuvių dainos šventė. Pianistai Mrozinskui vadovaujant, Brooklyne pradėjo veikti vyrų balsų kvartetas "Aitvarai". Operetės choras, tik ką savo veiklos sukaktį paminėjęs, sugrįuvo, palikęs be dirigento. Dramos aktorius Vitalio Zukausko vedama, dramų studija savo pereinū metu darbą vainikuoja jau šiais metais pastatymu "Amerika pirtyje". Prie Radijo Draugijos, kurios direktorius Juozas Ginkus pernai minėjo savo radijo valandų 20 metų sukaktį, susibūrė nuolatinė muzikos ir dramų aktorijų grupė, labai pagyvinusi ir naujos nuotaikos inešiusi vison programon.

Visų lietuvių muzikinėje veikloje per tuos metus girdėjosi Vincės Jonuskaitės, Ant. Dambrauskaitės, Juzės Augaitytės, E. Motekaitienės, E. Kardelienės, VI. Ivanausko, A. Sprindžio ir kt. mūsų operos solistų pavardės. Amerikietės dainininkės, lietuvių kolonijose labai mėgstamos, kaip Anna Kaskas, Polyna Stoska, lietuviškas pozicijas laikiusios Metropolitan operoje New Yorke, de, jai, pernai jas paleido, kitur sau pragyvenimo ir darbo susiradusios.

Besirūpinant lietuviškos išlaikymo išveivijoje, daugelyje vietų prie lietuviškų parapijų suorganizavo lituanistikos mokyklos, kurias lanko ne tik vaikai, bet ir suaugusieji. Tokios mokyklos veikia ne tik Čikagoje, Bostone, Brooklyne ar Clevelande, bet ir Australijoje, ir Argentinoje ir D. Britanijoje ir Kolumbijoje.

Visus pasaulio lietuvius vienon krūvon jungias ryšys — lietuviška spauda — pergvyveno nemaža naujoviu. Iš Vokietijos į įvairius kraštus nuvykus lietuviams spaudos darbuotojams, pagyvėjo ir pati spauda. Ypatingai šitai pajuto JAV. Be to, ir naujų leidinių

atsirado: "Eglutė" (vaikams), "Laiškai Lietuviams", "Lietuvių Dienos" (buves "Kalifornijos Lietuvos"), "Nemunas", "Tremtinių Informacijos", "Lietuvių Kelias" ir prieš pat N. Metus pasirodė "Karys", apjungias viso pasaulio lietuvius karius.

Naujų laikraščių pasirodė ir Argentinoje, Brazilijoje, D. Britanijoje, Kanadoje, Prancūzijoje ir Vokietijoje.

Knygu pasaulyje susilaukėme dviejų itin stambių veikalų mūsų lietuvių svetur palaikyti. Tai Lietuvių Kalbos Vadovas, kurį išleido Tremtinių Bendruomenė, su lietuvių kalbos tartimi ir rašyba, kirčiavimu, kalbos dalykais ir žodynu. Jį parengė prof. dr. Pr. Skardžius, St. Barzdukas ir J. M. Laurinaitis. Antrasis veikalas — "Patria" leidyklos išleista A. Sapokos "Lietuvos istorija". Lietuvių Bibliografijos Taryba, kuri rūpėstingai registruoja visus lietuvių spausdinius, pernykščias metais pasidina romana ir apysaką. Tikrai. Po derlingųjų 1946-49 metų, šioje srityje basiai tytu. Terminis tik V. Kirklis Zvanguėis (Brazilijoje) novelių rinkinys "Kraujas ir kerštas", JAV — Margerio "Šliuparniai" ir Stp. Zobarsko "Mėnesienos sėja".

Prie šios tylos, mašoma, kaip prisidėjo ta aplinkybė, jog rašytojai, fabrikuose pelnydami kasdieninę duona, mažai randa laiko ir įkvėpimo kūrybai. Kiek daugiau išleista poezijos. Būdinga, kad gausiausia yra muzikos leidinių, išleisti tiek JAV, tiek ir Vokietijoje.

Lietuvių Spaudos Centras Amerikoje "Gabija", kuri viso pasaulio lietuvius aprūpina lietuviškais laikrašciais ir knygomis, ir pati pradėjo leisti knygas. Po pirmojo savo leidinio "Barono Miunchauzeno nuotykių", ji pernai įpusėjo rinkti Juozo Krūminio romaną "Naktis viršum širdies".

Reikia manyti, kad šie metal bus kur kas turtingesni savo kultūrine veikla, nes ligi to laiko, atrodė, naujuose kraštuose bus baigę įsikurti lietuvių tremtiniai, kurie, kaip sakoma, į visą tą darbą įlieja naujo kraujo.

apie kareivio - savanorio gyvenimą, laimingai pasiekiamie Kauna. Kadangi jau buvo vėlus vakaras, tai vargais negalais susiradome viesbuti ir jame nakvojome. Dar tą patį vakarą pasi-stengėme sužinoti, kur formuojami raitininkai ir nusprendėme ankstj ryta ten prisistatyti ir prašyti, kad mus priimtų drauge su savo žirgu.

Taigi, 1919 metais, sausio mėn. 17 diena, turėdamas 18 metų ir 5 dienas, buvau priimtas savanoriu į Pirmąjį gusarų eskadroną ir paskirtas į pirmą ju būrį, kurio (eskadrono) vadu buvo lenkuojantis karininkas Bielinskis, o jo adjutantantas — H. Goštautas.

MŪSŲ KARO VYRAI RAŠO

Antanas Povilanskas,

Pirmojo pasaulinio karo dalyvis,
JAV karys, Prancūzijoje 1918 m.

* *

TRAUKIA TEN, KUR GIMIAU....

Nors jau praėjusių metų balandžio mėn. yra miręs veteranas **Antanas Povilanskas**, Brooklynė, 156 Grand Str., bet pro šį taurų lietuvių, "Karys" negali tylomis praeiti. Nors trumpai savo skaitytojams norime jį priminti.

Velionis yra gimęs 1891 m. birželio 1 d. Leliūnuose. Būdamas dar jaunuoliu, 1909 m. atvyko į Ameriką. Naujas svietimos šalies gyvenimas nepalaužė jo lietuviškumo ir meilės savo senajai tėvynei. Nuo pat atvykimo į Ameriką dienos, jis čia išjungė lietuvišką darbą, dažnai dalyvaudamas lietuviškuose vaidinimuose.

Pirmojo pasaulinio karo metu A. P. buvo mobilizuotas į JAV kariuomenę ir pasiūstas į Prancūziją. Ten dalyvavo fronte prieš vokiečius ir kautynėse buvo sužeistas. Karui pasibaigus, vėl

grįžo į Brooklyną ir čia laikė barą - restoraną.

Velionis, be savo lietuviško darbo, dar buvo ir dosnus lietuviškiems tautiniams reikalams. Savo baro salę visuomet užleisdavo lietuviškoms pramogoms bei susirinkimams. Jis buvo vienas lietuvių Legijono Dariaus-Girėno posto steigėjų ir ilgametis jo ir Amerikos Lietuvių Karo Veteranų Memorial posto narys.

Rašančiam šias eilutes, velionis dar prieš mirtį yra pasakęs: — Nors didesnė gyvenimo dalį čia praleidau, bet mane traukia ten, kur gimiau. Bent prieš mirtį norėčiau pamatyti savo gimtąjį kraštą.

Tačiau negailestingoji mirtis ir šių dienų tragiška Lietuvos būklė neleido visa tai įvykdyti.

Augas

PIRMASIS LAISKELIS IS ARMIJOS (Ištraukos)

...Praėjo nemaža laiko, kol aš pasiekiau savo paskyrimo vietą. Apie tarnybą JAV kariuomenėje dar nieko negaliu pasakyti. Nebent tik tai, kad esu gerai aprūpintas, maistas geras, o per visas dienas užsiimame grynami ore.

Jeigu kas mano, kad JAV armijoje nėra drausmės ar rikiuotės mokymo, tas labai apsirinka... Ką patyriau per šį trumpą laiką — galima jau visą knygą parašyti. Labai prašau mielą mamytę nesirūpinti, nes aš esu visa kuop patenkintas. Būkite patenkinti, ramūs ir Jūs, tėveliai. Pagaliau — mano gyvybė apdrausta...

...Baigdamas linkiu Jums visiems laimingų Sv. Kalėdų ir Naujųjų Metų, drauge siūsdamas nors kuklių dovanėlių. Jauskitės taip, jog aš būčiau drauge su Jumis...

Jūsų Vytautas Daugirdas

BUVĘS SVET. LEGIONO KARYS BADAUJA — BE LIETUVISKOSIOS SPAUDOS

DIRVOS savaitraščio redakcija mums persiuntė buv. prancūzų svetimšalių legiono kario, mūsų tautiečio St. R. laišką, kuriame jis nuoširdžiai dėkoja geriesiems Amerikos lietuviams, kad jų dėka tą legionininką DIRVA lankiusi gan ilgą laiką, tiek "drugio siaučiančioje Indokininijoje, tiek Afrikos spalvuotųjų tarpe.

Ziaurais likimo mėtytas ir vėtytas, šis vyras, tarp kitko, rašo:

"Praėjusių metų rugsėjo 7 d. išstojau iš prancūzų svetimšalių legiono ir jau esu civilis žmogus. Grįžau Europon ir apsigyvenau Vokietijoje. Po ilgų kareivio vargų, laisvu gyvenimu esu patenkintas, tik jaučiu didelį lietuviškos spaudos badą. Kaip naujakuris, dar negaliu savo jėgomis daug ko įgyti... Todėl kreipiuosi į Jumis, prašydamas pagalbos. Gal atsirastų geraširdžių Amerikos lietuvių, kurie padėtų man vėl gauti DIRVA, ar šaip ką nors lietuviško pasiskaityti.

Skaičiau, kad yra išėjęs vienas KARIO numeris. Man, kaip kariui, tai gražiausia sva-

jonė. Ar neatsirastų geraširdis tautietis, kuris galėtų man, nors jau perskaitytą, KARI prisiusti? Būsiu jam be galo dėkingas."

Siam buv. legionininkui KARIO 1-2 numeriai jau pasiūti. Žurnalas bus siuntinėjamas jam ir toliau, iš kuklių aukų, kurių padedame gauti iš geraširdžių KARIO bičiulių.

Kiekvienas doleris, kuriuo palaikote KARIO leidimą, yra ir bus tiksliai panaudotas mūsų brolių-karių dvasiniam patenkimui ar kitokiai jų paramai.

Kaip praėjusio karo audrose atsidūrusiems mūsų vyrams KARIO redakcija viena pirmųjų parūpino, siuntė, ar jautriųjų tautiečių padovanotas persiuntė, lietuviškas knygas, laikraščius, maldaknyges, šiltus drabužius, maisto siuntinėlius, — tai juo labiau dabar dėš visas pastangas bent moraliskai jungti, palaikyti ir suprasti po visa žemės rutulį išblaškytus, įvairiose kariuomenėse bei frontuose iškankintus, aukojusius savo sveikatą ir kraują karius lietuvius, rudojo ir raudonojo fašizmo aukas. Juk argi ne jie be per-

Povilas Mikšys,
JAV Pirmojo pasaulinio karo dalyvis

traukos realiausiai tęsė aną 1918-1919 metų savanorių pradėtąją kovą dėl atskirusios Lietuvos? Argi ne jie kovojo prieš maskvinį

rusiškąjį bolševizmą, kuris šiandien remia prie sienos visą išsilikusį civilizuoatąjį demokratinį pasaulį?

Reikia džiaugtis, kad ši tikrai nuosirdi KARIO talka, šis realusis mūsų vyrų sąjūdis, vėl išsijudina, kad daugybė tautiečių, o ypač buvusieji visų laipsnių kariai, supranta ir jaučia, jog, gal būt, savaitėmis, ar net dienomis, artėjame į aną lemtingąjį metą, kada mus visus vienijantys kovų vargo ir kraujo ryšiai bus nemažiau reikalingi, negu kad buvo 1919-1920-aisiais Nepriklausomybės kovų metais.

LIETUVIS KARO INVALIDAS VOKIETIJOJE

Praėjusių metų pabaigoje, iš Amerikos lietuvių spaudos patyręs, kad čia bus leidžiamas KARYS, Antrojo pasaulinio karo auka, netekęs kairiosios rankos tremtinys, invalidas Pranas B. rašo mūsų redakcijai, kaip jis, žiaurais likimo nukriauštas, dabar gyvena ir jaučiasi Vokietijoje.

Nuoširdžiai pasveikinę redaktorių ir palinkėjęs mūsų veteranui KARIUI sėkmės, Pr. B. tęsia toliau:

"Siuo tarpu esu sveikas ir gyvenu įjungtas į vokiečių tiki. Kitai sakant, sėdžiu "ant nuosavų kelniiu..." Iš Seligenstadto stovyklos išvažiavau į Schwaeb. Gmuend ir ten išgyvenau beveik metus laiko. Praėjusiais metais gegužės mėn. su lietuvių tremtinių grupe išvykau į Ulmą, kur ir dabar gyvenu jau septintą mėnuo.

Gegužės mėn. viduryje IRO ponai atėmė iš manęs DP kortelę, o vokiečių policija davė laikinuos dokumentus. Paskutiniu metu juos pakeitė į tikrą vokišką "Kennkarte".

Tiesa, IRO man paliko DP statusą (teisę) emigracijai, bet man, deja, netekus tuo pasinaudoti. Aš neturiu jokios galimybės išemigruoti dėl mano sunkios, kaip invalido, būklės. Bet aš dėl to nenusimenu. Jeigu jau taip — gyvenusiu Vokietijoje. Man iš čia bus artimesnis kelias grįžti į namus...

Pastaruoju metu jau pradėjau gauti mėnesinę invalido pensiją iš

(Nukelta į 13 pusl.)

Po vyčio kryžiaus ženkle

Brooklyn, N. Y. — Čia jau 20 metų gyvuoją Amerikos Lietuvių Legiono 1-asis Dariaus-Girėno postas. Tai yra ginklo draugų ordinas — lietuvių buv. karių org-ja. Prie jos priklauso tarnavusieji Lietuvos, kitų Pabaltijo valstybių ir Amerikos kariuomenėje arba kitose šių kraštų ginkluotose jėgose kariai, saulai, laisvės kovotojai, kar-nės inžinieriai ir gydytojai, slaugės ir kt.

Guodžio 13 d. metiniam susirinkime postas priėmė ilgamečio posto vado P. Mikalausko ir kitų pareigūnų raportus apie veikimą. Ligšiol, nepaisydamas mažo veiklių narių skaičiaus, postas išlaikė gražias savo tradicijas, bendradarbiavo su N. Y. Liet. Taryba ir BALF'u, dalyvaudamas tautinėse šventėse ir t.t. Už tai postas išreiškė jiems nuoširdžią padėką.

1951 metams į posto štabą išrinkti: posto vadu P. Jurgėla, 1-ju pad. K. Jurgėla, 2-ju pad. I. Kraunaitis, adjutantu A. Vakselis, ūkvedžiu - išdininku P. Velnys, kapelionu kan. prof. J. Meškauskas, teisėju - patarėju P. Mikalauskas, ginklininku V. Alksnėnis ir budėtoju J. Gudelis:

Postas nutarė atleisti kiekvienam mėnesiniam susirinkime laikyti paskaitėles tautiniais ir kariniais klausimais. Plk. Kraunaitis pakviestas paruošti paskaitėlę vasario 7 d. sus-me. Naujasis posto štabas, sudarytas iš Lietuvos ir JAV karo veteranų, žada suorganizuoti visus mūsų karių apylinkėje, steigti naujus postus, atgaivinti Am. Liet. Legiono veikimą ir uoliai tarnauti savo tėvynei Lietuvai ir demokratijos gynėjai Amerikai.

Legionierius

Lietuvos raitininkai nepriklausomybės meto dienomis

Iš JAV armijos talkininkų praeities

"New York Times" 1947 m. kovo 18 d. išspausdino platų savo korespondento Vokietijoje A. Schmidto straipsnį, pavadintą "DP civilinė gvardija — raktas į okupaciją", kuriame labai palankiai vertinamos iš DP sudarytos civilinės gvardijos kuopos, ypač gražiai pasisakoma apie pabaltiečių kuopas.

Pradžioje autorius sako, kad iš lenkų ir pabaltiečių DP sudarytu civilinės gvardijos kuopų skaičius kai kuriose vietose išaugo iki tokio laipsnio, kad jis pralenkia amerikiečių kareivių skaičių. Tokios vietos esančios Hannheimas ir Nuernbergas. Tamsiai mėlynai ir šviesiai mėlynai nudažytomis JAV uniformomis vyrai dėvi šalmus, ant kurių išpiestos dvi raidės CG, ir eina pareigas prie sandėlių, postuose, karo belaisvių ir civilių internuotų stovyklose, vairuoja sunkvežimius ir džipus ir atlieka šimtus kitų darbų, kuriuos ankščiau atlikdavo amerikiečių kareiviai. Jie turi šautuvus, bet neturi jokių kitų ginklų. Per praėjusius metus jie pasidarė reikšminga JAV okupacinių pajėgų dalis.

Daugiau kaip 27.000 vyrų, kurių daugumas lenkai, yra suorganizuoti į kuopas ir apmokyti dirba kaip sargybiniai arba darbo specialistai. Prie šio skaičiaus dar reikia pridėti 4.000 lenkų ir 1.000 pabaltiečių, kurie dabar yra apmokyti Kosciuszkos sto-

KARO VYRAI RASO...

(Atkelta iš 12 pusl.)

vokiečių ūkiu — 114 DM. Vienam išgyventi šiaip taip galima, tačiau čia viskas smarkiai pabrango, o ypač maisto produktai, tur būt, taip, kaip ir pas jus Amerikoje.

Kaip dabar atrodo Selingstadto stovykla?

Buvusi mūsų stovykla dabar vėl aptvarta spygliuotomis vielomis. Tik pagal plentą nutvarta statinių tvora. Čia gyvena vokiečių pabėgėliai iš rusų zonos. Visa eilė barakų (5, 10, 6, 15, buv. skautų klubas, virtuvė) nugriauta. Jie perkelti prie 14-jo barako ir ant išcementuotos aikštelės. Sudegusios salės vietoje — graži pievelė. "Žirgyno" apačioje įrengti trys erdvūs kambariai stovyklos raštinei. Lietuvių pastatytas kryžius tebestovoi taip, kaip palikome. Tiktai jau bebaigia išdžiūti aplink jį pasodintieji krūmeliai...

Pas mus jau iškrito pirmasis sniegas ir atšalo. Artinasi labai nerami žiema...

Ulm/Donau,
1950 m. gruodžio 4 d.

DP civilinė gvardija

vykloje Kaefertaly, netoli Mannheimo. JAV armijos štabas Frankfurte nusistatęs organizuoti 40.000 tokių sargybinių, bet norinčių jais būti yra žymiai daugiau.

Tai yra toji civilinė gvardija, prieš kurią oficialiai protestavo Lenkijos vyriausybė ir kurią Maskvos konferencijoj minėjo Molotovas. Varšuvos vyriausybės ryšių karininkai laiko, kad šios sargybinių kuopos yra antirepatrizacinės propagandos netgi terorizmo, buv. Lenkijos vyriausybės Londone šalininkų inspiruojamo, tvirtovės.

Kuopos griežtai paneigia bet kurią politinę veiklą, nors jų antikomunistinis nusistatymas nėra paslaptis. Daugumas eilinių ankščiau yra buvę darbo vergai, o visi karininkai ir daugumas puskarininkų ankščiau yra tarnavę reguliarinėse Lenkijos ar Pabal-

tijos valstybių armijose. Prieš priimant, DP skyringuojami.

Septynios lenkų kuopos, tarp jų viena kavalerijos kuopa, saugo karo nusikaltėlius ir įtariamuosius Dachau, o dvi estų kuopos eina pareigas Nuernbergo teismo rūmuose ir kalėjime. Dešimt kitų pabaltiečių kuopų tarnauja Nuernbergo rajone. JAV karininkų ir puskarininkų kadras prižiūri kiekvienas dvi kuopas. Brig. gen. Leroj H. Watson, Nuernbergo srities vadas, DP civ. gvard. kuopų steigimo pionierius, pareiškė, kad, atsižvelgiant į tuos plyšius, kurie JAV okupacinėje armijoje liko po demobilizacijos, "DP civ. gvardija yra nuostabus laikminkis Dėdei Samui." Nors lenkai bendrai laikomi neramiais, bet jo pabaltiečiai, kaip jis pareiškė, yra kietai dirba, sąžiningi ir paklusnesni negu amerikiečiai. Be to, JAV jie tekaštuoja tik aprangą, 5 dolerių per mėnesį vertės karinius skriptus ir apie 2 dolerių vertės per savaitę papildoma maista. Likusį atlyginimą

Kuopos vyrų būrelis Vokietijoje

jiems moka vokiečių burmistrai. Gen. Watsonas organizuoja jiems klubus ir atletines varžybas ir bando traktuoti juos "beveik kaip amerikiečių dalinius."

Majoras F. C. Teich, Nuernbergo kalėjimo karminkas, pareiškė didelį pasitenkinimą dėl saugumo, kurį suteikia šie "natūralūs kareiviai."

SVETIM. LEGIONE MOTERYS MYLIMOS IR NEAPKENČIAMOS

VYT. ARČNAS

Moterys svetimšalių legione vaidina didelį vaidmenį. Jos ten būna aistringiausiai mylimos, bet drauge ir baisiai neapkenčiamos. Jos dažniausiai papildo legionierių eiles. Jei ne moterys, svetimšalių legionas, gal būt, turėtų užsidaryti. Mat, kiekvieno legionieriaus gyvenime moteris yra suvaidinusi tam tikrą vaidmenį. Jei legionierius pasakys, kad tai netiesa, žinokite, jog jis meluoja, arba nenori prisipažinti.

Kada aš atėjau į legioną, moteris dievinau. Ten gi išmokau jų neapkeisti, nes iš legionierių man teko išgirsti daug pasakojimų apie moteris, ir jos kasdien darėsi mano akyse niekšingės. Tačiau legionieriai mėgsta žūrėti į gra-

žias moteris, nors jų ir neapkenčia. Jie jomis, gal būt, dėl to domisi, kad jos jiems sukelia malonius ar skaudžius prisiminimus. Ir mano paties gyvenimas legione pasisuko visai kita kryptimi, galima sakyti, tik vienos moters dėka.

Sidi-Bel-Abbase legiono centre yra paprotys, kad naujai atvykusių legionierių asmeniškai apžiūri paties pulkininkas ir su kiekvienu daugiau ar mažiau pasikalba. Kiekvieną budresni ir geresnės išvaizdos tuoj klausia, ar noris tapti vyresniu, ar noris būti pasiūstas į mokomąją kuopą. Ka-

da per toki prisistatymą pulkininkas priejo prie manęs, tuoj paklausė, kokios tautybės.

— Lietuvis.

— Ar jau tarnavai legione?

— Ne, mano pulkininke.

Tada jis peržvelgė mane aštriomis akimis ir paklausė ar aš noris būti vyresniu.

Aš jau žinojau, kad kol pasieki kapralo laipsnį, reikia kelis mėnesius praleisti mokomoje kuopoje, o kad pasiektum seržanto laipsnį, reikia dar kitus kursus baigti. Aš mačiau, kaip jie naktimis nemigo ir mankštinami taip, jog iš jų palikdavo tik vieni kaučiai ir oda. Žinojau, kad, kol tap-

siu kapralu, o vėliau seržantu, teks daug dirbti. Tuo tarpu, palikdamas paprastu legionierium, nenešiu jokios atsakomybės ir galėsiu tinginiauti. Aš norėjau pabrasciausiai, kaip ir tie arabai, nieko neveikti. Tad į pulkininko paklausimą neiškiaisi atsakiau ir buvau patenkintas, kai jis pradėjo klausinėti kaimyną.

Gal taip ir būčiau pasilikęs visą tarnybos laiką paprastu legionierium, jei ne ta istorija su moterimi, jei ne tas netikėtas antausis. Sėdėdamas daboklėje, aš turėjau pakankamai laiko apsisvarstyti ir papusti iš to miego, į kurį buvau nugrimzdęs.

Pirmomis dienomis legione aš

(Nukelta į 14 pusl.)

PHILADELPHIJOS "RAMOVĖS" RADIJO VALANDA VASARIO 16-JAI

Philadelphia, Pa. — Lietuvių Karių Sąjunga "Ramovė", įsisteigusi pernai lapkričio mėn., vadovaujama plk. Butkūno, Nepriklausomybės šventės proga, išsina jau antru kartu į bendrą lietuvišką talką: rengia radijo valandą. Programoje: A. Gaigalo radijo vaidinimas, vyrų ir moterų oktetai, vadovaujami L. Kaulinio, operos solistė Juzė Augaitytė ir organizacijų atstovų žodžiai. Radijo valanda bus vasario 17 d. vakare, 8,05 - 9 val., banga 134, kaip ir p. Antanaitienės radijo. Programą rengiamasi įvykdyti,

pasiremiant nepriklausomo gyvenimo radijo valandėlių patirtimi.

Pirmasis "Ramovės" veiklos žingsnis — Kariuomenės šventės minėjimo organizavimas (Philadelphiajose pirmą kartą!) pavyko, maloniai pritariant šv. Kazimiero parapijos klebonui kun. Valančiūnui, kuris tą dieną skyrė pamaldas žuvusiems ir leido minėjimui patalpa, o pačiame minėjime tarė žodį. Šis pirmasis Lapkričio 23-sios minėjimas, sutapęs su "Ramovės" įsisteigimu, dar buvo negausus, tačiau "Ramovės" Sąjunga ryžtasi padėti visas pastangas kitomis progomis lietuviškuosius momentus išryškinti stipriai ir įspūdingai. B. V.

P A D Ė K A

Visiems malonesiems KARIO skaitytojams, talkininkams, rėmėjams ir bičiuliams, tikrai nuoširdžiai ir gausiai sveikinusiems KARIJ praėjusių didžiųjų švenčių proga, negalėdamas kiekvienam atskirai atsakyti, — nuoširdžiai dėkoju.

Jūsų gražūs, prasmingi linkėjimai, tikrai patriotinės mintys ir materialinė parama žurnalui — tvirtai įgalina mus ryžtis ir dirbti, kad šis vienas seniausių mūsų spaudos veteranų — KARYS parvestų mus į atkovotą, laisvą, demokratiškai tvarkomą Tėvynę Lietuvą.

KPT. SIMAS URBONAS,
KARIO vyr. redaktorius

Mūsiskiai su sesėmis lietuvaiteimis

Moterys mylimos ir...

(Atkelta iš 13 pusl.)

buvau įsprates gerti. Naktimis nieko nebesapnuodavau. Aš būdavau patenkintas, kad galėdavau nusigerti. Tai buvo ne normalaus žmogaus gyvenimas, o kažkokio girtu legionieriaus svaiciojimai.

Tačiau po tos istorijos viskas pasikeitė. Aš nustojau vaikščiotis "migloje." Pradėjau vaskuo domėtis ir jei dar išgerdavau po du litrus vyno per dieną, tai tik dėl to, kad tai man buvo reikalinga, panašiai, kaip rūkančiam cigarete.

Manyje iš karto atsirado noras užsidėti žalius kapralo galionus, o vėliau blizgančius "sardines" (taip vadinami paaukuoti seržanto galionai). Jei prieš metus aš dar buvau nebetoli nuo kvailumo, tai šį kartą nutariau atsiseivinti su gyvenimu, kaip sąkoma, tik ta diena. Si atmaina įvyko dėl vienos moters, kurios aš labai nepakenčiau ir... mylėjau.

Visa tai atsitiko Maroke. Vieną šventadienį su draugu nutarėme prisėsti Meknės didžiosios kavinės terasoje, kur, dėl gėrimų brangumo, legionieriai retai kada užsukdavo. Tačiau, kada kavinės terasoje sėdėjo daug gražių moterų, buvo noras nors šalimais pajusti kvėpuojančią baltaiją, kurios mums, paprastais legionieriams, buvo beveik nepriečiama. Jau iš karto, atsiseidęs, aš pastebėjau prie gretimo staliuko dar jauną ir labai gražią moterį. Ji sėdėjo su kažkoku civiliu, į kurį tą momentą aš visai neatskreipiau dėmesio. Ji sėdėjo pintoje kėdėje, atsilošusi, priešais mane, ir aš galėjau laisvai grožėtis jos puikiomis sukryžuotomis kojomis.

Priprates aplink save matyti vien tik nešvarias arabes, aš negalėjau atitraukti akių nuo šios moters. Neprisimenu, kiek stiklų mes tada su draugu išgėrėme, nes pasidariau gal kiek per drąsus ir neatitraukiau žvilgsnio nuo anos nepažįstamosios. Civiliai eilinių legionierių nemėgsta ir visada į juos kažkaip iš aukšto žiūri. Tad ir tos terasos publikai buvome du paprasti legionieriai, kurie pataikė "ne į tą kavinę"...

Mano susidomėjimą šia moterimi pastebėjo jos vyras ir aukštą balsu, girdint visai terasai, pastebėjo, girdi, kaip gali legionierius drįsti taip žiūrėti į moterį. Jo žodžiuose aš išgirdau panieką, žvilgsnyje pamačiau pašaipą, lyg būtų kreipiamasi į kokį valkaitą.

Nebeusilvdžiau ir atsisituoju. Priešs prie jo, pakėliau už balto švarko atlapu ir skėliau į ausį. Aplink tuoj pradėjo rinktis žmonės. Vyras sudribo į kėdę, o ji pasiliko šalta ir rami. Tuoj atsirado karininkas, legionierių patulius, ir aš gavau 15 dienų daboklės. Jei tai būtų buvęs paprastas civilis, būčiau gal nieko negaavęs, bet, pasirodė, aukšto valdininko būta.

Ir taip per tas 15 dienų, mažame kalėjimo kieme, aplink kurį stovi kreida išbaltintos celės, daromas kasdieninių pasivaikščiavimų akinančioj saulėj (4 valandas iš ryto ir 4 po pietų), arba "specialu" užsiėmimą akmenimis prikrauta kuprine, kada daboklės seržanta komanduoja: "Ant kelių! Atsistoti! Gulti! Šliaužti!..." — aš turėjau laiko viską apgalvoti.

Aš keikiau aną moterį, kam ji ta diena atėjo į kavinę. Keikiau save, kodėl aš nenusiėliau į arabų kvartala. Guledamas ant kietų cementinių celės grindų, blaikių kramtomas, sudarinėjau planus, kaip ją užmušiu, kada iš

naujo sutiksiu mieste. Tačiau į penkioliką dieną noras keršyti praėjo. Pagaliau, išleistas iš daboklės, tuoj su draugais išskubėjau į miesta. Ir, kaip tyčia, vėl ją sutikau. Ar tai vėl buvo likimo lemta? Šį kartą ji įėjo į kita kavinę, dviejų jaunu leitenantų lydima. Ji mane tuoj pažino. Aš būčiau jau iš milijono moterų iš karto pažinęs. Aš ją taip koliojau ir neapkenčiau per tas 15 dienų, jog, tur būt, žvilgsniu iškaliau jos portretą ant celės sienų. Kad ji galėtų išgirsti, kalbėdamasis su draugu, pasakiau:

— Jei aš turėčiau juosteles (tais laikais prancūzų karininkai laipsni žymėdavo juostelem ant rankogalių; dabar laipsnis žymimas ant antpečių), tai galėčiau šalia jos atsiseisti.

Ji pasižiūrėjo į mane. Matyt, jai patiko mano draša, ir pati panorejo žaisti, pasiūsdama man ugninę žvįgsnį. Paskui aš jos kelta dienų nemačiau, kaip vėl atsitiktinai sutikau vieną šventadienio vakarą vienoje arabų kavinėje. Ji sėdėjo su savu vyrų ir keiliais draugais.

Šį kartą ji vėl mane pamatė. Jos vyras negalėjo manęs matyti, nes buvo atsukęs mane nugarą. Aš nutariau parašyti jai laisukutį. Bet kaip perduoti? Tačiau, kada ji pamatė mane rašant, suprato, kad tai jai skirtas laiškas. Ji atsistojė, neva norėdama išei-

ti. Eidama pro šalį, prie mano stalielo ji numetė savo rankinuką. Aš jį pakėliau ir įspraudžiau jai į ranką laisukutį.

Jai sugrįžus, stengiausi pagauti jos žvilgsnį ir sužinoti, ar ji skaitė mano laišką. Ji šypsojosi. Trumpai pasėdėjusi, kažką pasakė savo vyrui ir, atsiveikinus su draugais, metusi man žvilgsnį, išėjo oran. Aš irgi tuojau išėjau. Bet jos niekur nebemačiau. Staiga išgirdau balsą iš automobilio: — Allo!...

Atsiseidau šalia jos ir, įjungus motora, užmiršau visą neapykantą, kuris mano širdyje buvo susikaupusi per tas 15 dienų.

Nežinau kuo tie mūsų slapsti trijų mėnesių pasimatymai būtų pasibaigę, jei nebūčiau išsiūstas į Senegaliją. Kada po dviejų metų sugrįžiau, jos jau neberadau. Buvo persikėlusį į kita miestą gyventi. Bet ji tada man davė norą gyvenime kovoti, veržtis pirmyn ir nepasilikti paskutiniu.

Moterys legionieriams yra būtina. Moterys lydi legioną žygyje ir net kautynėse. Išvarge legionieriai pas jau nueina išsiblaškyti, išsipasakoti. Pats legiono kapelionas, kunigas Bernard, kartą sakydamas legionierių bažnyčioje pamokslą, pasakė:

— Mano legionieriai, aš neužlaikysiu jus ilgiau bažnyčioje. Žinau gerai, kad jūs didesni malonumą randate kitur, kur prie vyno bonkos savo draugui atidarote savo širdį. Bet jei vieną dieną ne-

Jonas Minelga

Kareivis

Lygiais laukais kareivių voros žengia — Suvargusių, pilkais veidais.

Nedūžtantys šalmai jų galvas dengia, — Su šautuvais ir su kardais.

— Palauk, palauk, kareivi, broli mano, Maldauju—neik, paliki čia!

Tenai mirtis. Putoja kraujo okeanai, Ten širdį verianti kančia.

Ir pasiekė mane šalti kareivio žodžiai,— Ilgai nešiosiu juos širdy:

— Gimtoj šaly ugnį paskendę sodžiai, Sesučių raudą juk girdi?!

Sudie — einu į laisvės žygi šventą,

Jei žūsiu aš — kovos kiti... .

Nešuos širdy jo žodžių testamentą,

Lyg šviesų žiburį naktį.

beturėsi nei vyno bonkos, ir nebesusitiksi jokios moters, tada ateikite pas mane, ir mes draugiškai pasikalbėsime. Nuo to jums pasidarys lengviau. Jūs savo širdyje prisilenkate visokių sunkumų ir juos vienokiu ar kitokiu būdu yra

naudinga kartas nuo karto pravėsdinti. —

Tad, jei legionieriai neapkenčia tu moterų, kurios atvedė juos į legioną, tai moka iki pasiaukojimo mylėti kitas, kurios padeda jiems nešti tą sunkią tarnybą.

Nelė Mazalaitė-Kruminienė

T E N A I... ♦♦♦

Tai, kas čia pasakojama, yra dar viena istorija, girdėta iš tų, kurie paliko mūsų žemę neseniai, kurių beveik visos dienos susideda iš įvykių, mums atrodančių netikrais, tačiau tai tikrai teisybė.

Buvo sausio galas, vakaras. Ką tik mėnuo iškilo, kiek tik galėjo, miškas dailiai užsnigtas, ir labai tylu—ir tuo metu keturi vijosi vieną. Jie lenkė jį, kaip šunes žvėrį, iš visų šonų, ir jis galėjo tik trauktis, nesirinkdamas kur. Šitas partizano tėvynės pakraštys nebuvo jo gimtasis. Atvirkščiai, visai svetimas, tačiau, kai tėviškėj ir apylinkėj jis negalėjo liktis dėl to, kad perdaug nereikalingų akių jį pažino, jis buvo atsiūstas su svarbiais reikalais į tą pusę. Ir šitą naktį, savo paskutinio uždavinio vykdymo metu, buvo užkluptas.

Kad atitrauktų priešų dėmesį nuo vietos, kur galėjo pražūti daugiau žmonių, jis iš pradžių metėsi į priešingą pusę, viliodamas savo persekiotojus paskui save. Jis viliojo juos sūviais ir du iš šešių amžiams pabaigė medžiojimą. Tačiau likusieji atkakliai, su įmiršimu sekė jį. Dabar bėgo jie mišku, jie dangstėsi už medžių ir protarpiais šaudė. Kulkos nuraudavo pušies žievės skiautę ar numesdavo sniego gniūžtą, bet vienas nepataikė kurio iš keturių, nei keturi vieno. Ir ūmai tas vienas pajuto, kad jo ginklas nebeveikia ir jį apėmė šiurpus šaltis: jis buvo užpultas taip, kad spėjo pagriebti tik revolverį ir dabar tasai gulėjo jo rankose nenaudingas. Jį tik galėjai sviesti kaip akmenį ir tik vieną kartą. Mirtis nereikė daug šitokiame gyvenime — ji buvo reikškus toks pat paprastas, kaip miegas, kuris užgula pavargusį, tačiau šitie žmonės niekada nemirė tuščiai ir beprasmiškai — dabar jo dalis buvo tokia. Jis žinojo, kad būtų beveik tas pats ar paklius jiems gyvas, ar miręs: lavonas, kuris turi veidą, yra pavojus laisviesiems. Ir tai dėlei šito jis drebėjo.

Tačiau, galėjo atsitikti stebuklas, kad jis sugebės pabėgti, — manė jis, — reikia tiktai momento, sekunde pranykti iš jų regėjimo tako, o miškas moka paslėpti. Bet tokio momento nebuvo — žmogus žinojo, jis juto, kad yra matomas, šitai jį varstė kaip sūviai. Vos tik jis suko į ki-

tą kryptį — keturi darė tą patį, ir, gal būt, jie užuodė pėdsekių uosle, kad jis nebeturi kuo gintis, nes jų žingsniai darėsi mažiau atsargūs — jie tiesiog lindo prie jo.

Vakarykštė naktis neąga buvo palikusi jam mlego, ir dabar didelis nuovargis suėmė jo kūną, tačiau baimė varė jį, ir protas buvo aštrus ir aiškus — jis akimirksniais darė sudėtingus ir išgelbstinčius planus, bet kaip juos įvykdyti, jis nežinojo. Ir staiga jį užgriuvo nusiminimas: jis buvo išvytas iš miško — štai priešais gulėjo tuštuma. Tai turi būti pieva, — galvojo jis, — nes tuojau pamatė ir upe, vėjas buvo nušlavęs nuo jos sniegą, ir ji gulėjo nuoga ir spindinti mėnesienoje, visa iš skaidraus ledo. O kitame jos šone, netoli, tęsėsi miškas. Jis atrodė labai tankus, nes juodavo ir pro sniegą.

— Aš turiu ten nubėgti, — galvojo žmogus, — ten, aš turiu, privalau, tai visiškai netoli, aš žinau, jog užtenka poros minučių anksčiau negu jie, ir būsiu išgelbėtas.

Ir jis bėgo tokia jėga, kokios niekuomet nepažino. Jam atrodė, kad yra stumiamas ar jį neša, ir jis jau matė, kaip jį tuojau uždengs medžių šakos. Dabar jis bėgo per upe, jis beveik vienu suoliu peržengė jos plotį — ir staiga jį nutvilkė per ranką ir šoną, ir jo ausys sugavo tokį įprastą šūvių garsą. Jis paslydo ir suklypo. Ledas buvo toks skaidrus ir jam atrodė, kad mato save veidrodyje. Klūpėdamas jis atsisuko atgal ir regėjo mėnesienoje, kaip per sniegą bėgo į jį keturi juodi šešėliai. Jie buvo dideli, kaip aukšti medžiai.

— Kiek nedaug reikėjo, — galvojo jis, — kiek nedaug! Jie yra atsilikę taip toli. — Aš privalau, — murmėjo jis, — aš turiu! — Bet jis negalėjo pasijudinti, ir jo sąmonė grimzdo, jam atrodė, kad jis gula į pūrų sniegą, smunka vis gilyn, ir užsikloja juo. Ir pro šitą užklotą jis girdėjo, kaip pribėgo tie, kurie jį vijosi. Jie šiurkščiai apvertė jį kojomis, o vienas prisilenkęs palietė delnu.

— Baigtas, — tarė pažvelgęs. — Fe, susitepiau pirštines.

— Kraujas netepa, — griežtai pasakė kitas. — Bet kaip mes jį nusigabensim? Nematyti aplinkui jokios gyvenamos vietos.

Ir trečias susijuokė:

— Velniams tempi šitą gaisėną — aš mieliau norėčiau, kad mane patį kas pavėžintų, taip nusilaksčiau per tą negyvėlį.

Jie čia stovėjo aplinkui jį, kaip miško kirtėjai prie

DIENOS SLENKA NENUOBODŽIAI

Atrodė, kad laikas sustojo. Diena celėje slinko pašėlusiai lėtai. Piktiausia man buvo šiandien, kai įskridęs vėjas nuderė pakampėje kabojusius voratinklius ir kažkur nuvijo jų meisterį vorą. Anksčiau aš praleisdavau ištisas valandas, stebėdamasis voro sumanumu, įvilioji ir tinkla naiviausias mušes ir jas rafinuotu būdu likviduoti.

Tyly. Koridoriuje girdėti monotoniški vokiečių sargybinio žingsniai, ir kartais iš tolimų kambarų atklysta mušamos moters klyksmas. Šalta ir nuobodu.

Pradėjau ekskursuoti nuo vienos ligi kitos sienos kampo, peržiūrėdamas, mažiausia jau šimtą kartą, sienoje įbrėžtus užrašus ir monogramas. Aukštai sienoje pro keturkampį langelį buvo matyti dangaus ir debesų fragmentai ir gracingos bokštų linijos.

Mane apėmė noras pažiūrėti į gatvę. Rizikuodamas būti žandarų pastebėtas, užkopiau ant grėzdų (narų) ir mečiau žvilgsnį į priešais gulinčius centrinius kalėjimo vartus. Sunkvežimiai siu-vo pirmyn ir atgal, atveždami naujus kalinių transportus, o kiti išvežiodami juos darban. Prie Gestapo raštinės, palikdami gatvėje dviračius, sustodavo eilės žmonių, senų, jaunų, vyrų ir moterų. Jie, neišgali ten pabuvi, vėl grįždavo atgal.

V. Petravičius.

— Aišku, jų agentai su pranešimais, — nusprendžiau.

Pagaliau atėjo jau seniai lauktas vakaras. Netrukus mus pradėjo išleidinėti iš kamero. Kalėjimo kieme, po temstančių dangumi, žandaras ėmė rikiuoti į eilę po keturis. Lėkštesnės orientacijos ir mažiau nusimanantiems rikiuotės dalykuose — žandaras "vykusiai" paaiškino rikiuotės ir tvarkos reikšmę, apibėdamas juos antausių kruša. Trumpu laiku išėjo kuo puikiausia rikiuotė, ir žandaras keikdamasis visus nusivarė į kameras miegoti.

Turėdamas gamtos dovaną — nemažą ūgį, su pirmaisiais kalinių žengiau į kamerą. Prisimindamas vakar naktį, praleistą po prauštave, ir kitų nugulėtus bei nuspardytus savo šonus, nusprendžiau, kad idealiausia naktynė yra arti durų. Žinoma, tuojau pat tą vietą ir okupavau. Į kamerą įleisdamas atitinkamą skaičių kalinių, žandaras uždarė duris. Pasigirdo sklendžiamų durų barškėjimas. Vadinasi, jau prasidėjo poilsio metas.

Šaltas mūsų kameros oras netrukus pradėjo atšilti, ir tai teigiamai mus paveikė. Dauguma jautėsi patenkinti ir linksmi.

Kelėti iš mūsų šiandien nusišypsojo laimė. Varant į miesto

skerdyklą parnešti pietums pliku kaulų ir mėsgalų, vienas rado 3, o kitas 5 cigarečių nuorūkas, viena net visai "padoria". Mikliai visa tai pakisdami po atšokusiu puspadžiu, parsinešė į savo kameras. Kiti irgi buvo nemažiau pagarbos verti, nes kažkokių būdu suorganizavo rūkomo popieriaus ir degtukų.

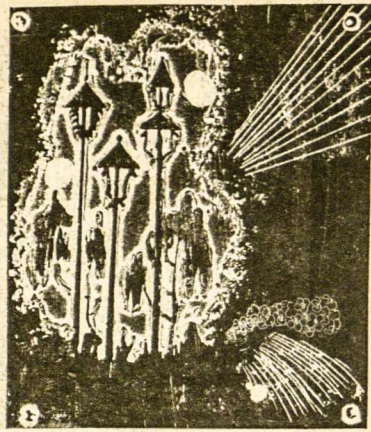
Paleidus "taikos pypkės" keleta ratų aplink, tuoj užvirė visokie pasikalbėjimai. Tarp įvairių tautybių, du buvo lietuviai, o jų tarpe vienas mano pažįstamas iš Vietinės Rinktinės, Seredžiuje stovėjusių batalionų. Jis dabar dėvėjo karinį mundurą, tik be antpečių ir ženklų. Likimas vėl suvedė mus.

— Ramybės! — pabeldė į duris žandaras.

Iš pradžių visi nutilo, bet kai tik žandaro žingsnių aidas pranyko koridoriuje, tuoj pat vėl sužibėjo visa kamera. Lenkas kažką pasakojo savo kaimynui ir isteriškai juokėsi.

— Bus bananų! — po kiek laiko jau antra kartą sugriaudė žandaro bosas.

Dauguma kalinių pradėjo snauti, bet lenkas, nekreipdamas į nieką dėmesio, dainavo ir juokėsi. Staiga atsidarė durys, ir kažkieno nematoma ranka dali-jo gausybę "bananų" kirčių miegantiesiems arčiau durų. Labai lo-giškai: tai buvo arti ir patogu.

Staiga man pasirodė, lyg mūsų kameroje būtų sublizgėjo daugybė įvairiaspalvių žvaigždžių... Vadinasi, kliuvo ir man.

Po šios visos procedūros iš tolimo kampo pasigirdo lenko juokas, šį kartą siekias aukščiausia mezosoprano gaida. Nors jis kalčiausias už ramybės trukdymą, bet jam, kaip toliausia nuo durų, neklivuo. Aišku, žandaras turėjo individualią pažūra tvarkos palaikymo atžvilgiu.

Kitą naktį vakarykščio linksnumo jau nebebuvo. Bombos krito ant miesto. Viena jų nu-

groivė kalėjimo pastatų fasadą. Visi sėdėjo išblyške, tylūs, klau-sydami bombų sprogimų. Lenkas, fakiškiu miklumu susirangęs ant centinės palangės, žiūrėjo į gaisrų pošvaistes.

— Pona!, — pareiškė jis, — ne-nusiminkite. Dalykai labai puikiai klostosi: kuo mažiau pasaulyje liks žmonių, tuo greičiau baigsis karas.

Ir filosofo orumu pūstelėjo dū-mų kamuolius į bombų nušviestą naktį.

Nauja Jolson istorija

Budapešte laikraštis "Magyar Nemzet" — ("Vengrų Tauta") parodo visišką pakrikimą, rašydamas:

"Iš Amerikos atėjo žinia, kad mirė garsus negrų dainininkas Al Jolson. Jolson buvo žinomas, kaip negrų dvasinių savybių iš-raiškos menininkas, tačiau, kai pagarsėjo, sukniubo Broadway doleris saviliotais ir tapo neištin-kiama savo rasei. Vienok Ameri-kos negrai greitai surado didesnę savo rasės sūnų, kuris kovoją prieš nežmoniška priepauda, barbariškumą, ypač meno kovų laukuose. Jis yra Paul Robeson."

Red. prierašas: Al Jolson mirė 1950. X. 23. Gimęs jis 1886. V. 26, Washington, D. c. Paskutinės jo garsinės filmos yra buvusios: The Jazz Singer, The Singing Sool ir kt. Po paskutinio pasiro-dymo Korejos karo lauke kovoto-jams, jis buvo apdovanotas gen. MacArthuro emblema, kurią mir-damas nešiojo ant savo rankos riešo.

Ar gali žmogus užauginti mil-žiną iš normalaus žmogaus?

Taip, kartais jis gali. Pvz., ja-ponei išaugina specialią imtin-kuų - milžinų grupę. Jie paveldi daugelį milžinų ypatumų, bet jie gauna nepaprastą dėmesį būdą po gimimo. Dar kūdikiais tuojami, jie prievarta maitinami ryžiais kiekvieną dieną. Augimo periode jie du kartus tiek miega, kiek normalūs japonai. Prileidžiama, kad šie milžinai yra stipriausi žmonės pasaulyje.

Ar N. Metu vizitai yra amerikinis paprotys?

Ne! Ši paprotį atvežė į kraštą olandai, kurie įkūrė New Yorko didmiestį. Tačiau šis Naujųjų Metų svečiavimosi paprotys yra labai išsiplėtęs visame pasaulyje, o ypač Oriente. Pvz., kinietis sė-di namuose ir laukia žemesnio-sios kastos vizito, o tuo tarpu japonas pasipuošia savo išeginiu kostiumu ir eina lankyti priete-liu.

nuversto medžio. Jie ginčijosi ir barėsi, ir staiga vienas linksmai sušuko:

— Žinau! nebus jokio vargo. Padėkit man, padarysim eketę.

Keturių šautuvų galais jie daužė ledą šalia gulinčiojo, jis klausėsi ir galvojo: kaip kietai skamba upė, tarytum kas kasa duobę įšalusioje žemėje. Ir pajuto, kad šypsoi: mano Dieve, — pasakė jis sau, — niekuomet nereikia nusiminti: ko gi man daugiau gali bereikti kaip tik to, kad jie nerodytų mano kūno, tarsi meskerės.

Dabar jau jie turėjo lede skylę ir pro ją stūmė žmo-gų į vandenį. Ir vienas, kuris tempė jį už galvos, sumu- mėjo:

— Gyvas.

— Pribaigti, — pasakė kitas pavargusiu balsu, o tre-čias susijuokė:

— Aš žinau tokį daiktą, kokio jūs nematėte. — Sta-tykit jį kojomis į dugną!

— Persiaura, — piktai atsiliepė tasai, kuris visą lai-ką tylėjo. Pramušti dar!

— Kokie jūs kvaili, — tas, kurs juokėsi, dabar kva-tojo. — Ar jūs nesuprantate, kad bus labai gražu, kai jo galva paliks iškišta viršuje — juk šią naktį taip pasiusiai šla, ir jeigu jis dar truputį gyvas, jis matys, kaip pasida-ro iš jo ledas. Palaukit, reikia prižiūri jo rankas prie lie-mens, kad be reikalo nesispardytų.

Dabar jie juokėsi visi keturi, ir šitas darbas jiems bu-vo malonus.

— Žiūrėkit, — dar tarė vienas, — malonu pažvelgti: kaip Jono Krikštytojo galva ant sidabrinio bliūdo. Rytoj mes čia galėsime atvežti ir vyriausybę ir tikrai būsime pa-girti.

Žmogus girdėjo jų žingsnius, girdėjo, lyg jo ausys būtų prikimštos sniego; ir staiga visai išbudo. Vanduo jau sėdo į drabužius, sėdo iš lėto, pripylė batų, perėjo milinę, dabar permerkė marškinius ir lietė kūną—ledinis vanduo. Ir štai jis pajuto palengvėjimą rankoje ir šone, rodos, kaž-kas atsargiai plovė žaizdas. Tačiau praėjo nedaug laiko, kai šitas malonus jausmas pasikeitė, — dabar buvo keistas nenusakomas jautimas, silpnumas. Pamažu mėnuo ir snie-gas pradėjo darytis juodi.

Jis nežinojo po kiek laiko atsigavo — dabar jo sąmo-nė buvo visai blaiva, jis galėjo galvoti ir suprasti. Jis sun-čiai pajudino kojas ir juto, kad siekia jomis dugną: jis sto-

vėjo arti kranto, arba upė užšalo gerokai išsekusi. Jo galva kyšojo viršum ledo, galva ir dalis pečių, ir pirma jo mintis buvo: aš tuojau išlipsiu, tačiau, kai jis pamėgino pakelti ranką, negalėjo. — Keista, — pamanė jis, — juk ne šita yra sužeista, bet pamažu prisiminė tai, ką pirma vos buvo jutęs pro apgesusią sąmonę: jo rankos yra priveržtos diržu. Jis judino jas visaip, kad atsilaisvintų, po ledu jis plėšėsi, lediniame vandenyje — ir paliko surištas. Ir dabar jis juto, kad jo žaizdos degė — kuomet visas kūnas ėmė stirti — jos degė ir jam atrodė, tarytum iš jų teka verdantis švinas. Ne, tai bėga karštas kraujas, — mano jis, — bėga ir bėga, visa upė gali sukaisti nuo jo, tačiau ji yra šalta, kaskart šaltesnė. Ir štai jis pastebėjo dar bai-sesnę dalyką: visu škaistumu šviečia mėnuo, ir kiek tik dangus turi žvaigždžių, jos visos yra išpiltos aukštai, ir jos spragčioja nuo šalčio, ir spindi sniegas smulkiu speigo žibėjimu, ir aplinkui jo galvą traukiasi atgal į savo vietą ledas, naujas ledas. Jis dar yra trapus ir plonas, truputį judindamas galvą žmogus galėjo jį lengvai sulaužyti, ta-čiau žmogus ir žinojo, kad tai tuojau bus patvariau ir tvirčiau už jį, sužeistą ir suraišotą.

— Aš matysiu pats savo lėtą mirtį, — pasakė jis, — matysiu, ir net negaliu suskaldyti savo galvą į šitą ledą, ir jie rytoj, jeigu tik netingės, ras mane atpažįstamą. — Ir jis pajuto prakaitą, nubėrusį jo kaktą, tačiau ir tas netru-kus pavirš ledo krislais, žinojo jis.

— Aš dar galiu truputį pasimelsti, — tarė jis, — ir jis kalbėjo vieną ir kitą maldą, paprastai ir tikrai, kaip tie, kurie miršta. Jis meldėsi ir žvalgėsi jo akys: buvo taip pat gražu žemai, kaip ir aukštybėse, viskas, ir miš-kas, ir sniegas; ir ledas upėje, viskas taip nuostabiai gra-žu. O, mėnulis negalėjo ir bebūti šviesesnis — štai kaip jis nušviečia vieškelį ramų ir lygų, ir už keliolikos žingsnių, virš upės, kaboją tiltas. Vienintelis juodas daiktas šitoje šviesoje. Ir prie tilto žmogus regėjo kažką, tarytum aukš-tą medžio stuobrį su lizdu, bet netrukus jis atpažino, jog šitokias aukštas kopytėles žemaičiai stato paupėse, prie kelio. Ir iš lėto, lyg prisimintas senas sapnas, jam aiškėjo: negali būti dvi lygiai tokios pat vietos — jis yra buvęs čia. Ir buvo jis netaip seniai. Birželis buvo, Joninių išva-karės, ir pirmą kartą jis turėjo reikalų šiame krašte. Jis ėjo, čia turėjo kirsti kelią, ir kad buvo naktis šviesi ir

IŠ TJO PASAULINIO KARO DIENORAŠČIO

1941. VI. 23.

Rodos, dar U... spėjau sumerkti akis, bet kažkas jau įkryiai vėl žadina. Palapinės prieblandoje įsižiūriu, kad tai mūsų šoferis, vakar mus laimingai atvežęs į šį užkampį. Po kuklių pusryčių, vaikštau ir stebiu miško šydo pridengtą palapinių miesta. Spėjau, kad mūsų esama garsiajame Romintų miške.

Staiga, lyg sapne, pamatau man pažįstamą mokslo dienų drauga kpt. S. K. Jis stovi prie Armijos IC v-ko palapinės ir laukia, kada bus išardytas. Tik jis dėvi ne lietuvišką, kurio jį buvau prates matyti uniforma, bet sovietinė. Kiek leidžia jo, kaip karo belaisvio, ir mano sahygos, mudu persimetame keliais sakiniiais. Tik po pusmečio patyriau, kad jis vos nemirė badu karo belaisvių stovykloje.

Ankstybą popietę paliekame Išios Smogiančiose Armijos vadovietę, kažkur prie Sidarų-Liubavo pervažiuojame Lietuvos - Vokietijos sieną, ir su nenutūkstamomis voromis iš lėto riedame į rytus, aplenkdami sudegusią Kalvariją.

Prie Krosnos TAD vyrai mus sustabdė raportuoją, kad laikus suimtus rusų karo belaisvius, pra-

šydami pasukti nuo kelio į šalia esančią, žalume skendinčią sodybą. Užsakame.

— Ka su jais daryti? — teiraujasi būrio vadas.

— Netrukus atvyks tie, kurie perims suimtuosius, — atsako mūsų v-keš.

Pavogęs minutę, kai niekas nemato, už sodybos trobų puolu ant žemės ir verkdamas ją bučiuoju, tokią mylimą juodąją Lietuvos žemelę, pasipuosusią vasaros žaliuokiu kilimu, ir, lyg paklydęs sūnus palaidūnas, prašau jos atleidimo. Kažin, ar ji suprato mano džiaugsmo ašaras, kurios nenoromis veržėsi iš akių per dulktetus skruostus. Apraminu džiaugsmu virpančią širdį ir grįžtu prie savo grupės, o po kelių minučių vėl tesime kelionę per mieląją tėvynę.

Prieš Simną mus sustabdo naujai atskūrusios vietinės adminis-

V. VAIDUTIS

tracijos pareigūnai, aiškindami, kad toliau nuo plento esančiame viename ūkyje dar nepasiduoda keli rusai, į mūsų šiuo reikalavimus atskaidami "Maksimo" kalbą. Tačiau tai ne mūsų reikalas, nors jie ir tvirtina, kad dar toliau į šiaurę prasidedančiuose miškuose, sudarančiuose Kazlų-Rūdos - Prienų miškų baseina, esanti visa rusų kariuomenės divizija. Bet mums reikia pasiekti Alytų ir dar toliau. Raginame šoferį, kad paspaustų "gaza", kuris, pasrūves prakaito ir lietuviškos dulkės, tarp susikimšusių autovežimių vos juda priekin.

Apie 17.30 pasiekiami Alytų Baisus, klaukus miesto vaizdas. Tai ne tas gražusis, Nemuno apjuostas pusynė pasislėpęs visų lietuvių, o ypač dzūkų, mylimas

vasarmiestic.

Zemai, prie Miškininkystės Mokyklos, vėlybos popietės saulės spinduliuose Nemunas sidabru žėri, o šalia esąs naujai įruoštas rusų aerodromas dega, juodais dūmais teršdamas Lietuvos mėlynę. Dar teberūksta ir vietomis smilksta bei lėtai dega prie Juozapavičiaus tilto buvę pastatai, kuriuos uždegė ir su žeme sulyginio vokiškiosios "Stukų" bombos...

Per Juozapavičiaus tiltą pervaziuojame anapus Nemuno, pasiekdami Kaunas-Merkinė plentą. Keliose vietose riegso su visomis įgulomis sudegę rusiškieji T-34 tankai. Ju viduje likę maskolių likučiai, ne ką didesni už naujagimio kūnelį... O prie pat postiko į Alytų stovi Kauno-Alytaus linijos autobusas, pilnas negyvu keleiviu... Nors paskubomis niekur nepastebiu aiškių sušaudymo

ar sproginio ženklų, bet sauskimšai prisigrūdusiame autobuse esa lavonai, nors dar nedvokia, bet panašūs į iš vaško nulipdytas mumijas ar manekenus, kokius tekdavo matyti muziejuose.

Bet tai ne mūsų veiklos sritis iširti, kodėl jie mirė, kas jie tokie ir kur skubėjo šie nelaimin-gieji. Viska paaiškina vienos žo-dis: Karas!

Grįžtame atgal ir pagal ulonų pulko kareivines pasiekiami Kanukų tilto. Jis, kaip ir Juozapavičiaus tiltas, taip pat stovi sveikas, jungdamas abudu Nemuno krantus. Per jį dabar ritasi motorizuotosios vokiečių jėgos. Pervaziavę tiltą ir pradėdami kopti į miško dengiamą kairįjį Nemuno krantą, matome pirmųjų rimtų kareivių pasėkas.

Abipus plento arčiau ar toliau nutūpę, vokiečiai stūko sudegę ar sušaudyti rusiški ir vokiečių tankai. Čia, prieš staigų kalinį kylančiame vingiuotame plente, rusai savo "sąjungininkų" paruošė nelauktą priėmimą, rodanti, kad naujoji bolševikų armijos taktika yra tokia pat klastinga, pasalinga, kaip ir visa sovietinė politika. Ir ligi pasiekiami Kauno-Merkinės ir mūsų kelio sankryžą — suskaičiuoju: 26 įvairios paskirties vokiečių šarvučiai ir 57 daugumoje modernūs rusų T-34 sunkieji tankai, kurių dauguma sudegę.

Salia kiekvieno sunaikinto vokiečių šarvučio žemėje įkastai paskubomis sukalti iš lietuviškų berželių mediniai kryžiai, padengti žuvusiuoju šalmu. Medinė prie kryžių prikaltos lentelės nusaką, kas jis, iš kur kilęs ir kokio amžiaus.

— Šiandien jie, o rytoj, gal ir tu, — skverbiasi sąmonėn įkryti mintis.

— Gi su giltine sutarti nesį pasirašęs, — tvirtina man ligi šiol nepažįstamas vidinis balsas.

Aktų žvilgsnis slysta per vakaro saulėlydyje banguojančius Dzūkijos laukus, su užuojauta užklysdamas pagal nudegusius vargšų sodybas, kur viskas taip artima, brangu ir miela.

Jau pritemus pasiekiami Alovė, kur sustojame poilsio.

Vėlai naktį, kupinas gražiausių vilčių, nors kūnu išvargęs, bet stiprus dvasia, pasiektu lova, svajodamas, kad gal greit galesiu grįžti į savo nuosavą pastogę ir išsėtis savo artimųju aplinkoje. (B. d.)

T e n a i...

(Atkelta iš 15 pusl.)

miela, jis ėjo nesukubėdamas. Netrukus jis išgirdo rėkavimą ir sustojo, jis prisimetė į griovį ir klausėsi, o jo ranka gulėjo ant ginklo. Vieškeliu ėjo du, girti, jie keikėsi be paliovos ir biauariai dainavo, jie ką tik pralenkė vietą, kur jis gulėjo, ir jis išgirdo, kad jie netikėtai sustojo ir jo širdis beldėsi. Pastebėjo, galvojo jis, ir laukė, tačiau jis išgirdo, kad jų kalba suko kitur, ir jis pakėlė galvą: du stovėjo prieš kopyltelę ir plūdo šventąjį. Vienas kalbėjo darykai — jis buvo svetimas, tačiau antrojo liežuvis tarė nedorus žodžius savo tėvų kalba. Žmogus gulėjo griovyje, kvepėjo balti dobilai, vos vos judėjo smilgos, ir švietė mėnuo — buvo Joninių naktis. O jo širdį sėmė liūdėjimas ir pagieža — ir jis pakilo. Du stovėjo prieš kopyltelės, jie juokėsi ir šaudė į jos stieba, paskui pasilypėjo ant akmens prie jos papėdės ir išsitraukė šventąjį. Jie abu tapė jį tarp savęs ir tylioje naktyje girdėjosi, kaip lūžinėja senas medis. Ir šitą momentą žmogus buvo užsimiršęs savo saugumą, jis prisiartiino ir griebė abu už sprandų. Jis buvo stiprus vyras, ir tokią minutę jo jėgos pasidarė kelis kartus didesnės. Jis pats nusigando, kokiu smarkumu jis sudaugė jų kaktas į vienas kito ir nusviedė juos į kelio vidurį. Iš jų rankų iškrito ginklai ir jis pasiėmė juos. Ir atsargiai surinko tai, kas buvo likę iš šventojo statulėlės. Jie buvo spėję nulažyti rankas ir vieną koją, ir jis turėjo kokį laiką ieškoti, kol surado jas numestas. Paskui jis atsistojo ant akmens ir atrėmė šventąjį į kopyltelės sieną. Rankas ir koją padėjo šalia. — Šventasis Jonas, — tarė jis sau, ir paskui pasakė šventajam: — Tave stato, kaip ištikimą sargą, prie vandens.

Tuo metu jis išgirdo, kad tie du pradeda atsigauti ir judintis, jie jau stovėjo ant kojų, ir jis atsisuko į juos su ginklu.

— Bėkit, — pasakė jis niūriai, — bėkit, kiek tik galite. Ir klausykite, jeigu jūs kada išdrįsit paliesti šitą kopyltelę, surasiu jus bet kur ir tada jau niekuomet nevaikščiosit. — Jis žinojo, kad jo grasinimas yra tiktai momento įsitarščiavimas, bet iš to, kaip jie bėgo, jis juto, jog įvarė jiems baimę, tarsi sūvį į pat jų bailią sielą, ir jie tais keblais vargiai beeis.

Dabar jis visa tai atsimena lede ir galvoja: kažin, o gal jie vistiek sugrįžo, arba tai galėjo būti kiti tokie, ir kopyltelėj nebėra nieko. Kažin, — jis mėgina galvoti toliau, bet jo mintys pradeda darytis neaiškios ir mieguistos, jam jau atrodo, kad čia ne vanduo, tiktai žolės ar

plunksnos, jis nori išsitiesti ir atsigulti. Ir užmigti. Tačiau tai, kas žmoguje yra taip neįtikėtina tvirta — noras gyventi — žadina jį. Jis stengiasi kovoti, bet pats nežino su kuo ir kaip, ir tuomet į jo trūkinėjančias mintis įsiskverbia dar viena baimė: seniai jis bebuvo buvęs namie. Eina ketvirtas mėnuo, kaip jis nematė nė lango savo namų, ir daugiau negu mėnesį nieko nėra girdėjęs apie juos: dabar vienas mėnuo yra dešimties metų ilgio laiku ir šimtmetis pavojais. Po tiek laiko grįžę, retai randa gyvus tuos, kuriuos paliko. O jeigu jo artimųjų nėra, ar verta muštis už gyvenimą, už šitokį gyvenimą? Juk visas kraštas yra toks, kaip jis — po ledu iki galvos. Ir tai turi būti malonė, kad ne jis matys, kaip žuva paskutinieji, yra gera, kad jis numirs prieš paskutinį savo brolių. Dabar reikia užmigti, tiktai užmigti.

Ir jis pyksta, kad jam kažkas neleidžia miegoti — jis praveria blakstienas, jogs yra apneštos tokiu švelniu ledu ir truputį sunkios ir mato prieš save žmogų.

— Vistiek jie sugrįžo, — galvoja jis, ir senas budrumas ir pasipriešinimas trumpam sukrečia jį, bet jis žinojo, kad negali nieko. Tačiau atėjusis stovėjo čia vienas, ir partizanas dar pažino tiek, jog tai ne iš tų, kurie jį čia paliko, o ateivis pasilenkė ir iškėlė jį iš vandens.

— Žiūrėkit, koks jis tvirtas, — galvoja partizanas, — nė mano sunkus, įmirkusiais drabužiais kūnas, nė storas ledas visai nevargina jo — jis iškėlė mane taip, tarsi nuskynė vandens lėliją. Ir anas dabar nuėmė nuo jo veržiantį diržą ir pabraukė per petį, ir žmogus nejuto jokio skausmo. — Tarytum žaizda užšalo, — pamanė jis, ir pamanė: kaip pasakysiu jam dėkui? Argi čia galimi žodžiai. — Jis tik galėjo pasižiūrėti, kad išgelbėtojas suprastų ką nori ištart. Žiūrėjo ir matė silpną, menką žmogų, ir matė, kad rankos, kurios taip lengvai ištraukė jį iš eketės, kabojo taip, lyg jos būtų atlauztos nuo pečių, ir tik trumpam, šitam darbu buvo sugrįžusios į savo vietą. Ir jis buvo šlubas, tas, kurs jį išgelbėjo. Ach, ne, jis buvo bekojis, ir stovėjo tarsi atsirėmęs į orą, į šitą sausio naktį. Bet argi tai buvo žiema? Aplinkui dvelkė lengvas ir saldus baltųjų dobilų kvapas, ir vėjas gaivinantis ir gydantis šildė. Ir žmogus žinojo, jis žinojo kas jį išgelbėjo. Ir jis juto, kad yra iškeltas ne tiktai iš po ledo, ne vien iš mirties — jis yra ištrauktas iš didžiausio pavojaus — iš bevilties.

— Dieve maloningas, — galvojo jis, — jeigu mūsų krašte net šventieji kovoja greta mūsų — mes negalime žūti.

— Ir paremk mūsų tikėjimą, Dieve, — baigė tas, kuris buvo atėjęs iš tenai ir papasakojo šitą istoriją.

TREMTIES
JAUNIMAS
SKAITO IR
PRENUME-
RUOJA
K A R I !

Karinės ŽINIOS

Mobilizuojamus skirs kur reikia

JAV žemyno kariuomenė (su trumpintai vadinama — Army) greičiausiai laimės kovą su aviacija ir laivynu, kad būtų atsikyta dabartinės j kariuomenė stojančių pasikirstymo sistemos, kur naujokai gali pasirinkti ginklų rūšį. Armija nori, kad būtų grįžta prie II-me Pasauliniame kare praktikuoto būdo, kada savanoriai ir mobilizuojamieji buvo skiriami ten, kur jie labiausiai buvo reikalingi. Nors laivynas ir aviacija palaiko dabartinę karių pasirinkimo tvarka, pagal kurią jie nugriebia "grietinėle", tačiau gynybos ministeris gen. S. Marshall griežtai stovi armijos pusėje.

Ferginkluos naikintuvus Priešginklis bombonesiams

Jungtinių Valstybių karo aviacija skubiai plės ginklų tobulinimo programą. Yra nuspręsta, kad sprausminiai naikintuvai būtų ginkluoti daug modernesniais ir galingesniais pabūklais. Pentagono žinovų nuomone, dabartiniai pabūklai sprausminiuose lėktuvuose galima palyginti su paprastomis strėlėmis senuose lėktuvuose.

Armija skuba planuoti, kad būtų kuo greičiausiai masiškai gaminamos raketos "Loki", kuriomis stratosferiniuose aukščiuose būtų galima sunaikinti greitai skrenda lėktuvai. Tikima, kad "Loki" esąs priešginklis bombonesiams, skrendantiems aukščiau, negu 15 km.

V—2

Amerikos strategai abejoja, ar rusai yra toliau paženge, negu amerikiečiai, betobulindami voikiškąją V-2 raketą. Galimas dalykas, kad jomis jie gali šaudyti gana tiksliai ligi 350 km (200 mylių) atstumo. Žinovai ta proga pabrėžia, kad jeigu rusams

pavyktų užgrobti Europą, tada jie šiomis raketomis galėtų nusiaubti žymia Anglijos salų dalį.

Briuselio konferencija pasisekusi

Paskutinėje 12 Atlanto Pakto Valstybių Konferencijoje JAV delegacija pasiekusi šiu tikslų: 1) kuo plačiausias veikimo dirvos gen. Eisenhower'ui, kaip sąjunginių karių vyr. vadui; 2) neįsipareigoti, kaip greitai ir kiek JAV dalinių bus nusiųsta į Europą; 3) likimo naujos galingos Europos gamybos tarybos; 4) užtikrinimo, kad Prancūzija, Belgija ir Olandija skubiai pradės ginkluotis.

Indai iš polyethylene

JAV ginkluotosios jėgos keičia stiklą į plastinę medžiagą, vadinamą polyethylene. Iš šios medžiagos gaminami buteliai ir kiti indai nedūžta ir sveria mažiau negu 1/5 stiklo svorio. Oro transportą įgalina pervežti daugiau arčiau su mažesniais nuostoliais.

Stiprinama JAV aviacija

Karo aviacijos vadovybė paskelbė, kad jos karių skaičius kuo greičiausiai pasieks 917,000 vyrų ribą. Tuo būdu aviatorių skaičius beveik padvigubinamas. Taip pat yra nuspręsta atidaryti 13 naujų pagalbinių avio bazių, kad būtų realizuotas 94 Oro Grupių galingumas.

Iš 27 Tautinės Oro Apsaugos Grupių aktyvion tarnybon vėl paskaitos 5 grupės. Šios grupės greičiausiai bus paskirtos JAV kontinentalinei tarnybai. Šios grupės, su pagalbiniais vienetais, turės 7,500 vyrų ir nuo 240—375 lėktuvų, imtinai su sprausminiais. Jie pradės tarnybą nuo 1951 m. vasario 1 d.

Parengs aliaskiečius

JAV pradės apmokyti Aliaskos čiabuvius, kad juos galėtų panau-

17
doti Aliaskos radaro tinklo pavojaus išpėjimo sistemai. Maži postai turėtų apjuosti Arktikos platybes.

Europos gynyba

Svedijos gynybos ministerija Stokholme, giliai granite, pradėjo dirbdinti priešatomines slėptuves, galinčias priglausti apie 200.000 žmonių, kurie, manoma, jeigu kiltų karas, nepalikyt krašto sostinės.

Sovietų karių skaičius rytinėje Austrijoje pakilo ligi 55.000 vyrų. Tai rodo, kad nuo praėjusios vasaros Austrijoje rusų skaičius padidėjęs 50%.

Pentagonas susirūpinęs

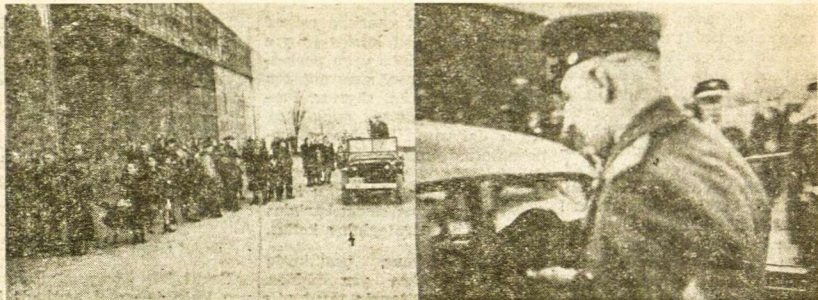
Pentagono vadovai rimtai galvoja dėl vis besiplečiančio visuomenės reikalavimo, vykdyti plačią mobilizaciją. Jų nuomone, reikia kuo greičiausiai išplėsti uniformuotas jėgas. Tačiau jie pageidauja, kad tai būtų koordinuojama su pajėgia ginklus gaminančia pramone. Kariai nenori to sutrikimo, kuris pasireiškė praėjusio karo metu, kada vyrams buvo nurengiamos uniformos ir jie gražinami į vario kasyklas ar radaro gamybą.

JOSEF VISSARIONOVIČ STALIN,
se 21 prosinca 1950 doitava 71 let zivcovani a nelidkosti,
Sice jeltė nezemiť,
ale ze už chlpa natolik,
takle se lato radostinā udalost da očkavat velmi brzy.
Dovolujeme si proto uctvť navrhnout, aby si už nyní pripravili amatein odev,
vence i náladu všchni

Truchlilč pozdravil:
Vissarion Komunističk strana (bolševikā) Světovā odhodv federacis
Svetskā federacis demokratickch milticē Svetskā rada miru
Svetskā federacis demokratickch žen Mezinarodnā organizacis
Informacis byra komunističkch a diltičkch stran.
Requiescat in inferno!
Čdpočteť v pekľe.

Cekai, rizikuodami savo gyvybe, iš rankų į rankas perdavinėjo nėjo šį atviruka, kuriame buvo išreikšta silpna viltis ir išblyškes juokas. Vienas atviruko nuorašas pateko į Paryžių. Jame parašyta:
"Didžiai gedėdami pranešame, kad visų nekenčiamas prispaudėjas, Juozas Visiaranovičius Stalinas, gruodžio 21 d. 1950 m. sulaukė 71 meto amžiaus. Jis dar nėra miręs, tačiau kiekvienas gali tikėtis, kad šis laimingas jvykis greit išsipildys. Mes patariame

isigyti gedulo drabužius, užsakyti laidotuvių vainikus ir lavintis geriau išreikšti savo liūdesi.
Paliestoji šeima: "Komunistų (bolševikų) partija, Pasaulio Jaunimo Federacija, Pasaulio Moterų Sąjunga, Pasaulio Profesinių Sąjungų Judėjimas, Pasaulinė Tautos Darbuotojų Unija, Tarptautinė Studentų S-ga, Kominformas.
Requiescat in inferno! (Išleikis pragaruose).
"Newsweek"

IS ARTIMOS PRAEITIES LICDNŲ PRISIMINIMŲ

Sovietinis polittrukas, rusų karininko uniformoje, amerikiečių lydimas, skuba į savo automobilį, lietuvių tremtinių stovykloje, Vokietijoje. Tie raudonieji fašis-

tai kelerius metus landžiojo tremtinių tarpe, terorizuodami ir visokiais būdais vilodami žmones grįžti į komunistinį "rojų". Ivaizrių tautybių DP Stalino "apašta-

lus" palydėdavo keiksmiais ar net akmenimis, o jų raudonajai "Tėvynės Balsas" ir kitus melu persunktus popiergalius— viešai sudeginavo amerikiečių akivaizdoje...

Sanitarinė Lietuvos būklė Nepriklausomybės kovų metais

Šių metų būvyje JAV naikintuvų grupės abiejų vandenynų pakraščiuose bus visiškai ginkluotos naujaisiais sprausminiais naikintojais, galinčiais veikti bet kokiam ore ir skrendančiais 650 mylių į val. Aprūpinti radaru, šie lėktuvai gali manevruoti ne tik nakties metu, bet ir tirščiausiame ruke, kada priešas patogiausia gali užpulti.

Admirolas Sherman pakeis gen. Bradley

Vašingtone manoma, kad adm. Forrest Sherman galis tapti gen. Omar Bradley ipėdiniu, perimdamas Jungtinio Stabo V-ko vieta. Nors ir nėra visiškai tikra, kad, pasibaigus Bradley terminui, jis nebūsiąs pratestas, tačiau jau dabar svarstomas jo galimas ipėdinis.
Newsweek

Laivynas

Karo laivyno 830,000 neaktyvių atsarginių yra pranešta, kad jie, norėdami išvykti iš JAV 30 dienų laikotarpiui, turj gauti raštišką sutikimą iš laivyno vadovybės.
Gynybos Ministerija pasirengusi samdyti 218,366 civilius tarnautojus (dabar yra 1,287,036), kurių didžiama dirbs laivyno stovyklose, arsenaluose bei kitose karinės gamybos įmonėse.

Vokiečių okupacijos metu, o vėliau bolševikams, bermontininkams ir lenkams užėmus didelius plotus, visi okupantai gyveno krašto sąskaiton ir eksploatavo ji karo reikalams, netelkdami gyventojams jokios pagalbos.

Mūsų valdžiai, isikūrusiai Kaune, teko su didžiausia energija rūpintis visais reikalais, o jų tarpe ir sanitarinė būklė, steigiant Lietuvos Raudonajį Kryžių, Sveikatos Departamento, savivaldybės sveikatingumo įstaigas ir Kariuomenės Sanitarijos Skyrių.

Pradžioje visame krašte civilinėse ligoninėse tebuvo gal apie 300 lovų ir tai menkai aprūpintu. Vaistų, tvarslaivos, dezinfekcijos priemonių krašte nebuvo. Iš privačių vaistinių okupantai viską išgabeno. Kariuomenės įstaigos: Centrinė Karo Ligoninė Kaune, lazaretai, lauko ligoninės, pulku gydyklos, evakuacijos punktai buvo irgi labai blogai aprūpinti. Ligonijų ir sužeistų buvo labai daug ir teko juos net ligoninėse guldyti ant grindų. Pradžioje nebuvo nei sanitarinių automobilių, nei sanitarinių traukinių. Daugumas kareivių buvo menkai apgreti ir blogai apauti. Greta dėmėtiosios šiltinės ir kitu ligu 1920-21 m. pasirodė naujoji pa-

baisa — Azijos cholera ir "ispanka". Buvo pastebėta, kad "ispanka" susirges kareivis kartais be eidamas staiga krisdavo nebegyvas. Apsirge ta liga ligoniai lengvai persišaldydavo, ir liga komplikavosi pneumonijomis, empyemomis, pleuritis. Sužeistuosius tekdavo iš pulkų tvarstomųjų punktų gabenti kaimo vežimais ir guldyti kaimo pirkiose ant grindų, tik šiaudų paklojus, nes baltinių nebuvo. Belaisviai rusai-bolševikai (o jų buvo daug) atnešė mums dėmėtiosios šiltinės masinius susirgimus, o tuo tarpu dezinfekcijos priemonių trūko visur, taigpi ir belaisvių stovyklose, 1920 m. susirgimai kariuomenėje siekė 15%. Gallestingieji piliečiai, komendantų raginami, žiemos metu geležinkelio stotyse mūsų pravažiuojantiems kariuomenės ešalonams steigė maitinimo punktus, kur kariai gaudavo karštos kavos ir sriubos. Buvo toks skurdas, kad epidemijos metu neturėjom už ką lentų ir vinių karstams nupirkti ir laidojom bendrose duobėse po keliadešimt, lavonu, be grabų. Tokioms aplinkybėms esant, atsirado Amerikos Raudonojo Kryžiaus misija su gydytoju pulk. Ryanu priešakyje.

Karinės tvarkos sargyboje

TREMTINIŲ BŪKLĖ VOKIETIJOJE 18

JAV, vykdydamos savo įsipareigojimus Atlanto pakto valstybėms, t. y. didindamos savo okupacines pajėgas Vokietijoje, iš IRO ir iš vokiečių pareikalavo užleisti tam tikrą skaičių kareivinių, kuriose gyveno DP. Be to, vykstant emigracijai į kitus kraštus, ir DP skaičius sumažėjo. Tad IRO tuos žmones, kurie dar neturi kur emigruoti, pradėjo neplaningai kilnoti iš stovyklų į stovyklą. Pvz. Schwaebisch Gmuend, viena didžiausių lietuvių stovyklų Vokietijoje, per nepilnus 5-kis mėnesius buvo kilnojama be pertraukos: dalis lietuvių, pervestų į vokiečių ūkį, iškelta į Ulmą, dalis palikta vietoje, seneliai iškelti į čia pat esančią latvių stovyklą, o dauguma buvo perkelta į lenkų stovyklą Heilbronne; iš ten — į ukrainiečių stovyklą Pforzheim, ir pagaliau į ukrainiečių stovyklą Traunšteine, Bavarijoje.

V. D.

bandydami panaudoti jėgą, kad neišleistų atkeliamų užsieniečių. Gyvenantiems vokiečių ūkyje mokamos nedidutės pašalpos, iš kurių pragyventi neįmanoma.

Daugelis užsieniečių, gyvenančių vokiečių ūkyje, eina pas gyvenančius IRO stovyklose, prašydami atleikamos duonos kašnelio. Ir tai daro ne tik gausios šeimos, bet ir viengungiai.

Dirbantieji pas vokiečius, gyvena truputį geriau. Vokiečių ūkis, remiamas JAV, yra žymiai atsitęs ir visko galima gauti. Tik visa bėda, kad vokiečiai pirmiausia darbu aprūpina saviškius. Be to, esant nemažam bedarbių skaičiui, praktiškai — retas kuris užsienietis gauna darbą.

Liūdniausia padėtis yra ligonių ir senelių. Ligonys bei invalidaai yra pervesti į vokiečių ūkį. Seneliai dar laikinai palikti IRO stovyklose. Jie vėliau bus perkelti į senelių namus, kuriuos globotų įvairios karitatyvinės organizacijos. Bet iki šiol tai dar nepadaryta.

Dalis vyrų, atitinkamo amžiaus bei sveikatos, dirba darbo bei sargybų kuopose. Nors ir čia lietuviškąsias kuopas smarkiai palietė emigracija, ir kai kurios jų yra išformuotos, o dalis vyrų pervesta į lenkų kuopas, sudarant ten atskirus būrius bei skyrius. Pasakutiniu metu kuopos apginkluotos ir dalyvauja įvairiuose manevruose, drauge su amerikiečių daliniais. Dalis vyrų yra išvykę kitur, kur drauge su lenkų kuopomis saugo amerikiečių karinius sandėlius bei strateginius kelius.

Bendrai paėmus, pasilikusių lietuvių nuotaikos yra liūdnos. Visi laukia greitesnės tarptautinių įvykių eigos, o to pasėjoje—

ir mūsų Tėvynės likimo galutinio sprendimo.

Kadangi nei IRO, nei vokiečiai nesutinka toliau palikti tautinių stovyklų, tad lietuviai yra išmėtyti mažomis grupėmis po įvairiais stovyklas. Tokios gyvenimo sąlygos ir nuolatinis stovyklų kilnojimas — beveik visai sustabdė kultūrinę veiklą bei planingą švietimo darbą. Lietuviai mokytojai dirba neįmanomiausiose sąlygose, dažnai negaudami už tai jokio atlyginimo.

Neįkainuojamas turtas lietuviškumui Vokietijoje yra lietuviškoji gimnazija Diepholze, anglų zonoje. Ši gimnazija reikalinga visų, bet kur gyvenančių lietuvių paramos.

Be lietuviškojo laikraščio "Tremtis" yra dar likusios dvi knygu leidyklos: "Venta" — Traunšteine ir "Patria" — Stuttgarte. Pastaroji netrukus persikelia į JAV.

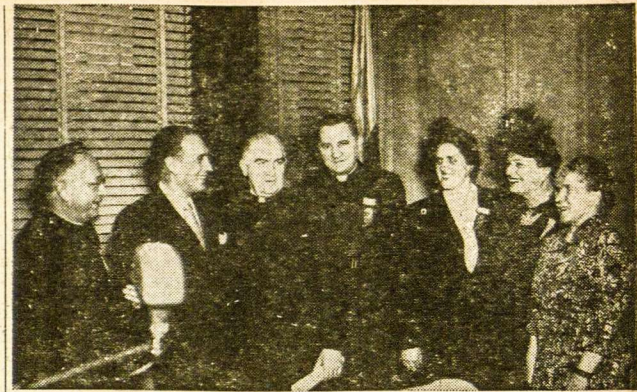
Šiuos lietuvių vargus ir nedateklus energingai stengiasi pašalinti arba bent sumažinti PLB Vokietijos Krašto Valdyba, kuri daro sėkmingus žygius apgyvendinimo problemai išspręsti. Ji nutarė statyti lietuviškus kaimus bei organizuoti šiam reikalui kapitalą. Vokiečių vyriausybė, atrodą, tam nespriešina.

Daug padeda mūsų tautiečiams Lietuvos Raudonasis Kryžius ir BALFas, kuris, remiamas mūsų brolių amerikiečių, ne vienam yra nušluostęs vargo ašarą.

Nepamirškime, kad dar per 7.000 lietuvių yra likę Vokietijoje, o dalis jų ir, liks tenai. Jiems pagalba yra tikrai dar reikalinga.

1060 LIETUVIŲ LAUKIA GARANTIJŲ

Pagal DP įstatymą, į Jungtines Valstybes gali įvažiuoti ir įsikurti 334,000 įvairių tautybių

Iš kairės į dešinę: BALF pirmininkas kan. prof. J. B. Koncius, New Yorko miesto mayoras Vincent R. Impellitteri, vyskupas Thomas J. McDonnell, kardinolo atstovas, prelatas Edward E. Swanstrom, War Relief Services direktorius, Elzbieta Paurazienė, seimo pirmininkė, Nora M. Gugienė, BALF nacionalinė sekretorė ir M. Michelsonienė, BALF seimo vicepirmininkė.

New Yorko lietuviai piketuoja raudonųjų "Laisvės" šerinininkų suvažiavimą

tremtinių, gyvenančių Vokietijoje ir kitur Europoje. Iki šiol tuo įstatymu tegalėjo pasinaudoti tie

200,000 tremtinių, o apie 134,000 dar turi teisės ir gali įstatymu pasinaudoti, bet dėl garantijų stokos negali. Jų tarpe yra apie 1,000 lietuvių, kurie mielu noru emigruotų į Jungtines Amerikos Valstybes, jeigu jiems būtų sudarytos garantijos darbas ir butams.

Šiuo metu lietuvių DP imigracijos ir įkurdinimo reikalai atrodo šitaip: Į Jungtines Amerikos Valstybes atvyko ir apsigyveno apie 22,500 lietuvių, darbo ir buto garantijų procesavimo stadijoje dabar yra apie 4,000, apie 1,000 lietuvių pasilikę Europoje, daugiausia Vokietijoje ir Austrijoje, garantijų neturi, nes niekas jiems jų neparūpina — giminių ir pažįstamų Amerikoje jie neturi.

Dar kartą, gal būt jau paskutinį, Bendrasis Amerikos Lietuvių Šalpos Fondas kreipiasi į visus Amerikos lietuvius (senus ir naujakurius), prašydamas atjausti pasilikusius Vokietijoje, Austrijoje ir kitur brolius ir seses ir jiems sudaryti galimybę atvykti ir apsigyventi šiame krašte.

Savo pasižadėjimus ar sutikimus tokiems tremtiniams pagelbėti, sudarant jiems darbo ir buto garantijas, malonėkite skubiai siųsti Centrai, kad garantijas galima būtų sudaryti ir duoti joms eiga iki 1951 m. vasario 28 d.

Argi iš apie 1,000,000 lietuvių Amerikoje neatsiras 1,000 gerasirdžių, galinčių ir norinčių pagelbėti savo broliams ir sesėms pasilikusiems anapus vandenyno ir troškantiems savarankiško gyvenimo laisvoje Amerikoje?

Sudarę garantijas 26,500 lietuvių, nepalikime vieno tūkstančio likimui!

IŠ BALF'O SEIMO NEW YORKE

Po BALF seimo direktoriai renkami poseiminiam posėdžiui. Iš kairės į dešinę (viršutinėje eilėje): B. Spudienė, M. Michelsonienė, V. Tysliavienė, V. Sidzikauskas (už J. Tuinilą), M. Kasėvicienė, Juozas Ginkus; antroje eilėje: P. Pivaronas, P. Gribienė, J. P. Mačiulis (už prelatą J. Balkiną), Juozas B. Laučka; priešaky: Albinas S. Trečiokas, Nora M. Gugienė, kan. prof. J. B. Koncius, Elz. Paurazienė (už Matą Zujų), Alena Devenienė.

Laisviečių "pagerbimas" šerininukų suvažiavime, Brooklyne

BĖGIMAS

VIZUKAS

Laurynas Sliekelis, grįždamas iš darbo, vis dar negalėjo atskratyti minties, kuri visą dieną jį slėgė. Paprastai jis darbo metu išspėsdavo visas sunkesniausias gyvenimo problemas.

— Vadinasi, mano teisybė, — pravėręs duris, tarė Sliekelis ir skubiai pasišaukė žmoną slaptai konferencijai.

— Matai, brangute, — kalbėjo Sliekelis, — tu vis sakydavai, kad aš nenujaučiu, kada ir iš kokio miesto bėgti, kur apsigyventi ir, bendrai, aš nieko nežinau. Gerai, sutinku, kad tai galėjo būti Vokietijoje. Tačiau dabar čia, Amerikoje, tai tu turėsi mane klausyti. Tiesa, dėka tavęs aš išsigelbėjau iš Berlyno griuvėsių, nes ant tavęs buvo durys užgriuvusios, o ne mane prispaudė; tau padėdant išėjom iš degančio Dresdeno, nes tu turėjai nešti daugiau čemodanų, nei aš. Pagaliau — tavo giminės mus į čia atsiėmė. Viskas okey! Bet dabar paklausyk mane: duok ir man bent kartą pasirūpinti tavimi ir šeima.

— Beproti, asile tu nelaimingas, — nebeišlaikius riktelėjo savo ženu bosu 280 svarų Sliekienė: — Manai, kad aš tau atiduosiu valdžią? J rankas čia, Amerikoje, kur moterų didesnės teisės, nei vyrų! Gal tau "razumėlis" susimaišė. Galėjai to reikalauti Vokietijoje, bet ne čia!

Sliekas suprato, kad reikia veikti dabar, arba niekadus jis nepašims šeimyniškos valdžios į savo rankas.

— Tu mane nesupratai. Tu iš viso nesupranti amerikoniškos politikos. Tu visiškai nesidomi nei anglų kalba, nei skaitai angliškų laikraščių. Padėtis yra nepaprastai rimta. Korejoje kasdien traukiamasi atgal. Gali atsitikti, kad

dėl mūsų negerovės, reikės vėl atiduoti Seula.

— Koki aulą? — isiterpė Sliekienė.

— Matai, kaip tu nesiorientuoji, o nori būti valdžia, — supratęs vyrų imančią savo galia, plėsdamas pasiekimą, toliau aiškino Sliekelis. — Ne aulą, o Seulą, višta tu! Tai yra miestas, kuriame paslėptos atominės bombos, kurios gali kiekvienu momentu sprogti ir tokiu būdu atsilipti į mūsų gerovę! Aišku tau, ar ne? Be to, paskelbus krašto išimties stovį, moterys negali kištis į vyrų reikalus, ir visa moterų turėta valdžia pereina vyrams. Taigi nuo ryt dienos aš vadaš, o tu ir visa mūsų šeima — mano valdiniai. Aišku? Suprasta? Vykdyti mano įsakymus!

Po tokios totalinės kalbos, Sliekienė nebeliko nieko kita daryti, kaip tik perduoti šeimos valdžios simbolį — kočelą Sliekeliui. Perdavimas buvo vykdomas vakare, kai visi šeimos nariai buvo namuose. Sliekienė, pasiėmusi į ranką kočelą, liepė visiems sustoti pagal ūgį, o Sliekeliui išeiti į priekį. Kai šis stovėjo ir laukė pačio iškilmingiausio momento, Sliekienė kažko susigraudino ir vietoje perdavimo kalbos — drožė kočelą per galvą savo Sliekeliui. Vadas kiek susivirduliuo, bet, norėdamas išlaikyti orumą, ramiai paėmė kočelą ir šūktelėjo: "Klausyt mano komandos!" Tuojau liepė visiems eiti gulti, o pats, pasiėmęs Shell kompanijos Amerikos kelių žemėlapius, pasilikto savo generaliniam štabe — virtuvėje, kad išdirbtų bėgimo planą.

Jam buvo visiškai aišku, kad New Yorke toliau nebegalima pasilikti, nes visas miestas yra apsuptas vandens, o be to, koks čia

miestas, jei tik iš salų susideda. Kas gali atsitikti tokiu atveju, jei subombarduotų tiltus arba subway linijas. Savaimė aišku, kad atominė bomba kris tik į New Yorką. Na, o jei ir ne atominė, o paprastas bombas mėtys — kas atsitiks su namais; slėptuvių nėra, viskas paremta gazo sistema ir iš viso miestas nepasirovės bombardavimo atvejui. Todėl reikia trauktis dar prieš mūšį, nusprendė strategas Sliekelis.

Parašė laišką savo pažįstamam j Bridgeport, Connecticut valstijon, nes ten jam atrodė saugiausia, o, be to, ir netoli.

Eidamas į darbą, Sliekelis pirmiausia užbėgo į paštą. Laišką išsiuntė registruota, oro paštu ir "special delivery", kad tik greitai ir tikrai gautų.

Visą savaitę valdiniai klausė Sliekelio įsakymų. Niekas neatsižvelgė į nuotolius, kurie buvo padaryti bepakuojant daiktus: Sliekienės vestuvinio servizo beliko tik kelios lėkštės. Sliekelio stalinė, vardinį progą gauta lempa subyrėjo į keturias dalis...

Viskas buvo parengta evakuacijai, viskas vyko pagal planą. Jokie pažįstami bei kaimynai, net per geriausius šnipus — vaikus,

neišgavo paslapties, kas darosi Sliekelių namuose.

Vieną dieną grįžo Sliekelio siuostas laiškas: adresatas nesurastas.

Ta proga Sliekelio namuose buvo sušauktas slaptas ekstra posėdis, aptarti nenumatytam įvykiui.

— Reikalai vystosi mums labai nepalankia kryptimi. Numatytas sustojimo postas net neatsako į mano paklausimą, ar galima bus ten apsigyventi. Neatsižvelgdami į tai, vistiek vyksime į Bridgeportą ir ten apsigyvisime. Prašau pasiruošti rytoj rytą išvykti iš New Yorke į naują lagerį. Aš baigiau. Ačiū!

Visi išsikirstė neramiam miegui, o Sliekienė nulėkė į stotį, pirkti bilietų.

Sekanti rytą Sliekelio kaimynai matė, kaip į Railway Express sunkvežimį krovė Sliekelių bagažą: medines, dar iš Vokietijos lagerių atsivežtas dėžes, didelių pundus, surištus storomis virvėmis, čemodanus ir televizijos aparata.

Atvykus į Bridgeportą paaiškėjo, kad jo pažįstamas prieš kelias savaites, irgi tokio pat siaubio pagautas, išvyko į Michigano valstiją. Vadinasi, ir čia nesaugu!

Sliekelio protas veikė beveik 120 mylių greitumu: turime iš čia trauktis, bet kur? Geriausia — į vidurį Amerikos. Kai Sliekelis pranešė šeimai savo naują sumanymą, uošvė vos neapalpo.

Po keleto valandų Sliekeliai "Grey Hound" autobusu jau lėkė atgal į New Yorką, kad iš ten testų kelione į Nebraską, į Omahos miestą, kuriame yra prisiglaudę nemaža tremtinių. Atvykus į ten, Sliekelis apsižiūrėjo, kad vieta nėra labai saugi. Pernakvojus viešbutyje, įsakymas skambėjo taip: "Vieta nesaugi, turime keltis kur nors toliau, į kalnus, kur galima surasti natūralių gamtos slėptuvių. Išvyksta me į Santa Fe, New Mexico. Vykdyti!"

Įsakymas, žinoma, buvo įvykdytas. Apsistojus viešbutyje paaiškėjo, kad pinigai baigiasi, o daiktai pasiliko Bridgeporte. Vadinasi, daiktus reikės gaudyti po visą Amerikos kontinentą, o pusiantrų metų sutaupos eina visai prie galo. Uošvė nuo ilgų kelionių gavo aukštą kraują ir vos bekvėpuoja.

Sliekienė pasišaukė vyrą ir tarė: "Durniau, duok kočelą!" Sliekelis sumišo. Atidavė. Turėdama rankose argumentą, ji stuktelėjo smarkiai juo Sliekeliui galvon, kad tas net nuvirto. Atsigavo po geros valandos. Atsigavęs sužinojo, kad valdžia jau ne jo rankose, kad turis kapituluoti, pasirašydama besalyginę sutartį: iki gyvos galvos negalvos apie valdžią šeimoje. Visiškas paklusnumas žmonai ir uošvei, o nuo šios dienos — eina į akmenų skaldyklą priverčiamiesiems darbam, kol uždirbs reikiama sumą: kad galėtų grįžti į New Yorką...

RAPOLAS KRUCH'AS

SENI AUSA

FOTOGRAFIJŲ GALERIJA APYLINKĖJE

Šalia studijos, fotografuoja grupes bei parengimus svetainėse.

65—23 GRAND AVE.,

MASPETH, L. I., N. Y.

LIETUVIŠKA KNYGA—TILTAS Į LIETUV. LAISVĘ, NEPRIKLAUSOMYBĘ

Išgydami knygų, mes statome paminklus mūsų didvyriams, atskleidžiame naujus horizontus lietuvių kūrybai ir kultūrai.

"NEMUNO" knygyne jūs gausite visas knygas, išėjusias Amerikoje ir Vokietijoje, tremties metu. Turime puikių knygų ir iš Nepriklausomos Lietuvos laikotarpio. Iš 500 pavadinimų — tikrai rasite sau mėgiamų ir brangių knygų.

Išgykite naujas, daugiausia skaitomas knygas:

1. Prof. Kolupaila, NEMUNAS \$2.50
2. Petronelė Orintaitė, ŠULINYS SODYBOJE \$1.50
3. LITERATŪRA. Metraščių, 1950 m. \$2.00
4. Ant. Vaičiulaitis, KUR BAKŪŽĖ SAMANOTA \$2.00
5. Daumantas, Partizanai (Už gelež. uždangos) \$2.50
6. A. Maceina, Didysis Inkvizitorius. Nauja laida \$2.00
7. A. Vilainis, Žmogus, kuris amžinai keliavo \$3.50

Naujai išleidžiamos knygyno "NEMUNAS" knygos:

8. Čikagos parapijos ir draugijos. Gausiai iliustruota \$2.50
9. A. Fuld, Mirusiųjų Karalius. Naujų laikų roman. \$2.00
10. Garsųjų šnipų paslaptis \$2.00
11. Magdalenos Makackutės byla \$1.00

Tuoj rašykite ir reikalaukite katalogo!

LIETUVIŲ KNYGYNAS "NEMUNAS"

3143 So. Halsted St., Chicago 8, Ill.

Senąjį KARIO bendradarbį ir talkininką-bičiulį

Ats. j. psk. BALĮ BRAZDŽIONIŲ

jo mylimai žmonai KONSTANCIJAI mirus, gilaus liudėsio dienomis — nuoširdžiai užjaučiam.

K A R I O S
Redakcija ir Administracija

KULTŪRINĖS Naujienos

TIME apie Kasiulį

Vienas žymiausių JAV savaitinių žurnalių TIME 1950. XII. 25. patalpino mūsų garsaus dailininko paveikslą kopija "Bėgimas į Egiptą". Apie dailininką žurnalas rašo: "Vytautas Kasiulis yra lietuvis. I Paryžius jis atvyko prieš dvejus metus. Jo nuomone, kurį nors "Bėgimas į Egiptą" buvęs paskatintas atvaizduoti drobėje jo paties tremties išgyvenimų. Būdamas R. Katalikų tikėtojas, jis tvirtina, kad Lietuva turėjusi puikias religinio meno tradicijas, "ligi atėjo rusai..."

— Uršulė Zemaitienė, gyvenanti Čikagoje, aprašė Lankelikių ir Alyto parapilų lietuviškų vestuvių papročius, laidotuvių apeigas ir Kalėdas bei Sekmines. Šie rankraščiai perduoti tautosakiniui dr. J. Baliui.

— Juozas Vasiliauskas, tremtinys iš Waterbury, Conn., Čikagoje laimėjo 1950 m. visuotinio JAV fotografijos konkurso pirmąją didžiąją premiją, 1,500 dol. sumoje, už meniška nuotrauką, vaizduojančią vaiką, besidomintį cigarečių dėmų kamuoliuku.

— Irena Gudeliūnaitė, gyvenanti Argentinoje, su vietine filmu bendrove pasirašė sutartį vaidinti.

— Adelė Druktenytė per Kalėdų šventes dainavo Scalos operoje Milane, kur ji studijuoja dainavimą. Jaunoji dainininkė yra Amerikoje gimusi ir augusi.

— Dail. K. Zeromskis pakviestas į Kolumbijos universitetą dėstyti dekoratyvinio meno.

— Melbourne lietuviai, Australijoje, sumanė įsteigti biblioteką. Jau pradėtos rinkti knygos iš pavienių asmenų.

— Buenos Aires mieste šv. Cecilijos choras, kuris jau yra įdainavęs dainų ir plokšteles, dabar vėl, kompozitoriaus V. Rymavičiaus vadovaujamas, akompanuojant A. Kuprevičiui, įdainavo visą seriją naujų dainų.

— Australijoje esantieji lietuviai dailininkai susibūrė į dailės ratelį "Aitvaras".

— Sydnejuje gyvena dail. J. Bistrickas rūpinasi kilnojamos

meno parodos 20 organizavimu.

Jau surinkta daug eksponatų. — Muzikui Br. Jonušiui atvykus į Medeliną, Kolumbijoje, pagyvėjo vietos muzikinis gyvenimas. Suorganizuotas mišrus choras.

— Mokytoja M. Bulakienė Australijoje, Bathurst pereinamojoje stovykloje, įsteigė vakarinę lietuvių mokyklą. Pamokos vyksta po 1 val. 5 kartus per savaitę.

— Sao Paulo, Brazilijoje, kultūros darbuotojai susijungė į vieną vieneta, kad pagyvėtų lietuviškųjų kolonijų veikla.

— Argentinoje gyvena muzikas Vytautas Kerbelis parengė liaudies dainų rinkinį, pritaikytą jauniems pianistams.

— Nuo N. Metu "Skautų Aidas" Kanadoje bus leidžiamas ne "Rūtis" bendrovės, kaip anksčiau, bet Kanašos Rajono Brolijos Vadijos.

— Brazilijos sostinės simfoninis orkestras veda susirašinėjimą su Vytautu Marijošumi, kviesdamas jį diriguoti simfoninį orkestrą, koncertuojant šiam Pietinėje Amerikoje. Vytautas Marijošius šiuo metu profesoriauja Hartfordo, Conn., konservatorijoje.

— VLIKas atidavė spaudai leidinį, kuriame bus surinkti visi memorandumai, įteikti tarptautinėms institucijoms genocido klausimui.

— Brooklyne sėkmingai veikia 2 lietuvių sporto klubai — Lietuvių Atletų Klubas ir Lietuvių Sporto Klubas. L.A.K. pirmasis krepsinio vienetas buvo išvykęs į Amsterdamą, N. Y., kur pralaimėjo New Yorko valstybės (be New Yorko miesto) meisturiui 46:66. L.S.K., pasidares D.A.F.B. "A" klasės meisturiu, iškopė į lygą, nepralaimėdamas nei vienu futbol rungtynių. L.S.K. pirmasis futbolo vienetas užregistruotas eilei futbolo turnyrų, kuriuos pradės vasario mėn.

— L.A.K. suorganizuotas New Yorko šachmatų pirmenybės prasidėjo. Po 2-ju žaidimo ratų pirmąja J. Repeka su 8:0 ir Merkevičius, Z. — 5-0. Užsirašė 16 šachmatininkų.

— Vokietijos futbolo "Oberligoje" pirmąja: FSV Frankfurt (21:11), VfL Osnabrueck (23:9), Schalke 04 (24:6).

— Korejos bėgikai — olimpiniai Maratono nugalėtojai — Kitei Son (1936), Yun Bok Suh (1946) ir Ham Ki Yong (1950) karo audros liko nepaliesiti Seule.

— Čikagoje, kaip skelbia spauda, organizuojamas reprezentacinis futbolo vienetas.

— Anglijos futbolo pirmenybių lentelė veda: Arsenal (49:23), Skotijos - Dundee (21:11); Italijos: Inter (44:21) ir Šveicarijos — Chiasso (22:14).

— Sunkiasvoris meistris Ezzard Charles, prieš stodamas kovon Cincinnati, U.S.A., turi nusiškusti savo ūsus. Mat, Cincinnati ir Ohio valstybėje yra įstatymas, kad sportininkas ringe gali pasirodyti tik švariai nusiskutęs.

IVAIRENYBĖS

Gimtadienio vainikas

Vakarų Berlyno "Antizmoniskumo Kovos Grupė", Stalino 71 metų gimimo proga, pasiuntė paštą į Kremlių vainiką, nupintą iš spygliuotų vielu....

Oi, tos moterys

Paskutinįjį šėšių mėnesių laikotarpįje N. Yorko požeminiuose traukiniuose buvo palikta 5,390 įvairių daiktų. Iš jų, apytikriai, buvo pamiršta apie 4,000 moteriškų lietsargių. Tuo tarpu vyrai pamiršė tik apie 400. Atrodo, kad moterys tuo pat metu mėgina galvoti apie daugelį dalykų, ir tai kaip tik atsiliepia į lietsargių ir rankinukų palikimą viešose vietose.

Iki redaktoriaus kėdės...

Itakingojo "New York Journal American" vieno skriaus redaktoriaus, prieš įleidamas į savo pašaukimo sritį, kai jis pats prisipažįsta, yra buvęs: laikraščiu išnešiotas, pasiuntinys, stenografas, kelneris, autobus patarnautojas, restorano virėjas, viešbučio tarnautojas (dienos ir nakties metu), sunkvežimio šoferis, profesinis tenisininkas, sviedinio mėtytojas, beisbolo žaidėjas, beisbolo teisėjas, futbolo referi, ūkio darbininkas, scenarijų rašytojas, dieninių įvykių filmuotojas ir redaktorius, elektros mechaniko padėjėjas, golfo čempionas, golfo lazdu nešikas ir laikraštinkas. Laikraštinko karjerą išėjęs ši patyrima: reporteris, beisbolo rašytojas, filmų kritikas, Hollywood korespondentas, vedamųjų rašytojas.

Kuriuo greičiu važiavo pirmasis išrastas automobilis?

Jo skuba siekė 2,5 km/val., tačiau jis turėjo sustoti kas 30 mt, kad gautų daugiau garo.

Kuris Amerikos gaisras pareikalavo daugiausia žmonių aukų?

Miško gaisras Peshtigo, Wisconsin vastijoje, 1871. X. 8., tą pačią dieną, kai įvyko istorinis Čikagos gaisras, Peshtigo miškų ugnyje žuvo 1,200 žmonių...

Kiek metų turėjo Nojus, kai baigė Arkos statybą?

Pagal senosius apskaičiavimus, Nojus turėjo 600 metų, kai baigė savo Arkos statybą.

KRYŽIAZODŽIAI

Šiuo KARIO numeriu pradėdame Kryžiažodžių skyrelį. Sprendimų ratą sudarys 3 kryžiažodžiai (per 3 sekančius numerius). Pirmojo rato sprendimų paskutinis terminas — birželio 30 d. Trims geriausiems sprendėjams bus skiriamos šios dovanėlės: 1) Lietuvių Kalbos Vadovas, 2) Barono Miunhauzeno nuotykių ir 3) Metinė KARIO pennerata.

Dovanos bus paskirstytos ir paskelbtos liepos mėn. numeryje. RED.

KRYŽIAZODIS Nr. 1

Irašykite į langelius šios prasmės žodžius:

GULSCIAI: 2. JAV respublikonų partija, 4. Laiko aplinkybė, 6. Muravjovo pravardė, 8. Italų rašytojas, 9. Dainuok ir..., 11. Žaidimas, 12. Bato dalis, 14. Samdinė, 15. Italijos miestas, 17. Radio priimtuvos dalis, 18. Miškelis, 19. Nepr. Lietuvos klubas, 21. Prieauglis, 22. Statybinė medžiaga, 23. Dažų rūšis, 24. Kareivio sąvybė, 25. Tvarinys, 26. Laiško da-

lis, 27. Afrikos miestas, 28. Dujos, 29. Mirusius priglaudžia, 30. Vyro vardas, 32. Nelaimė, 33. Pasikartojantis balsas, 34. Musių persekiotojas, 35. Jungtukas, 36. Lytis, 37. Poezijos forma, 39. Pagyvenęs žmogus, 40. Ivardis.

STACIAI: 1. Japonijos sostinė, 2. Filmų žvaigždė, 3. Vokiečių priestankinis pabūklas, 4. Rusijos upė, 5. Rašomoji priemonė, 6. Indijos augalas, 7. Ūkio dalis, 8. Darbo įstaiga, 10. Kinijos upė, 11. Moters vardas, 12. Vilniaus istorinis pastatas, 13. Lietuvos miestas, 14. Sicilijos miestas, 15. Medžiaga, 16. Limpantis skystis, 17. Žodžio "spalva" pakaitalas, 18. Kūno dalis, 20. Klausiamasis žodelis, 21. Jungtukas, 22. Korta, 23. Dėvėto drabužio dalis, 25. Kurio krašto penktukas labiausiai išgarsėjęs? 26. Dalinio viršūninkas, 28. Turistų vadovas, 29. Nelaimė, 31. Veiksmažodis, 32. Cheminė medžiaga, 34. Valstybės ženklas, 36. Gyslos, 38. Jungtukas.

MARGIEJI LAIŠKELIAI KARIUI

GERB. KARIO VETERANAI,

Skaičiau "Karij" Nepriklausomybės metas ir su juo taip susigyvenau, kad nemanau skirtis, iki egzistuosiu šiame pasaulyje. Puikiai prisimenu ju, kaip ir mūsų visų, sunkius Golgotos kelius. Užplūdus mūsų kraštą raudonomis rytų ordams, sustoję lanke mūsų karius, visuomenę ir populiarus "Karys". Sunku aprašyti tas skaudžias karių nuotakas, kuomet ne dėl jų kaltės Lietuva neteko Nepriklausomybės, spaudos ir savo pamėgtojo "Kario".

Sudundėjus patrankoms ir karo gaisrams šviečiant Lietuvos padangėje, kariai energingai griebėsi ginklo ir sėkmingai ginė bolševikus iš tėvynės laukų. Tuoj pat, karo veiksmų sūkuriuose, susiorganizavo Laikinoji Lietuvos Vyriausybė, rinkosi išblaškytos ir Lietuvos kariuomenės liekanos. Didesnis jų telkinys, pro degančius miškus, miestelius, sodybas, sudaužytas patrankas, tankus ir žuvusiųjų kovos brolių lavonus, 3 dienas nevalgę, iš Valkininkų pėsčiomis viena diena padarė 70 km žygi į mūsų sostinę Vilnių.

Laikai keitėsi. Susidarūsiai kariuomenės užuomazga netrukus vokiečių buvo išformuota. Daugelis mūsų vyrų likimo buvo nublokšti į rytų frontą, kautis su bolševikais. Juos kovose gūsti ir stiprinti lietuviškoje dvasioje, 1941 m. pabaigoje vėl išėjo "Karys".

Negaliu atvaizduoti tuos vyrų džiugesius spėgu ir mirties agonijoje, kuriuos jų tarpe sukėlė pasirodęs tuometinis pirmasis

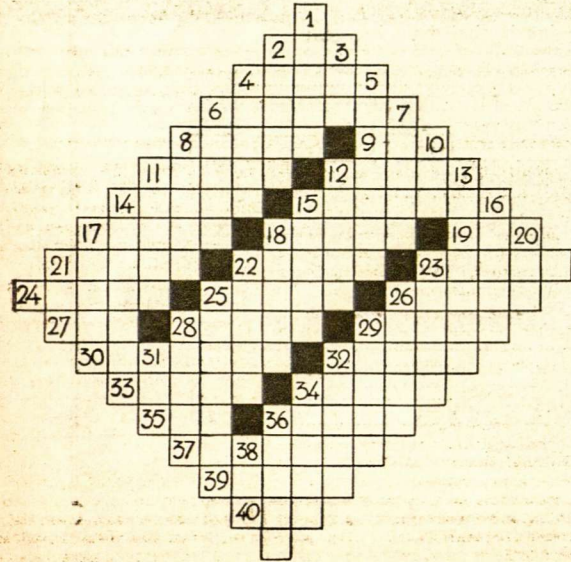
"Kario" numeris. "Karys" ištikimai juos lankė kovų baruose beveik trejus metus. Jo nuopelnais užsimezgė glaudus ryšis tarp fronto ir Laisvės siekiančios Tėvynės. "Karys" ir pogrindžio spauda, užnugaryje bolševikų sprogdinamais geležinkeliais, nuolatatos skubėjo pas savusius karius. O iš ten... išmontuoti kulkošvaizdžiai, šautuvai, granatos, pistoletai, šoviniai plaukė Lietuvos pogrindžiui, kuris buvo vienodai nusistatęs tiek prieš bolševikus, tiek prieš vokiečius.

Siandien dar puikiai menasi "Kario" 25-rių metų sukakties minėjimas, kuris įvyko 1944 m. Vilniuje, Gedimino kalno papėdėje, liūdnomis Vietinės Rinktinės likvidavimo dienomis.

Lūžo rytų frontas, chaosas ir tragedija ištiko mūsų Lietuvą. Mūsų ginkluoti kariai traukėsi į miškus, kovoti su vienais ir antais krašto naikintojais. Kitus vokiečiai sugaudė išvežė į Vokietiją. Jų dalis dabar yra išsikirsčiusi po įvairius laisvojo vakarų pasaulio kraštus.

Pašaukus — vėl kiekvienas energingai stos kovon prieš bolševizmą, už laisvos Lietuvos idėjas. Kelius mums vėl nurodys "Karys", bežygiuojas laisvųjų šalyje — Amerikoje. Apie "Kario" pasirodymą Anglijoje mus painformavo per Atlantą atkellavę — "Nepriklausoma Lietuva", "Naujienos", "Keleivis" ir kt. lietuvių laikraščiai.

Linkiu "Kariui" puikiausios sėkmės ir plačiausiai pasklisti lietuviškoje visuomenėje. Manė vėl telanko jis nuo pat pirmojo numerio!
Jonas Janulaitis
Bradford, England.

SVETIMOJ KUPRINĒJ PASIŽVALGIUS

Keliu, per plačias Ukrainos stēpes, dūzgia transportinē vora. Vienoje mašīnoje, dengtoje brezentu, sēdi apie 20 vīru. Smulkus lietūs barbena i brezentu viršu. Temsta...

— Ach, — atšidūsta vienas iš juju. — Kada mes būsimē vēl savo pastogēje...

— Taip, Zīnoma, sulauksim to laiko, — taria viduryje sēdintysis senyvas kovotojās, tik kā baigēs rūktyi pierlančā pypke.

— Juk po pergālēs turēs viena kartā ateiti taika. Tada ir mūsu tēviškēs veidas gaus kitokiā išvaizdā.

Ir taip šia tema prasidējo pyņimas naujuju vaiždu. Suprantama, kad po karo bus viskas kitaip: ir miestai bus didesni, ir patogiau bus pritaikyti gyventi. Juk visi paskutiniai tehnikos stebuklai vien tik žmōņijos gerovei tebus reikalingi.

Ir prasidējo gausioji fantazija! — Zmogau, tik pagalvos, kas dēsis miesto gatvēs, esant tokiām dideliām auto mašīnu kiektyi. Ir prasilenkti bus sunku!

— Tai nieko, — taria toli numatantis, išradingasis grandinis, sēdis mašinos gale. — Juk automašīnu karoserijos forma bus pakasta: nuolaidi i priekj ir j užpakalj. Jei bus reikalo skubēti, galima bus kopti per priekyj pasitaikanējuju viršu ir nebus jokio vargo prasilenkiant. O, be to, ir gatvēs bus platesnēs. Šaligatvių nebus!

— O kur gi pasidēs pēstieji?

— Pirma, tai pēsciūju labai ne-
daug ir iš viso teliks. Be to, jiems takai bus pravesti virš namu stogu. Zīnoma, gatvių san-
kryžose takai bus sujungti tilte-
liais.

— Taigi, jeigu panorēsi kur nors nueiti, tai reikēs pirma užlipti ant namo stogo? Irgi patogumas!

— Tai nieko nepaprasto! Juk kiekviename name bus riedami laiptai.

— Na, o jeigu panorēsi kur nors i krautuve užsukti, tai vėl reikēs žemyn nusileisti?

— Krautuvių visai tada nebebus.

— Kaip tai?!

— Na, tik žūrēk! Naujais moderniais laikais nieko nereikēs pačiam pirktis. Gal jau esate girdēje apie paveikslinius telefonus (televizija). Nustatytomis valandomis išjungiate j atitinkamā mēšininko ar kito krautuvininko telefonā ir spalvotai matote jūsu pageidaujamas prekes: šviežlā roliadā, keptā žasiēnā, rūkytā dešrā, ar riebiā kiaulienā. Ko tik širdis nori, užsakote ir po 5 min. per vamzdinj pakietu paštā jums atpūs tiesiai i namus. Galbūt skaitētē, kad po karo

vamzdinju pakietu paštas bus labai išplitęs.

Pas visus nuotalka neapsakoma.

— Na, o kaipgi bus su svetainių laikymu?

— Jų daugiau nebebus. Visokie gėrimai bus suvalstybinti.

Greta vandens ir degamųjų dujų — bus ir alaus bet vyno įvairiai. Zīnoma, pritaisant prie kiekvieno atskira skaitliuka.

Išradėjas jaučiasi patenkintas ir išdidus.

Bet klausytojai nori jį kiek sumalti:

— Visa labai gražu, bet, sa-
kyk, kaip gi bus galima vaikščioti namų stogais patamsyje? Juk gatvių apšvietimo lempos siekia ne daugiau, kaip iki medžių viršūnių.

— Ach, jūs avingalviai! Turbūt dar nesate skaitę apie dirbtinę

saulę? Juk kiekviename mieste bus atitinkamam aukštyje pakabinta centralinė elektr. saulė ir visokios gatvių apšvietimo lempos išnyks.

— Taip! Na, o kur bus auto mašīnų garažai, jeigu jos gatvėse jau viena per kitā laipios?

— Juokingas jūsu klausimas! Auto mašīnoms garažai visai nebus reikalingi. Jūs matėte, turbūt, paskutinijj fronto magiko F. parodymā, kuris su juoda skepetaitė pamoja, ir dingsta gyvas išaugęs dramblys. Ateityje, prie kiekvienos auto mašinos bus pridėdama tokia skepetaitė: išlipai iš mašinos, pamosavai, ir mašinos nebēr! Paprasta ir praktiška; netrukdydys judėjimo ir niekas nepavogs!

Pakankamai dar daug visokių išradimų pripasakojū jiems gudragalvis grandinis... ir kad po karo nebus jokio susigrūdimo prie kino teatrų, nei gatvių autobusuose.

Kino teatrai bus dviejų saliu: priekyj ir užpakalijj ekrano. Pirmojoj salėj bus rodoma I seansas, antrojoj — II. Autobusai, pagal reikala, bus iškeliami iki 3 aukštų namų.

Paskutinē viltis besiklausanējuju buvo prispirti gudragalvij:

— Kaip gi suartēs besimylinēios širdys, jeigu dėka naktinēs saulēs nebelsiks jokio tamsaus takelio, jokios aikštelēs?!

Kuri laikā jis tylējo, lyg pa-
juodes. Tik, užsirūkęs cigareta, prabilo:

— Girdējote, turbūt, kad gydytojai yra išradē būdā širdies plakimui matuoti foto pagalba. Bus tokie kišeniniai aparatai, kurių pagalba, praeinant, kad ir nepažįstamai, bus galima nustatyti širdies plakimą. Jeigu abiejų širdies plakimai sutampa — aparatas suskamba ir galima vesti! Nebereikēs tada ilgai patamsyje glamonētis ir gaišti taip brangų jaunystēs laikā.

MI.

Pagal "Landserlachen".

JUOKAI IŠ "ROJAUS"

Vaistas nuo ilgesio

I Berlyno laisvuosius sektorius atbėgusi rusā klausinėja policija:

— Kas čia? — klausia pareigūnas, suradęs buteliukā su vaistais.

— Tai nuo galvos skausmu, — aiškina perbėgėlis.

— O kas čia? — teiraujasi valdininkas, rodydamas antrājį piliulių buteliukā.

— Čia nuo dantų gėlimo, — at-sako rusas.

Pagaliau, giliai kišenėje, tardo-
tytojas suranda Stalino paveiks-
lā.

— O, kas čia? — tardo policijos igaliojinis toliau.

— A, tai nuo namų ilgesio, — ramiai atsako rusas.

Nuostabi vagystė

Miuncheno alaus baruose paskutiniu metu teko nugirsti šį samojų: "Vokietijoje vagis įsilaužė i Sovietu zonos centrinę propogandos įstaigā ir išvogė visų būsimųjų rinkimų duomenis..."

Prieš Kalėdas

Grandinis: "Kodėl ant savo stalo jūs laikote indā su aukso žuvelėmis?"

Geriausias žmogaus draugas

Traukinyj trys vyrai ginčijasi, kas yra geriausias žmogaus draugas.

Pirmasis: "Geriausias žmogaus draugas yra šuo, nes jis yra ne tik lojalus, bet ir niekada nepriestarauja."

Antrasis: "Ištikimiausias žmogaus draugas yra arklys. Jis yra ne tik paslaugus, nešdamas visas naštas, bet ir gelbėdamas žmogų visokiame pavojūje."

Trečiasis: "Jūs abu klystate. Tikrasis žmogaus tarnas yra aligatorius. Patelė neršto metu su-
deda apie 10,000 kiaušinėlių, kurių 9,999 suryja patinas. Jeigu patinėlis jų nesurytų, tada mus surytų aligatoriai."

Kalėjimo sargas: "Na, vyrūčiai, aš jums leidau žaisti futbolā, krepsinį, tinklini, o jūs vis murmate. Tad, kurios sporto šakos dar jums trūksta?!"

Kalynys (ligi gyvos galvos): "Kažin kaip būtų su "skersai krašta" lenktynėmis?..."

Istorijos profesorius: "Hawkins, kada išėjo iš mados paprotys bučiuoti moterims rankas?"

Hawkins: "Kada vyrai pradėjo nudęgti savo nosj i uždegtas cigaretes."

Rusai visur pirmauja...

Paryžiuje pasakojamas šis anekdotas: "Malenkovas paskutiniu metu pranešęs Stalinui, kad visai neseniai įrodyta, jog Adomas ir Jieva yra buvę rusai."

— Tačiau, kas bus, jeigu "Amerikos Balsas" šį rusiško pirmavimo visose gyvenimo srityse pareiškiamą apšauks vien propoganda, — teiravosi Stalinas. — Ar turime šiam faktui paremti reikalingų įrodymų?

— Nesugriaunamus pasaulyje! — atsakė Malenkovas. — Adomas ir Jieva netunejo drabužių, jiems nereikėjo buto, o maistui jie naudojo tik obuolius, tikėdami gyvenimą rojuje. Jie galėjo būti tik rusai...

NYT Magazine—RD

Zmona: "Aš nupirkau piliuliu, kad vyrą atratinčiau nuo gėrimo ir slaptai jas įdėjau i kavą", — guodžiasi p. Lušvikienė.

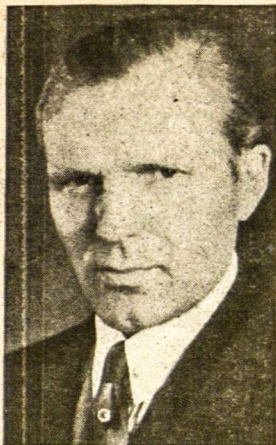
Kaimynė: "Ir jūs pagelbėjo?"

Zmona: "Taip! Jis nenori daugiau liesti kavos."

Stalino "taika" trentinių akimis...

JONAS SUTKAITIS

LIETUVIS

LAIKRODININKAS

449 GRAND STREET

Brooklyn, N. Y.

Parduoda ir taiso laikrodžius,
atlieka juvelirio ir graviravimo
darbus.

Pigus ir sąžiningas darbas
ir greitas patarnavimas.

DIDŽIAUSIAS PASIRINKIMAS!

M. Dumblys & C. Joneliūnas

LIKERIŲ KRAUTUVE

78 Steamboat Rd.,

Great Neck, L. I. N. Y.

Tel.: G. N. 2-5979

Alex and Lione Mathews

MAISTO KRAUTUVE

256 Union Ave., Brooklyn, N. Y.

ZUPP'S BAR

Moderniškai Įtaisyta Lietuviška Užėiga

JUOZAS ZEIDAT, Jr.

411 GRAND ST., BROOKLYN, N. Y.

Televizija kas vakaras

EVERGREEN 8-9770

JOSEPH GARSZVA

GRABORIUS - BALSAMUOTOJAS

231 BEDFORD AVENUE

BROOKLYN, N. Y.

Brooklyno Lietuviai Gydytojai

DR. JOHN WALUK

161 No. 6th Street

VALANDOS:

8-10 ryte

1-2 popiet

6-8 vakare

Tel. EVERGREEN 8-9329

DR. BLADAS K. VENCIS

(DANTŲ GYDYTOJAS)

499 Grand Street

VALANDOS:

9-12 ryte

2-9 vakare

Penktadieniais uždaryta

Tel. Ofiso: STagg 2-0706

Namų—Jamaica 6-3834

DR. A. PETRIKA

(DANTŲ GYDYTOJAS)

221 So. 4th Street

VALANDOS:

9-12 ryte

1-8 vakare

Penktadieniais uždaryta

Tel. EVERGREEN 7-6863

LIETUVIŲ KATALIKIŠKOJO JAUNIMO ŽURNALAS

A T E I T I S

ATEITYJE rašo žymiausieji mūsų literatai, visuomenininkai bei mokslininkai, tačiau

ATEITYJE turi progą pasireikšti ir jaunos jėgos — pats jaunimas.

ATEITIES prenumerata metams 3 dol. Garbės pren. 10 dol. Užsieny — pagal dolerių kursą.

ATEITIES redakcijos ir administracijos adresas:

“ A T E I T I S ”

417 Grand Street,

Brooklyn 11, N. Y.

A. Vikriko Meat Market

IVAIRIOS MESOS IR DEŠROS

123-125 Grand Street,

Brooklyn, N. Y.

Telefonas EV 8-2818

SCHOLES BAKING CO., Inc.

A. LUKAS, Sav.

LIETUVIO KEPYKLA

Pirmaeiliai gaminiai.

532 GRAND STREET, BROOKLYN, N. Y.

Tel.: EVERGREEN 4-8802

Kariai! Jaunime!

VISI LIETUVIAI

JAV IR PASAULYJE!

SKAITYKIME SENĄJĮ

ILIustruotą žurnalą

K a r i

KARYS